

KUNINKAALLISTEN KANSALAISUUS
Kansalaisuus­käsit­ykset Yhdistyneiden kuningaskuntien
kuninkaallisten puheissa

Kati Kovalainen
Maisterintutkielma
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Kati Kovalainen	
Työn nimi Kuninkaallinen kansalaisuus Kansalaisuuskäsitykset Yhdistyneiden kuningaskuntien kuninkaallisten puheissa	
Oppiaine Yhteiskuntapolitiikka	Työn tyyppi Maisterintutkielma
Aika 30.8.2021	Sivumäärä 87
Ohjaaja Tapio Litmanen	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksessa tarkastellaan kansalaisuutta monarkian näkökulmasta. Tutkimuskysymyksenä selvitetään, millaista kansalaisuuskäsitystä Yhdistyneiden kuningaskuntien kuninkaalliset tuottavat ja uusintavat puheissaan.</p> <p>Tutkimusaineistona käytetään Englannin hovin virallisilla verkkosivuilla julkaisemia puheita vuodelta 2019. Aineisto sisältää 102 keskimäärin yhden arkin mittaista puhetta. Analyysi on tehty sisällönanalyysin periaatteita mukaillen. Analyysimenetelmässä on kuitenkin huomioitu sisällönanalyysin kritiikki ja metodiksi on valittu perinteisen aineisto- tai teorialähtöisen tai teoriaohjaavan analyysitavan sijasta tutkimusote, jossa aineistoa luetaan yhdessä eri teorioiden kanssa</p> <p>Kansalaisuutta lähestytään erityisesti aktiivisen kansalaisuuden ja nationalismin käsitteiden kautta. Lähtöhypoteesina on, että sekä aktiivinen kansalaisuus että nationalismi pyrkivät näyttäytymään epäpoliittisina aatteina. Siten ne ovat mahdollisia toimintakenttiä kuninkaallisille, joiden tulee, perustuslaillisen roolinsa vuoksi, pysytellä politiikan tilan ulkopuolella. Tutkimuksessa jäsennellään kuninkaallisten poliittista roolia politiikan tila- ja toimintametaforien kautta. Siinä todetaan kuninkaallisten tuottavan, näennäisestä epäpoliittisuudesta huolimatta, uusliberalismin, kommunitarismin ja nationalismin poliittisiin ideologioihin perustuvaa kansalaisuuskäsitystä.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena kuninkaallisten puheista erotellaan kahdeksan eri kansalaisuuskäsitystä. Näitä ovat kansallisen perheen jäsenyys, sotilaskansalaisuus, valtiokansalaisuus, aktiivinen kansalaisuus, yhteisökansalaisuus, diasporakansalaisuus, kansainyhteisökansalaisuus sekä globaali vaikuttaja-asiantuntijakansalaisuus. Näistä määrällisesti hallitsevassa asemassa ovat yhteisökansalaisuus sekä aktiivinen kansalaisuus.</p>	
Asiasanat monarkia, kansalaisuus, kansallisuus, nationalismi, aktiivinen kansalaisuus, politiikka tilana ja toimintana	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Monarkian akateeminen tutkimus	2
1.2	Tutkimusongelmana kansalaisuus kuninkaallisessa puheessa	5
1.3	Johdatus tutkimusraporttiin	6
2	KUNINKAALLISET	8
2.1	Kuninkaalliset Euroopassa	10
2.2	Perustuslaillinen monarkia demokratian vartijana	11
2.3	Kuninkaallisten pehmeä valta	14
2.4	Hyvinvointimonarkia ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	15
2.5	Kuninkaallisten poliittisen tilan pieneneminen	17
2.6	Kuninkaallinen retoriikka	18
3	MONARKIAN JA NATIONALISMIN LIITTO	21
3.1	Monarkia ja nationalismin synty	22
3.2	Kuningashuoneet kansakunnan myyttisenä sukupuuna	23
3.3	Kuningasperhe kansallisena symbolina	24
3.4	Kuninkaalliset nationalismiuskonnon ikoneina	25
3.5	Nationalismin ei poliittisuus	27
4	KANSALAISUUS	28
4.1	Kansalaisuuden määritelmä	28
4.2	Kansalaisuus toimintana	29
4.3	Marshallin kansalaisoikeuksien ja -velvollisuuksien teoria	31
4.4	Kansalaisuus klassisen politiikan teorian näkökulmasta	32
4.5	Marshallilaisesta kansalaisuudesta yhteisökeskeisyyteen	33
4.6	Aktiivinen kansalaisuus	34
4.7	Kansalaisuuskäsite kansallisvaltion jälkeen	36
5	ENGLANNIN KUNINKAALLISTEN PUHEET 2019	38
5.1	Kuka puhuu	39
5.2	Puheiden paikat eli missä tilanteissa puhutaan	40
5.3	Puheiden teemat eli mistä puhutaan	42
6	SISÄLLÖNANALYYSI YHDESSÄ TEORIAN KANSSA	44
6.1	Aineiston luenta teorian kanssa	46
6.2	Puheiden tyypittely politiikan teorian kansalaisuuskäsitysten kautta	48
6.3	Kansalaisuuskäsitysten analysointi toimijuuden avulla	50

6.4	Kuninkaalliset, kansalaisuus ja nationalismi analyysin tukena.....	51
6.5	Merkityksistä ja tulkinnoista - kenen kansalaisuus, kenen käsitys?.....	51
6.6	Tutkijamme esiymmärryksestä – kuninkaallisseuraja, ei monarkisti	53
7	KUNINKAALLISTEN KANSALAIUUSKÄSITYKSET	54
7.1	Kansallisen perheen jäsen	54
7.2	Sotilaskansalainen.....	57
7.3	Valtiokansalainen.....	59
7.4	Aktiivinen kansalainen.....	60
7.5	Yhteisökansalainen	63
7.6	Diasporakansalainen	65
7.7	Kansainyhteisökansalainen	68
7.8	Globaali vaikuttaja-asiantuntijakansalainen	71
8	YHTEENVETO JA TUTKIMUSAIHEITA.....	73
8.1	Jatkotutkimusaiheita.....	78
	LÄHTEET	80

TUTKIMUSAIHEISTO

1 JOHDANTO

Eurooppalaiset monarkiat ovat maailman vahvimpia demokratioita. Tasavaltaa on aina Ranskan vallankumouksesta saakka pidetty demokratiakehityksen edistyksellisimpänä valtiomuotona. (Hazell & Morris, 2020a, 3) Perustuslaillinen monarkia kuitenkin elää ja voi hyvin kahdessatoista Euroopan maassa, joista suurin osa löytyy demokratiaindikaattoreita mittaavien tutkimusten huippupaikoilta (esim. The Economist Intelligence Unit, 2021).

Monarkialla on mittava kansansuosio, jollaista poliittiset puolueet tuskin koskaan tulevat saavuttamaan demokraattisesti hallituissa maissa. Briteistä 76 % kannatti monarkian säilyttämistä vuonna 2016 (Mortimore, 2020, 222). Näennäisen epädemokraattisena, jopa feodaalisen ajan jäänteenä (Williamson, 1986, 79) näyttäytyvä monarkia pysyykin pystyssä kansansuosionsa ansioista. Monarkian suosio on jopa niin vahva, että sen voi nähdä uhkaksi demokratialle. Demokraattisesti valittujen päättäjien on vaikea tehdä monarkiaa rajoittavia päätöksiä oman suosionsa menettämisen pelossa. Toisaalta taas kansansuosion menettäminen tarkoittaa vakavaa uhkaa monarkian olemassaololle. (Krunke, 2020b, 220.) Monarkia on siis riippuvainen kansasta, ja tästä näkökulmasta sen voi ajatella olevan, paradoksaalisesti, demokraattinen ilmiö.

Monarkian, kansan ja poliittisten päättäjien välinen suhde yksi monarkiaan liittyvistä ristiriitaisuuksista. Muita merkittäviä ristiriitaisuuksia ovat muun muassa monarkian tehtävä perustuslain viimeisenä puolustajana (luku 2.2) tai kuninkaallisten rooli samaan aikaan näennäisen epäpoliittisina mutta ilmeisen vaikutusvaltaisina yhteiskunnallisina toimijoina (luvut 2.4 ja 2.5). Näiden ristiriitojen tutkimus tarjoaa uutta näkökulmaa demokratiakeskustelun myös tasavalloissa. Esimerkiksi kuninkaallisten toimintakenttään liittyviä konflikteja tarkastelemalla voimme tutkia poliittisen käsitteen laajentumista yhteiskunnassa.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan kansalaisuutta monarkian näkökulmasta. Samalla kansalaisuutta tarkastellaan monarkian avulla. Monarkian suhde kansalaisuuden tarjouuden tulokulman postmodernin kansalaisuuden määrittelyyn. Monarkia ei ole kansalaisia, vaan maan asukkaat ovat kuninkaan alamaisia. Yleisesti voidaan ajatella, että länsimaisissa demokratioissa kansalaisuus ja alamaisuus ovat tois-

tensa synonyymejä. Kuitenkin termien painotukset eroavat toisistaan siten, että alamaisuus terminä antaa passiivisemmän vaikutelman, kun taas kansalaisuuteen liittyy yksilön aktiivisempi rooli. (Piper & Garrant, 2008, 214-215.)

Alamaisuuden ja kansalaisuuden välinen ristiriita ei kuitenkaan ole tämän tutkimuksen keskiössä, vaan kansalaisuutta monarkiassa lähestytään sen tasavaltalaisen merkityksen kautta. Tutkimus keskittyy siihen, millaista kansalaisuutta kuninkaalliset rakentavat puhuessaan alamaisilleen tai laajemmin kansainväliselle yleisölle. Se pyrkii keskustelemaan kansalaisuustutkimuksen kentällä, tuomalla siihen uuden näkökulman tarkastelemalla kansalaisuutta monarkian viitekehyksestä. Samalla se on puheenvuoro hyvin vähäiseen akateemiseen modernin monarkian tutkimukseen.

1.1 Monarkian akateeminen tutkimus

Tämä tutkielma pyrkii omalta osaltaan täyttämään aukkoa yhteiskuntatieteellisessä monarkiatutkimuksessa. Se toteutetaan aikana, jolloin modernin monarkian tutkimustarve on tunnustettu ja tunnustettu. Tutkimuksen näkökulma on, muusta julkaisusta monarkiatutkimuksesta poiketen, kuninkaallisen perheen virallinen toiminta kansalaisyhteiskunnan alueella. Aineistona käytetään akateemisen tutkimuksen tähän saakka ohittamaan, mutta varsin helposti saavavilla olevaa ja vertailevaan tutkimukseen hyvin soveltuvaa materiaalia, kuninkaallisen perheen virallisesti julkaisemia puheita.

Monarkiasta on kirjoitettu paljon viihdekirjallisuutta. Siitä on myös tehty paljon historian alaan keskittyntä akateemista tutkimusta. Sen sijaan oikeustieteellistä ja politiikan alan tutkimusta on tehty hyvin vähän. (Hazell & Morris, 2020a, 3.) Modernin monarkiatutkimuksen pioneeri, Michael Billig (2003, 7-8) huomauttaa, että yhteiskuntatieteiden tehtävänä on tutkia yhteiskunnallisia ongelmia. Kun sosiaalitieteet keskittyvät yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuun, on ongelmattomaksi mielletty monarkia jäänyt siitä teemana sivuun (myös Demiri & Fangen, 2019, 443).

Kuitenkin monarkia instituutiona on täynnä ristiriitaisuuksia ja virheellisiä oletuksia. Akateemisen tutkimuksen tulisi antaa myös julkiseen monarkiakeskusteluun tieteellisiin faktoihin perustuvaa näkökulmaa. Tämä vuoksi myös eurooppalaisten monarkioiden vertaileva tutkimus on tärkeää. (Hazell & Morris, 2020a, 3.) Monarkialla on tärkeä symbolinen ja kulttuurinen arvo, myös yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle (Demiri & Fangen, 2019, 445). Sen kautta voidaan tarkastella esimerkiksi yhteiskunnassa vallalla olevia arvoja, kansallistunnetta, ryhmäsidonnaisuuksia, luokkasuhteita tai vaikka monikulttuurisen yhteiskunnan kehittymistä (vertaa Billig, 2003).

Monarkian akateeminen tutkimus onkin jossain määrin lisääntynyt viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana, kun yhteiskuntatieteilijät kiinnostuivat prinsessa

Dianasta hänen vuonna 1997 tapahtuneen kuolemansa jälkeen. (Billig, 2003, xiii-xiv) Edesmenneen Walesin prinsessan kuolema tuotti kymmeniä akateemisia artikkeleita eri tieteenaloilta. Tuolloin tutkittiin mm. Diana-ilmion kulttuuristen piirteitä (Bramley, 2002; Campbell, 1998; Kirby, 1998; Shome, 2014) ja Dianan kuolemaa seurannutta masasurua (Hawton ym., 2000). Erityisesti tutkittiin myös median vaikutusta Dianan kuolemaan ja Dianan kuoleman vaikutusta mediaan (Bishop, 1999; Chancey, 1999; Greenslade, 1997; Merrin, 1999). Vaikka prinsessan yhteiskunnallista toiminta muun muassa HIV-potilaiden oikeuksien puolustamiseksi tai kansainvälisen maamiinakielon edistämiseksi nostetaan usein esiin julkisessa keskustelussa, ei hänen työuraansa koskevaa akateemista tutkimusta ole julkaistu.

2000-luvun alun Diana-tutkimusten jälkeen akateeminen kiinnostus kuninkaallisia kohtaan väheni, mutta jatkui hieman aktiivisempänä kuin 1900-luvulla. Tutkimuksia on tehty esimerkiksi kuninkaallisista häistä (mm. Bermejo ym., 2006; Mitarca, 2012; Widholm & Becker, 2015), kuninkaallisen perheen vaikutuksesta talouteen (esim. Palmer & Long, 2018), monarkian symbolisesta merkityksestä (esim. Cannadine, 2012; Laing & Frost, 2017), kansalaisten asenteista monarkiaa kohtaan (Billig, 2003; Blumler, Brown, Ewbank & Nossiter, 1971) sekä erityisesti median ja monarkian välisestä suhteesta (mm. Blain & O'Donnell, 2003; Jönsson & Lundell, 2009). 2020-luvulle tultaessa myös sukupuolen tutkimus on kiinnostunut erityisesti prinsessoita (Adeniji, 2014; Allen, Mendick, Harvey & Ahmad, 2015; Clancy & Yelin, 2020; Repo & Yrjölä, 2015).

Tätä tutkielman valmisteluaikana julkaistiin Robert Hazellin ja Rob Morrisin (2020b) teos *The Role of Monarchy in Modern Democracy: European Monarchies Compared*, jossa monarkiaa käsiteltiin erityisesti lainsäädännön ja politiikan näkökulmasta. Kyseessä oli ensimmäinen laajempi monarkian poliittista roolia käsitellyt esitys sitten Walter Bagehotin (1872) vuonna 1867 kirjoittaman teoksen *The English Constitution* (Hazell & Morris, 2020a, 4). Bagehotin teos on edelleen laajasti siteerattu paitsi Englannissa myös muissa Euroopan monarkioissa (Hazell & Morris, 2020a, 4), mikä kertoo aiheeseen liittyvän yhteiskuntatieteellisen keskustelun vähäisyydestä.

Vuonna 2020 Lontoon yliopiston Royal Holloway perusti Centre for the Study of Modern Monarchy - laitoksen paikkaamaan modernin monarkian tutkimuksen aukkoja. Laitoksen ensimmäinen laajempi tutkimushanke on professori Anna Whitelockin johdolla toteutettava *Queen Elizabeth II and the Caribbean, 1952 to the present*. (Royal Holloway, 2020). Kansainyhteisömaissa, esimerkiksi Australiassa ja Kanadassa monarkiatutkimusta onkin tehty laajemmin kuin Euroopassa (esim. Brett, 1996; Harris, 2018; Kullmann, 2008; Ritchie & Markwell, 2006; Russell, 2011).

Monarkiatutkimuksesta nykytilasta voidaan siis todeta kolme asiaa. Ensinnäkin eurooppalaista monarkiaa yhteiskunnallisena ilmiönä on tutkittu hyvin vähän. Tutkimus on sirpaleista eikä se ole johtanut akateemisen tiedon laajempaan kertymiseen ja

tutkijoiden väliseen vuoropuheluun. Toiseksi 2020-luvun alussa tämä ongelma on laajemmin tunnustettu ja kiinnostus monarkian systemaattisempaan tieteelliseen tutkimukseen on herännyt. Tästä kertovat muun muassa Hazellin ja Morrisin (2020b) toimittama laaja teos sekä modernin monarkian tutkimusyksikön perustaminen Englantiin (Royal Holloway, 2020). Kolmanneksi monarkian akateemisessa tutkimuksessa on selvä temaattinen puute; kuninkaallisten yhteiskunnallista toimintaa ei ole tutkittu yhteiskuntatieteiden näkökulmasta. Vähäisessä monarkiatutkimuksessa huomiota on kiinnitetty julkisen yleisön näkökulmaan, mediasuhteisiin, lainsäädännöllisiin kysymyksiin tai kuninkaallisen perheen symbolisiin kulttuurivaikutuksiin. Sen sijana kuninkaallisen perheen tietoista yhteiskunnallista työtä ei ole tutkittu lainkaan.

Esimerkiksi ainoa kuningataräiti kuningatar Elisabethia koskeva akateeminen artikkeli koskee hänen hautajaisiaan (Finch & Morgan, 2002). Kuningataräidin ura Englannin monarkian palveluksessa kesti 79 vuotta. Tänä aikana merkittäviksi nousivat muun muassa hänen sotaponnistuksistaan kotirintaman tukemiseksi, joiden ansiosta Hitlerin kerrotaan kutsuneen silloista kuningatar Elisabethia Euroopan vaarallimmaksi naiseksi (The International Churchill Society, (ICS), 2002). Kuitenkaan kuningataräidin työtehtävät yhteiskunnassa eivät ole päässeet akateemisen tarkastelun kohteeksi. Eivät siitäkään huolimatta, että kuningashuoneiden naispuolisilla jäsenillä on ollut merkittävä rooli sekä modernin monarkian muotoutumisessa että kuningaskuntien hyväntekeväisyyssektorin ja kansalaistoiminnan kehityksessä (Prochaska, 2020). Tämä tutkielma paikkaa omalta osaltaan tätä kuninkaallisen perheen yhteiskunnallisen toiminnan tutkimuksen puutetta.

Tutkielman aineistoksi on valittu vähän tarkasteltu materiaali, kuninkaallisten perheet julkaistut puheet. Kuninkaallisten poliittista retoriikkaa ovat tutkineet Jens E. Kjeldsen (2019), Sandra Feride Demiri ja Katrine Fangen (2019) sekä Michael Billig (1988). Heistä ainoastaan Billigin (1988) aineisto sisältää muidenkin kuninkaallisten kuin hallitsevien monarkkien puheita. Monarkkien valtionpäivien avajaisissa (Bree-man ym., 2009; Jennings, Bevan & John, 2011; John & Jennings, 2010) tai valtiavierailuilla (Donnelly, 2015) pitämien puheiden tutkimusta ei voida laskea suoranaisesti monarkiatutkimukseksi, koska niiden sisällöstä ovat vastuussa maiden hallitukset (Andeweg, 2020b, 71; Billig, 1988, 195-196). Poliittisen näkökulman lisäksi kuninkaallisten mediaesiintymistä esiintymistä on tutkittu julkisen kuvan näkökulmasta (Abell & Stokoe, 1999; Abell & Stokoe, 2001; Benoit & Brinson, 1999; Ponton, 2014; Rotaru, 2010), mutta nämä tutkimukset eivät ole koskettaneet kuninkaallisten virallisessa työroolissa pitämiä julkisia puheita.

Tässä tutkimuksessa käsitellään Englannin hovin julkaisemia puheita koko edustustehtävissä toimivan kuningasperheen osalta. Mielenkiinto keskittyy ensisijaisesti henkilökohtaisiin (Andeweg, 2020b, 71), puolivirallisiin (Billig, 1988, 195-196) puheisiin, joiden sisältöön kuninkaallinen puhuja on itse voinut vaikuttaa. Aineistosta

tutkitaan kansalaisuuden ilmentymistä, jota on analysoitu sisällönanalyysiä mukailleen. Analyysin on tehty lukien aineistoa erityisesti kansalaisuus- ja nationalismiteorioiden kautta sekä käyttäen tukena myös muita teoreettisia viittekehyksiä, kuten politiikan tila- ja toimintametaforaa.

1.2 Tutkimusongelmana kansalaisuus kuninkaallisessa puheessa

Ensisijaisena tutkimustehtävänä on selvittää, millaista kansalaisuuskäsitystä Englannin kuningashuoneen jäsenet tuottavat ja uusintavat puheissaan.

Tutkimuskysymystä on tarkasteltu erityisesti aktiivisen kansalaisuuden ja nationalismin viittekehysten avulla. Ennakkohypoteesina on ollut ajatus siitä, että kuninkaallinen kansalaisuuspuhe painottuu aktiivisen kansalaisuuden ja nationalistisen, kansallisen kansalaisuuden teemoihin, koska ne pyrkivät näyttäytymään näennäisen epäpoliittisina. Tämän näennäisen epäpoliittisuuden vuoksi aktiivinen kansalaisuus ja nationalistinen kansallisaate ovat mahdollisia toimintakenttiä kuninkaallisille, joiden on edustettava koko kansaa ja pyrittävä puheessaan välttämään ristiriitoja herättäviä kysymyksiä.

Puolueettomuus ja ”epäpoliittisuus” ovat monarkian säilymisen elinehto länsimaissa demokratioissa (esim. Heuschling, 2020). Kari Palosen mukaan (2008, 198-199) politiikka voidaan käsittää joko tilana tai toimintana. Kun politiikkaa ajatellaan tilana, nähdään se erillisenä toimintakenttänä, jolloin voidaan vetää rajaa politiikan ja muiden käsitteiden väliin. Jos politiikka taas hahmotetaan toimintana, politiikan alueen rajat hämärtyvät ja kaikki yhteiskunnallinen toiminta ja kuten myös henkilökohdaiset valinnat voidaan määrittää poliittiseksi. (Palonen, 2008, 198-199.) Perustuslaillisen monarkian säilymisen perusedellytys on se, että kuninkaalliset pyrkivät pysymään pois politiikan tilasta, vaikka tämä, politiikan muotoutuessa yhä enemmän toimintakäsityksen suuntaan, näyttää lähes mahdottomalta (Krunke, 2020a).

Kuten monarkia, myös nationalismi ja aktiivinen kansalaisuus väistävät politiikan tilaa. Ne kaikki ovat politiikan tilan metaforan näkökulmasta ”epäpoliittisia” ja pyrkivät näyttäytymään neutraaleina, koko kansaa yhdistävinä aatteina. Koska nationalismi ja aktiivinen kansalaisuus ovat näennäisesti neutraaleja, ei-poliittisia aatteita, niihin nojaaminen ja niiden edustaminen on epäpoliittisuuteen pyrkiville kuninkaallisille mahdollista.

Kun politiikkaa tarkastellaan toimintanäkökulmasta (Palonen, 2008, 198-199), monarkia, aktiivinen kansalaisuus ja nationalismi ovat vahvasti poliittisia. Kaikki nämä kolme ovat selkeän toiminnallisia, monarkia ja nationalismi jopa seremoniaalisia, ilmiöitä, jotka tuotetaan ja uusinnetaan yhteisen tekemisen ja kokemisen kautta. Palo-

sen (2008, 198-199) mukaan politiikkaan toimintana sisältyy olennaisesti ajatus valinnanmahdollisuudesta. Aina voidaan toimia myös toisin ja yhden toimintamallin valinta muiden joukosta on poliittinen teko. Monarkian, nationalismin ja aktiivisen kansalaisuuden toimintamallit ja niitä tukevat retoriikat ovat poliittisia akteja, valintoja muiden poliittisten toimintamallien joukosta. Näin ollen monarkia ei saavuta epäpoliittisuuden vaadetta nojaamalla nationalismiin ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Monarkian toiminnan tila onkin kaventunut huomattavasti politiikkakäsitteen laajenemisen myötä (Krunke, 2020a).

Tutkimuksen oletuksena oli siis löytää puheista aktiivisen kansalaisuuden ja nationalismin teemoja. Nationalismin osalta oletettiin, että puheissa kuuluu perinteinen, kansallisvaltion ja sen kansalliseen jäsenyyteen painottuva kansalaisuus. Nationalismi aatteena on vahvistunut ja saanut lisää kannatusta. Samaan aikaan sitä on yhä vahvemmin kyseenalaistettu, sen jouduttua politisoiduksi oikeistopopulististen liikkeiden johtoajatuksena globalisoituvassa maailmassa. Siksi tutkimuksen lähtöajatuksena oli kansallishenkisen puheen väheneminen kuninkaallisessa retoriikassa aktiiviseen ja kommunitarismiseen kansalaisuuteen kannustavan puheen lisääntyessä.

1.3 Johdatus tutkimusraporttiin

Tutkimuksen tarkoituksena on avata Englannin kuninkaallisten puheissa ilmeneviä kansallisuuskäsityksiä. Erityisesti huomiota kiinnitetään aktiiviseen kansalaisuuteen ja nationalistiseen, kansallisuuteen linkittyvään kansalaisuuteen. Aineistona on käytetty Englannin kuninkaallisen perheen virallisilla verkkosivuilla julkaistuja puheita vuodelta 2019. Analyysi on tehty sisällönanalyysin periaatteita mukaillen. Analyysimenetelmässä on kuitenkin huomioitu sisällönanalyysin kritiikki (Jackson & Mazzei, 2012; Salo, 2015; St. Pierre & Jackson, 2014) ja metodiksi on valittu perinteisen aineistotai teorialähtöisen tai teoriaohjaavan analyysitavan sijasta tutkimusote, jossa aineistoa on luettu yhdessä eri teorioiden kanssa (vertaa Deleuze & Guattari, 2011; Jackson & Mazzei, 2012; Salo, 2015).

Aineiston luentaan vaikuttaneita teorioita on esitelty tutkimusraportin luvuissa 2, 3 ja 4. Luvussa 2.1 lukijaa perehdytetään yleisesti monarkiaan Euroopassa. Tämä jälkeen siirrytään pohtimaan monarkian ja demokratian välistä suhdetta. Kuninkaallisten vaikutusvaltaa tarkastellaan kolmesta eri näkökulmasta. Perustuslailliseen valtaan, kuninkaallisten reserve powers – oikeuksiin ja rooliin demokratian suojelijoina perehdytään luvussa 2.2, kuninkaallisten kulissien takana käyttämään päivänpoliittiseen pehmeään valtaan luvussa 2.3 ja kuninkaallisten vaikutusvaltaan kansalaisyhteiskunnan alueella hyvinvointimonarkian puitteissa luvussa 2.4. Luvun 2 viimeisissä

kappaleissa pohditaan kuninkaallisten toimintamahdollisuuksien pienemistä poliittisen tilan laajenemisen myötä (2.6) ja perehdytään kuninkaalliseen puheen taustateoriaan (2.7).

Kappaleessa 3 tarkastellaan monarkian ja nationalismin kiinteää liittoa. Siinä perehdytään siihen, miten monarkia vaikutti kansallisvaltion syntyyn ja kansallisvaltion kehittyminen muutti monarkiaa (3.1). Kuningashuoneet tarjosivat sukhistoriansa kansallisen kertomuksen peruspilariksi (3.2) ja itsensä kansakunnan yhteneväisyyden symboliksi (3.3) nousten näin eräänlaisiksi kansalliskuskonnon eläviksi ikoneiksi (3.4). Lopuksi (3.5) pohditaan nationalismin näennäistä epäpoliittisuutta, joka tekee siitä kuninkaallisille mahdollisen toimintakentän.

Kansalaisuusteoriaan perehdytään luvussa 4, jossa kansalaisuutta määritellään yleisesti (4.1) ja toimintana (4.2). Luvussa 4.3 kansalaisuutta avataan Marshallin (1992) kansalaisoikeuksien ja -velvollisuuksien kautta. Luvussa 4.4 esitellään kansalaisuutta klassisen politiikan teorioiden, liberalismien, republikanismien, hyvinvointivaltiollisen sekä kommunitarismien näkökulmista. Tämän jälkeen keskitytään kansalaisuuden hallinnan uusiin muotoihin, yhteisön korostamiseen (4.5) ja aktiiviseen kansalaisuuteen (4.6). Lopuksi pohditaan kansalaisuuden rakentumista sen irrotessa kansallisvaltiosta (4.7).

Laajan taustateorian esittelyn tarkoituksena on perehdyttää lukija niihin teoreettisiin näkökulmiin, jonka kautta ja kanssa aineistoa on luettu ja tutkimustulokset on saavutettu. Tuloksia esitellään tarkemmin luvussa 7, jossa jokainen esiin noussut kansalaisuuskäsitys avataan omassa alaluvussa. Ennen tutkimustuloksia kerrotaan vielä aineistosta (luku 5) ja tutkimuksen menetelmällisistä valinnoista (luku 6).

Raportissa avataan tutkimusprosessia, jossa aineistoa ensiluennassa tyypiteltiin politiikan teorian kansalauskäsitysten mukaan (6.2), jonka jälkeen analyysia tarkennettiin yksityiskohtaisempiin kansalaisuusdiskursseihin (6.3). Lopuksi aineistoa luettiin vielä yhdessä nationalismiteorian kanssa (6.4). Menetelmäluvun lopuksi pohditaan merkityksiä ja tulkintoja (6.5) sekä tutkijamme esiymmärrystä aiheesta (6.6).

Varsinaisen analyysin tulosten esittelyn jälkeen (luku 7) tutkimus vedetään vielä yhteen ja pohditaan mahdollisia jatkotutkimusaiheita luvussa 8.

2 KUNINKAALLISET

Länsimaisen demokratian näkökulmasta monarkian olemassaolo eurooppalaisissa nykyvaltioissa on hämmentävä, jopa absurdi ilmiö. Eurooppalaiset monarkiat ovat kuitenkin maailman vahvimpia demokratioita (The Economist Intelligence Unit, 2021). Perinnöllisyyteen perustuva epätasa-arvon symboli on onnistunut säilyttämään paikkansa eurooppalaisten valtioiden keskiössä vuosisatojen ajan. Se on kestänyt yhteiskuntien demokratisoitumisen ja kansallisvaltioiden rakentamisen sille asettamat paineet. Ensinäkemältä monarkia ja demokratia näyttävät toisilleen vastakkaisilta aatteilta, mutta 2020-luvun Euroopassa niiden voidaan nähdä olevan myös toisiaan täydentäviä instituutioita (Bogdanor, 1996).

Useimpien kuningaskuntien perustuslaki takaa edelleen monarkeille huomattavan vallan. Heillä on oikeus nimittää pääministereitä ja muita valtion hallinnolle olennaisia henkilöitä. Kuninkaas kutsuvat kokoon valtiopäiviä ja voivat hajottaa parlamentin tai keskeyttää sen istuntokauden. Lait vaativat hallitsevien kuningattarien alikirjoituksia tullakseen voimaan. Sodan julistaminen tai rauhan tekeminen on perustuslain mukaan monarkin vastuulla. (Andeweg, 2020a; Hazell, 2020a; Krunke, 2020c; Pironnet, 2020) Maailman demokraattisimpien maiden perustuslaki antaa ylimmän vallan ihmisille, joiden ainoa ansio on syntyminen tiettyyn perheeseen sopivana hetkenä.

Tätä perustuslain ja demokratian välistä ristiriitaa perustellaan sillä, että monarkia toimii perustuslain ja näin myös demokratian ylimmäisenä vartijana. Mikäli perustuslaki on uhattuna, on puolueettomalla, neutraalilla monarkilla mahdollisuus veto-oikeudellaan asettua perustuslain puolelle ja pelastaa demokratia. (Hazell, 2020a, 26) Tästä rauhan aikana kaukaiselta tuntuvasta tilanteesta esimerkkejä ovat kuningas Juan Carlosin aktiivinen vastustus sotilasjuntan yrittäessä kaapata vallan Espanjassa 1981 (Powell, 2020, 57) ja kuningas Haakonin kieltäytyminen nimittämästä natsien tukemaa Vidkun Quislingia Norjan pääministeriksi vuonna 1940 (Smith, E., 2020, 85-86).

Monarkian ja perustuslain suhde on kuitenkin ristiriitainen. Vaikka perustuslait teoriassa tarjoavat monarkeille merkittävän vallan, on monarkkien pidättäytyvä käyttämästä tätä valtaa ohi demokraattisesti valitun hallinnon. Mikäli he asettuvat vastustamaan hallituksen tai kansanedustuslaitoksen antamia päätöksiä, heidän asemansa kyseenalaistetaan välittömästi. Tästä esimerkkinä Luxemburgin suurherttua Henrin haluttomuus allekirjoituksellaan vahvistaa eutanasian hyväksyvää lakia, joka johti maan perustuslain muutosprosessiin. Suurherttua säilytti valtaistuimensa, mutta menetti mahdollisuutensa kieltäytyä hyväksymästä lakeja. Kuninkaallinen neutraalisuus ei perustu lakiin vaan on kirjoittamaton parlamentaarinen käytäntö. Kuninkaallinen puolueettomuus mahdollistaa monarkian jatkumisen demokraattisissa yhteiskunnissa. (mm. Heuschling, 2020)

Puolueettomuus on merkittävä tekijä monarkian kansansuosion taustalla. Vaikka monarkia on epädemokraattinen instituutio, se pysyy pystyssä vain kansalaisien tuen avulla. Eurooppalaiset monarkit ovat suosituimpia kuin kukaan poliitikko voisi haaveilla olevansa. Poliittisten puolueiden on hyvin vaikeaa tehdä muutoksia monarkian asemaan, koska se vähentäisi heidän suosiotaan jatkossa. Tavallaan monarkia legitimoii olemassa olevan poliittisen järjestelmän kansansuosiollaan. Näin ollen kansa, monarkia ja poliittinen hallinto jatkavat tasapainottelua vuodesta toiseen. (Hazzell & Morris, 2020b.)

Monarkia pyrkiikin pääasiallisesti puhuttelemaan kansaa. Kun monarkian poliittinen valta riisuttiin 1900-luvun alusta, painottuivat kuninkaallisten tehtävät yhä enemmän kansalaisten hyvinvoinnin edistämisen ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan tukemiseen. Syntyi hyvinvointimonarkia (welfare monarchy), jossa aktiivisina toimijoina ovat erityisesti kuningashuoneen naiset. Kun monarkialla oli poliittista valtaa, valtaistuimella istui yksi yksinvaltiainen. Kun poliittinen valta 1900-luvulle tultaessa mureni ja muuttui symbolisemmaksi, kansakunnan johtoon nostettiin koko kuninkaallinen perhe. Nykyisin hyvinvointimonarkian parissa työskenteleekin hallitsevan kuningattaren tai kuninkaan lisäksi maittaan vaihteleva määrä kuninkaallisen perheen jäseniä. (Prochaska, 2020)

Hyvinvointimonarkian ja puolueettomuuden yhteensovittaminen ei ole helppo tehtävä. Poliittisen käsite laajenee globalisoivassa, postmodernissa yhteiskunnassa myös kuninkaallisten perinteisille toiminta-alueille kuten kulttuuriin, urheiluun, ympäristönsuojeluun tai ihmisoikeuksiin. Kuninkaallisten on yhä vaikeampaa tasapainotella merkityksellisen työn ja epäpoliittisuuden välimaastossa. Heidän on tehtävä jotain, mielellään tärkeää ja näkyvää, ansaitakseen paikkansa ja määrärahasensa, mutta koska kaikki on poliittista, heidän voidaan tuomita jokaisesta harhalauseesta ja harmitsemattomasta kommentista. (Krunke, 2020a)

Kuninkaallisten poliittista valtaa voidaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta. Ensinnäkin, perustuslait takaavat monarkeille suuret valtaoikeudet (reserve powers),

joiden turvin heidän tulee toimia demokratian ja perustuslain viimeisinä puolustajina. Monarkian olemassaolo perustuu kuitenkin siihen, että monarkit eivät käytä tätä perustuslain heille takaamaa valtaa (mm. Hazell, 2020a; Heuschling, 2020.) Toiseksi, roolinsa vuoksi monarkit osallistuvat myös valtion päivittäisten asioiden hoitamiseen esimerkiksi tapaamalla ministereitä, valtakunnan ylintä virkahenkilöä sekä muita valtionjohtajia. Tämä antaa heille tilaisuuden käyttää palatsin seinien suojissa ”pehmeää valtaa” valtakunnan politiikassa. (Andeweg, 2020b.) Kolmanneksi, kuninkaalliset voivat vaikuttavat toimimalla kansalaisyhteiskunnan alueella niin kutsutun hyvinvointimonarkian puitteissa (Prochaska, 2020).

Vaikka itse tutkimuksessa keskitytään kuninkaallisten toimintaan kansalaisyhteiskunnan alueella, avataan seuraavissa kappaleissa myös monarkian suhdetta perustuslakiin sekä sen mahdollisuuksia ”pehmeän” palatsivallan käyttöön. Tällä toiminta hyvinvointimonarkian alueella asemoidaan suhteessa monarkian laajempaa rooliin yhteiskunnassa.

2.1 Kuninkaalliset Euroopassa

Monarkialla on pitkä historia Euroopan vallitsevana hallitusmuotona. Lukuun ottamatta Ranskan vallankumousta ja sitä seuranneiden Napoleonin sotien lyhyttä ajanjaksoa, kaikki Euroopan valtiot, poikkeuksena Sveitsi, San Marino ja Ranska, olivat monarkioita aina 1900-luvun alkuun saakka. Monarkioiden lakkauttaminen 1900-luvulla oli yleensä seurausta hävitystä sodasta, joskus yhdessä vallankumouksen kanssa. Ensimmäinen maailmansota kaatoi kolme suurta, monikulttuurista keisarikuntaa; Venäjän, Itävalta-Unkarin sekä Saksan. Toinen maailmansota lakkautti monarkiat Italiasta ja viidestä muusta Itä- ja Keski-Euroopan maasta. Nykyisin suurin osa Euroopan maista on tasavaltoja ja tämä kehitys on johtanut tulkintaan, jonka mukaan kehittyneistä demokratioista tulee ajan myötä tasavaltoja, joka on demokraattisen hallinnon kehittynein muoto. Kuitenkin Euroopasta löytyy pieni joukko itsepäisiä valtioita, jotka kyseenalaistavat tämän teleologisen teorian. (Hazell & Morris, 2020a, 4.)

Monarkia instituutiona on täynnä paradokseja ja ristiriitaisuuksia, joita tulisi tarkastella syvemmin. Olennaisin ristiriita on se, että tämä muinainen, perinnöllisyyteen nojaava instituutio, on edelleen keskeisessä roolissa kehittyneimmissä demokratioissa. (Hazell & Morris, 2020b, v.) Erityisesti eurooppalaiset monarkiat ovat kiinnostavia yhteiskunnallisen tutkimuksen näkökulmasta, koska juuri niissä on säilynyt monarkia keskeisenä valtiollisena instituutiona samaan aikaan, kun ne ovat maailman edistyneimpiä demokratioita (Hazell & Morris, 2020a, 3). Vuonna 2020 The Economist Intelligence Unitin demokratioindeksin viidestä johtopaikkaa pitävästä maasta neljä

oli monarkioita (Norja, Ruotsi, Uusi-Seelanti ja Kanada) ja viidestätoista ensimmäisestä yhdeksän (edellisten lisäksi Tanska, Australia, Hollanti ja Luxemburg). Tämän tutkimuksen kohdemaana, Yhdistyneet kuningaskunnat, sijoittuu indeksissä sijalle 16. (The Economist Intelligence Unit, 2021.)

Monarkia on hallintamuotona 44 maailman valtioissa, joista 12 sijaitsee Euroopassa. Eurooppalaisia monarkioita ovat Yhdistyneet kuningaskunnat, Ruotsi, Tanska, Norja, Hollanti, Belgia, Luxemburg, Liechtenstein, Espanja, Monaco, Andorra ja Vatikaani. Näistä pienet valtiot, Liechtenstein, Monaco, Andorra ja Vatikaani poikkeavat suuremmista monarkioista paitsi kooltaan, myös siksi, että ne eivät ole perustuslaillisia monarkioita samassa mielessä kuin muut kahdeksan. Yhdistyneitä kuningaskuntia, Ruotsia, Tanskaa, Norjaa, Hollantia, Belgiaa, Luxemburgia ja Espanjaa yhdistää tiukasti rajoitettu monarkin rooli, jonka määrittää lainsäädäntö tai parlamentaarinen poliittinen käytäntö. (Hazell & Morris, 2020a, 3)

Eurooppalaisten monarkioiden selviämisen salaisuus on niiden kyky sopeutua modernin demokratian mukanaan tuomiin uudistuksiin. Ne ovat nähneet yhä kasvavan kuilun heidän perustuslaillisen vallankäyttöoikeutensa ja todellisten vallankäyttömahdollisuuksien välillä. Ainoastaan Ruotsissa perustuslaki on muokattu vastamaan monarkian todellisuutta, kun vuonna 1974 monarkialle jätettiin puhtaasti seremoniallinen rooli. Muissa monarkioissa sopivaisuussäännöt ja poliittinen käytäntö, joidenkin lakimuutosten tukemana, ovat säilyttäneet monarkian perustuslaillisen roolin, mutta käytännössä jättäneet hyvin vähän tai ei lainkaan harkinnanvaraa siihen, miten kuninkaalliset valtaansa käyttävät. Salliessaan valtansa painua nolleen, kuninkaalliset ovat pystyneet säilyttämään asemansa. Ja kun heidän poliittinen valtansa on haihtunut, ovat uudet roolit ja vanhojen roolien uudelleen muotoilut jälleen legitimoineet heidän asemansa. (Hazell & Morris, 2020a, 3)

2.2 Perustuslaillinen monarkia demokratian vartijana

Perustuslaillisissa monarkioissa hallitsija on samaan aikaan sekä valtakunnan epäpoliittisin, että poliittisen henkilö (Krunke, 2020c, 30.). Monarkeilla on huomattavan suuret, perustuslain takaamat valtaoikeudet, joiden turvin heidän tulee toimia tarvittaessa demokratian viimeisenä puolustajana (Hazell, 2020a, 22). Tässä tehtävää varten heidän tulee pysytellä täysin puolueettomana ja poliittisten ristiriitojen ulkopuolella. Mikäli monarkki käyttää perustuslain hänelle takaamaa valtaa henkilökohtaisen harkinnan mukaan, hänestä tulee valtion poliittisin toimija. Tämä johtaa aina perustuslailliseen kriisiin ja mahdollisesti monarkian lakkauttamiseen. Tilanne onkin ratkaistu parlamentaarisella käytännöllä, jossa monarkki tekee päätökset hallituksen ohjeiden mukaan (Heuschling, 2020, 54.).

Monarkian rooli perustuslaeissa on merkittävä. Pelkän lukemisen perusteella niistä saa sen käsityksen, että kuningas hallitsee maata. Ruotsia lukuun ottamatta eurooppalaisilla monarkeilla on pääosin samat perustuslailliset oikeudet; valtiopäivien koolle kutsuminen ja hajottaminen, ministerien, mukaan lukien pääministerin, nimitäminen ja erottaminen, parlamentin laatimien lakien hyväksyminen, sodan ja rauhan julistaminen sekä puolustusvoimien ylipäällikkönä toimiminen. Ruotsin perustuslaissa vuodelta 1974 kuninkaalta on riisuttu kaikki valta ja hänelle on jätetty vain seremoniallinen rooli. (Hazell, 2020e, 9.)

Kaikissa eurooppalaisissa monarkioissa sekä perustuslaillisia että poliittisia tehtäviä on rajoitettu käytännön sopivaisuussäännöllä tai lainsäädännöllä siten, että monarkeille on jätetty hyvin vähän tai ei lainkaan harkintavaltaa. (Hazell & Morris, 2020a, 7.) Pienimmätkin harha-askleet totutusta seremoniallisesta kaavasta, jotka saattavat antaa aiheettomia tai aiheellisia epäilyksiä monarkin puolueettomuudesta, voivat johtaa monarkin perinteisten (ja käyttämättä olleiden) valtaoikeuksien rajoittamiseen lainsäädännöllä (Bovend'Eert, 2020, 43).

Kuitenkin, ollakseen monarkia, monarkilla pitää olla aitoa, perustuslaillista valtaa. Esimerkiksi Ruotsin asemaa monarkiana on kyseenalaistettu, koska siellä kuninkaalta on riisuttu kaikki poliittinen valta (Wenander, 2020, 32). Monarkki käyttää tuota perustuslaillista valtaansa valtakunnan jokapäiväisessä politiikassa. Hänellä ei kuitenkaan ole lainkaan harkintavaltaa, vaan hänen tulee käyttää valtakunnan ylintä valtaa suoraan hallituksen ohjeiden mukaisesti. Mikäli hän poikkeaa näistä sovinnaisuussäännöistä, henkilökohtaisen harkinnan käyttäminen johtaa välittömästi monarkin vallan vähentämiseen lainsäädännöllä ja kyseenalaistaa koko monarkian olemassaolon. (Hazell & Morris, 2020b.)

Monarkian valta perustuu siis kahdelle keskenään ristiriitaiselle pohjalle. Perustuslainsäädäntö takaa monarkialle laajan, henkilökohtaiseen harkintaan perustuvan päätösvallan. Tätä rajoittavat normit ja, joko lailla määritelty tai määrittelemätön, yleinen poliittinen käytäntö, jonka mukaan monarkki ei osallistu poliittiseen päätöksentekoon eikä käytä henkilökohtaiseen harkintaan perustuvaa valtaa. (Heuschling, 2020, 54.)

Monarkian perustuslaillisen vallan säilyminen demokraattisissa monarkioissa perustuu ajatukseen monarkista perustuslain ja näin myös demokratian ylimmäisenä suojelijana. Perustuslaissa monarkille taataan eräänlaiset veto-oikeudet (reserve powers), jonka turvin monarkki toimii perustuslain lopullisena puolustajana (ultimate constitutional longstop). (Hazell, 2020a, 22)

Esimerkkimaassamme Yhdistyneissä kuningaskunnissa kuningattarella on oikeus erottaa pääministeri. Vaikka Englannin monarkki on viimeksi käyttänyt tätä oikeutta vuonna 1834, on perustuslaillinen oikeus edelleen voimassa niitä, teoreettisia

tilanteita varten, joissa pääministeri sattuisi kieltäytymään eroamasta saatuaan parlamentilta epäluottamuslauseen. Englannissa myös lakien voimaan tulo vaatii kuningattaren hyväksynnän. Käytännössä kuningattaren on noudatettava hallituksen neuvon lakin hyväksymisessä ja hyväksymättä jättämisessä. Teoriassa monarkilla on kuitenkin edelleen mahdollisuus jättää laki hyväksymättä myös oman harkintansa mukaan. Tällainen tilanne voisi ilmetä, mikäli parlamentin säätämä laki olisi perustuslain ja sen demokraattisen perustan vastainen, esimerkiksi pyrkisi rajoittamaan lehdistön vapautta. Kuitenkin monarkin puuttuminen politiikkaan, vaikkakin perustuslain viimeisenä vartijana, johtaisi vakavaan perustuslailliseen kriisiin ja ravistelisi syvästi monarkiainstituution olemassaolon perusteita. (Hazell, 2020a, 25.)

Reserve powers - oikeudet antavat kuitenkin myös hallituksille mahdollisuuden demokratian hengen vastaiseen toimintaan. Englannin monarkilla on muodollinen oikeus keskeyttää parlamentin istuntokausi pääministerin neuvosta. Vuonna 2019 pääministeri Boris Johnson neuvoi kuningataria keskeyttämään parlamentin istuntokauden viideksi viikoksi välttääkseen parlamentin osallistumisen hallituksen Brexit-suunnitelman laatimiseen. Päätös parlamenttikauden keskeyttämisestä todettiin myöhemmin Korkeimmassa oikeudessa mitättömäksi ja pääministerin neuvot kuningattarelle laittomaksi. Tämä kyseenalaisti aikaisemman vakiintuneen käytännön, jonka mukaan kuningatar on toiminut pelkästään pääministerin neuvojen mukaan. Monarkin kohdalla tilanne muodostuu kestävämmäksi, jos hän ei voi luottaa pääministerin antamaan ohjeeseen. Kuningatarhan ei voi, mikäli haluaa säilyttää asemansa, toimia vastoin hallituksen ohjeita. Voidaankin olettaa, että jatkossa päätösvoima istuntokauden keskeytyksensä siirretään lainsäädäntöä muuttamalla kuningattarelta parlamentille. (Hazell, 2020a, 22)

Reserve powers - oikeudet ja niiden mahdollinen käyttö on yksi monista kuninkaallisia koskevista ristiriitaisuuksista. Reserve powers - oikeuksien käytöstä, vaikkakin perustuslain suojelemiseksi, koituvia perustuslaillisia seurauksia monarkialle on vaikea arvioida. Tällaisessa erityistilanteessa vallattomasta monarkista tulee perustuslain näkökulmasta aktiivinen toimija. Esimerkiksi Tanskan kuningattarella ei ole oikeutta kieltäytyä vahvistamasta lakeja ja hallituksen päätöksiä. Allekirjoittamisvelvollisuus perustuu perustuslakiin, jota kuningatar on vannonut noudattavansa. Jos kuningatar kieltäytyy allekirjoittamasta lakia sillä perusteella, että kyseinen laki loukkaa perustuslakia, niin silloin hän itse toimii perustuslain vastaisesti. (Krunke, 2020c, 30.)

Vakiintuneista soveliasuussäännöistä huolimatta kuninkaalliset aika ajoin sekaantuvat valtakunnan politiikkaan. Viime vuosikymmeninä näistä näkyvimpiä esimerkkejä ovat olleet monarkkien kieltäytymiset allekirjoittamasta lainsäädäntöä. Belgialaisten kuninkaan Baudouin ei antanut hyväksyntäänsä abortin sallivalla lainsäädännölle 1990 (Pironnet, 2020, 46) eikä Luxemburgin suurherttua Henri ei sinetöinyt

maansa eutanasia lakia vuonna 2008. Kumpikin katolilainen monarkki vetosi oman tunnon kysymyksiin, mutta hallitusten ratkaisut näissä perustuslaillisissa kriiseissä olivat erilaiset. Belgialaiset julistivat kuninkaansa kyvyttömäksi hallitsemaan, hyväksyivät lain hallituksen voimin ja nostivat taas kuninkaansa takaisin valtaan. Luxemburg taas säätöi lain, joka eväsi suurherttualta oikeuden kieltäytyä hyväksymästä lakeja. (Heuschling, 2020, 52-56.)

Kuitenkaan nämä kuninkaalliset politiikan rajan ylitykset eivät aiheuttaneet laajempia muutoksia monarkian asemassa. Kyseiset lait saatettiin voimaan kiertoteitse eikä monarkin sekaantuminen asiaan vaikuttanut lopputulokseen. Vaikka kumpikin tilanne johti perustuslailliseen kriisiin, eivät ne pitkällä aikavälillä vaarantaneet monarkian olemassaoloa. Tilanteet olivatkin vaarallisempia demokratialle, kuin monarkialle. (Heuschling, 2020, 52-56.)

2.3 Kuninkaallisten pehmeä valta

Monarkian perustuslaillisen vaikutusvallan lisäksi kuninkaallisilla on mahdollisuus käyttää kulissien takaista ”pehmeää valtaa”. Monarkeilla on erilaisia päivän politiikkaan liittyviä tehtäviä, kuten viikoittaiset tapaamiset pääministerin kanssa, osallistuminen valtioneuvoston kokouksiin, ylimmän virkamieskunnan ja diplomaattien nimittäminen sekä ulkomaalaisen diplomaattikunnan ja muiden valtiojohtajien tapaamiset. (Hazell, 2020c, 64.)

Kuninkaallisten vaikutusta päivän politiikkaan on vaikea arvioida, koska suljettujen ovien takana käytävistä keskusteluista ei pidetä kirjaa, eivätkä poliitikot ja virkamiehet kommentoi keskustelujaan monarkin kanssa julkisesti. Näiden palatsikeskustelujen julkinen kommentointi voi johtaa jopa politiikon tai viranhaltijan eroon. Näin pyritään varmistamaan julkinen kuva monarkista puolueettomana toimijana. (Andeweg, 2020b, 70-71.)

Bagehotin (1872) mukaan monarkilla on kolme perustavaa oikeutta; oikeus tulla kuulluksi, oikeus kannustaa ja oikeus varoittaa. Nämä oikeudet ovat edelleen laajasti käytössä Euroopassa (Hazell & Morris, 2020a, 4). Jotta monarkki pääsee harjoittamaan näitä oikeuksiaan, on hänellä luonnollisesti oltava myös oikeus pysyä informoituna valtion asioista. Hovi ja hallitus sekä ministeriöt toimivatkin yleensä läheisessä yhteistyössä. Esimerkiksi kuningatar Elizabethille toimitetaan päivittäin ”punainen laatikko” (red box), joka sisältää tärkeimmät ajankohtaiset dokumentit. Kuningatar on hyvin tietoinen tiedonsaantioikeuksistaan ja tarvittaessa myös esittää vaatimuksia tiedon riittävydestä ja laadusta. (Hazell, 2020c, 80-82.)

Tapaamiset pääministerin ja muiden hallituksen jäsenien, virkamies- ja diplomaattikunnan sekä muiden valtioiden edustajien kanssa tarjoavat monarkille paitsi

mahdollisuuden pysyä informoituna, myös käyttää ”pehmeää valtaa” (Hazell, 2020d, 80-81). Poliittiset vaikutusyritykset palatsin ovien takana ovat pitkälti riippuvaisia monarkin omasta kiinnostuksesta ja henkilökohtaisesta kyvykkyydestä (Andeweg, 2020a; Krunke, 2020a, 77-78). Suurimmalta osalta monarkit kuitenkin toimivat yhteistyössä poliittisten päättäjien kanssa kuin ”hyvin informoitu sparrauskumppani” enemmän kuin lobbaaja (Andeweg, 2020a, 70) ja esimerkiksi Englannin pääministerit ovat kokeneet hyötyneensä tapaamisista vuosikymmenten kokemuksen omaavan kuningattaren kanssa (Hazell, 2020d, 82).

Monarkian poliittinen vaikutusvalta vaihtelee eri kuningaskuntien välillä, saman maan eri monarkkien kesken, monarkin ja pääministerin keskinäisen suhteen mukaan sekä riippuen käsillä olevasta asiasta. Kuitenkin, silloinkin kun sitä on, on monarkkien pehmeä vaikutusvalta marginaalista. Samoin kuin monarkkien yrityksissä käyttää perustuslaillista valtaansa, ei myöskään pehmeän poliittisen vallan käyttö vaikuta laajempiin poliittisiin linjauksiin. (Hazell, 2020b, 91.)

Kun demokratiakehitys vähensi monarkian poliittista valtaa 1900-luvun aluslähtien, on kuninkaallisten toiminta kenttä muuttunut yhä enemmän poliittisilta areenoilta kansalaisyhteiskunnan piiriin. Tämä hyvinvointimonarkia (welfare monarchy) tarjoaa kuninkaallisille mahdollisuuden vakuuttaa kansakunta heidän tarpeellisuudesta. Samalla se avaa myös uudenlaisen vaikutusareenan kuninkaallisille toimijoille.

2.4 Hyvinvointimonarkia ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kun yhteiskuntien demokratisoitumisen myötä monarkin rooli muuttui symboliseksi perustuslain vartijaksi, kuninkaalliset perheet ottivat uudeksi tehtäväkseen kansalaisyhteiskunnan, erityisesti järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan tukemisen. Monarkia säilyi hyväntekeväisyyden avulla ensimmäisen maailmansodan jälkeen, kun yhteiskunnallinen toiminta vahvisti monarkian merkitystä ja lisäsi sen suosiota. Hyvinvointimonarkia (welfare monarchy) korvasi kruunun menettämän poliittisen vallan. (Prochaska, 2020.)

Tämän monarkian suunnanmuutoksen saivat aikaan ensisijaisesti kuninkaalliset naiset (Prochaska, 2020, 120-121). Bagehotin (1872) mukaan, kun monarkian poliittinen valta väheni, valtaistuimelle nousi yhden hallitsevan monarkin sijaan koko kuninkaallinen perhe. Prochaska (2020, 120-121) kutsuu tätä kehitystä monarkian feminisaatioksi. Kuten keskiluokkaiset naiset, joilla ei 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla ollut pääsyä työmarkkinoille, myös kuninkaalliset naiset keskittivät tarmonsaa ja

huomionsa hyväntekeväisyystyöhön. Monarkian feminisaatio tapahtui samaan aikaan kun naisten määrä vapaaehtoisektorin toimijoina alkoi kasvaa. (Prochaska, 2020, 120-122.)

Hyväntekeväisyystyö, toisin kuin hallituksen sosiaaliset reformit, lisäsivät kansalaisten lojaalisuutta monarkiaa kohtaan. Toiminta hyväntekeväisyyden parissa ikään kuin suojasi monarkiaa porvarillisen demokratian mukaan tuomalta syrjään syysäämisen uhalta. Toisaalta kuninkaallisten esimerkki auttoi taas tuomaan työväenliikettä mukaan porvarilliseen hyväntekeväisyystoimintaan. Näin kruunu pystyi olemaan samaan aikaan lojaali ylemmille luokille ja tulemaan lähemmäksi työväenluokkaa. (Prochaska, 2020, 120-122.)

Hyväntekeväisyystyön kautta monarkia tukee liberaalia demokratiaa ja auttaa oikeuttamaan olemassa olevaa poliittista järjestelmää. Järjestösektorilla kuninkaallinen suojelija antaa vaikutelman, että koko maa tai kansallinen yhteisö on kiinnostunut kyseisen organisaation työstä. Sieluttomalta näyttävän modernin hyvinvointivaltion sijasta esiin nostetaan ihminen ja yhteisöt, jotka välittävät. (Prochaska, 2020, 124; vertaa myös Bagehot, 1872)

Englannin kuninkaallisella perheellä on suojeluksessaan noin 3000 organisaatiota, joista noin 500 muissa Kansainyhteisön maissa tai muualla ulkomailla. Suurin osa näistä on paikallisia, kansallisia tai kansainvälisiä kansalaisjärjestöjä, mutta mukana on myös valtiollisia instituutioita, kuten sairaaloita, kouluja ja kulttuurialan laitoksia sekä puolustusvoimien yksiköitä. Näissä kuninkaallinen perhe suorittaa suurimman osan työtehtävistään, joita esimerkiksi vuonna 2018 kertyi yhteensä lähes 3800. (Prochaska, 2020, 121.)

Kuninkaallisilla on paljon enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisen työnsä sisältöön kuin monarkian valtiollisempiin tehtäviin. Usein kuninkaalliset valitsevatkin tiettyjä teemoja, joihin heidän työnsä painottuu. (Morris, 2020d, 132.) Tällaista erikoistumista on nähtävissä myös tämän tutkimuksen aineistossa. Esimerkiksi Prinssi Charles nostaa eri yhteyksissä esiin ympäristönsuojeluun ja ilmastonmuutokseen liittyviä teemoja, Wessexin kreivitär Sophie puhuu seksuaalisen väkivallan uhrien oikeuksien puolesta ja prinssi Harry taas palaa usein mielenterveyden tukemiseen liittyviin teemoihin.

Kansalaisyhteiskunnan alueella suoritettavissa työtehtävissä pyritään kuitenkin tasapuolisuuteen maan eri alueiden välillä. Paikallisyhteisöt vaativat kuninkaallista huomiota ja entisaikain linnasta toiseen kiertävä hovi on korvautunut jatkuvilla kuninkaallisilla vierailuilla maan eri kolkissa. Kuninkaalliset vierailut ilahduttavat, tukevat paikallisyhteisöä ja sen yrityksiä ja lisäävät yhteisöllisyyttä alueella. Samalla ne myös perustelevat monarkian olemassaoloa. (Morris, 2020d, 132-133.)

2.5 Kuninkaallisten poliittisen tilan pieneneminen

Kuninkaallisten asema ja monarkian olemassaolo ovat täysin riippuvaisia monarkian esiintymisestä epäpoliittisena instituutiona. Monarkian tulee olla koko kansaa yhdistävä instituutio eikä kuninkaallisten ole suotavaa ottaa kantaa niihin kysymyksiin, jotka herättävät kansalaisissa ristiriitaisia mielipiteitä. (Hazell & Morris, 2020b)

Maailmassa, jossa poliittisen käsite laajenee jatkuvasti, kuninkaallisten on yhä vaikeampi taiteilla poliittisen ja ei-poliittisen välillä. Yhteiskunnallinen muutos muuttaa normeja ja siitä, mikä aikaisemmin oli epäpoliittista, voinkin tulla poliittista. Tämä pienentää kuninkaallisten työskentelyareenaa. Teemat, jotka ovat perinteisesti olleet neutraaleja ja kuninkaallisten toiminta-aluetta, kuten humanitaariset kysymykset, kulttuuri ja urheilu, ovat nykyisin kiistanalaisia ja siten politiikan alaan kuuluvia. (Krunke, 2020a)

Kuninkaallisten on hankala tasapainotella epäpoliittisen roolinsa ja läpensä politisoituvan yhteiskunnan kanssa. Ei-poliittisen alueen pieneneminen vähentää kuninkaallisten mahdollisuuksia olla vuorovaikutuksessa kansallisen yhteisön kanssa. Tilanteen tekee vielä pulmallisemmaksi poliittisen ja ei-poliittisen määrittelyn poliittisuus. Kun hovi tekee valintoja kuninkaallisille sopivista teemoista, ovat nämä valinnat myös poliittisia ja näin ollen valinnat itsessään ovat poliittinen kannanotto. (Krunke, 2020a, 75)

Kari Palosen (2008, 196) mukaan ”politiikkaa on kaikki, mitä politiikaksi nimitetään”. Poliitikalla ei ole mitään normaalia tai vakiintunutta merkitystä, vaan se voi saada hyvinkin erilaisia merkityksiä. Poliitiikka on kiistanalainen käsite, joten keskustelussa on aina selvitettävä, missä mielessä käsitettä käytetään. (Palonen, 2008, 196.)

Politiikka voidaan ymmärtää joko tilana tai toimintana. Tilana tai sfäärinä ymmärrettäessä politiikka nähdään erillisenä elämäpiirinä, sektorina tai kenttänä. Poliitiikka tilana - ajattelu korostuu, kun halutaan vetää rajaa politiikan ja muiden käsitteiden välille. Puhutaan poliittisesta ”järjestelmästä”, joka on yksi järjestelmä monien joukossa. Muita järjestelmiä ovat esimerkiksi talous, uskonto, kulttuuri tai koulutus. (Palonen, 2008, 198-199.) Kuninkaallisilla ei ole asiaa politiikan ”tilaan”. Monarkian säilymisen edellytyksenä on se, että kuninkaalliset eivät ole osa poliittista ”järjestelmää” tai osallistu politiikan kentällä käytäviin keskusteluihin. Sen sijaan toiminta muiden ”järjestelmien” parissa on kuninkaallisille mahdollista.

Politiikka tilana erotetaan sosiaalisista ja taloudellisista sfääreistä ja siitä erotetaan myös uskonto, hallinto, moraali ja laki (Palonen, 2008, 202-203). Kuninkaallisten rooli näillä politiikan kentästä erillisillä sektoreilla on vahva. He tukevat sosiaalialan organisaatioita ja elinkeinoelämää, johtavat kirkkoa, toimivat moraalisisina esimerkeinä ja virallistavat lait allekirjoituksellaan.

Politiikan tila onkin eräänlainen epävakaa ”ylijäämäalue”, joka jää jäljelle, kun vakaammat alat on erotettu siitä. Poliitiikan sfääri kuitenkin laajenee koko ajan. Poliitiikan tila on vahvasti sidoksissa valtioon ja sen hallintoon. Kun hallinto ottaa haltuun yhä laajempia alueita, myös politiikan sfääri laajenee. Lisäksi nykyiset tilametaforat politiikalle ovat yhä abstraktimpia ja tulkinnanvaraisempia ja politiikan tilan rajoja on yhä vaikeampi määritellä. (Palonen, 2008, 203-206.) Poliitiikan alueen laajeneminen ja rajojen epämääräisyys aiheuttaa haasteita kuninkaallisten taiteilulle yhteiskunnallisesti merkittävän, mutta ei-poliittisen toiminnan kentällä (Krunke, 2020a).

Poliitiikka toimintana sisältää aina jonkinlaisen aktiviteetin, teon, joka valitaan muiden tekojen joukosta. Poliitiikkaa toimintana määrittää ajatus siitä, että aina voidaan toimia myös toisin. (Palonen, 2008, 198-199.) Kuninkaallisten kalenterissa löytyy tilaisuuksia, jotka on tarkasti määriteltyjä ja jossa toisin toimimisen varaa ei löydy. Näitä ovat esimerkiksi hallituksen valmiiksi kirjoittamat valtiopäivien avajaispuheet ja hallinnon järjestämät valtiovierailut. Mutta kuninkaallisilla on myös paljon mahdollisuuksia tehdä valintoja. Koko heidän työskentelynsä kansalaisyhteiskunnan parissa on jatkuvaa vaihtoehtoisten valintojen tekoa. Kuninkaalliset valitsevat itse, tai hovinsa avustuksella, tukemansa järjestöt, osallistumansa tapahtumat ja työskentelynsä keskeiset teemat. Myös kuninkaallisten kansalaisyhteiskunnan alueella pitämät puheet ovat heidän itsensä (tai heidän avustajiensa) kirjoittamia. Näin ollen kuninkaallisten työtä kansalaisyhteiskunnan alueella voidaan pitää poliittisena, politiikan toiminnallisesta merkityksestä käsin.

Palonen (2008, 206) määrittelee politiikan olevan ”toimintaa, joka ei ole ’paljaalla silmällä’ havaittavissa, mutta joka on erikseen tulkittava politiikaksi”. Kuninkaallisten yhteiskunnallisen toiminnan haaste on pysyä tämä tulkinnan ulkopuolella, jotta heidän toimintaansa ei voitaisi tulkita poliittiseksi. Palonen (2008, 213) toteaa poliittisen ja ei poliittisen erottamisen muuttuneen merkityksettömäksi, kun minkä tahansa ilmiön poliittinen aspekti tunnustetaan entistä paremmin. Kuninkaallisten tulevaisuuden mahdoton tehtävä onkin esiintyä epäpoliittisena maailmassa, jossa kaikki on poliittista (Krunke, 2020a). Erityisen vaikeaa puolueettomuuden ideaali on säilyttää silloin, kun kuninkaalliset pitävät puheita (Andeweg, 2020b, 71).

2.6 Kuninkaallinen retoriikka

Andeweg (2020b, 71) ja Billig (1988, 195-196) ovat määritelleet kuninkaallisten puheet hieman eri tavoin. Andeweg (2020b, 71) jakaa puheet virallisiin ja henkilökohtaisiin ja Billig (1988, 195-196) puhuu rituaalisista, virallisista ja puolivirallisista puheista.

Billigin (1988, 195–196) mukaan rituaalisia puheita ovat esimerkiksi parlamenttikauden avajaisissa pidetyt puheet, jotka ovat kokonaan hallituksen edustajien kirjoittamia. Korkeintaan näiden puheiden tyylistä keskustellaan monarkin kanssa, ei sisällöstä (Andeweg, 2020b, 71.). Tilanne, jossa ihminen joutuu sanomaan mitä kääntään, voimatta vaikuttaa puheensa sisältöön, voidaan nähdä myös eräänlaisena käännteisenä sananvapauden riistona (Hazell, 2020f, 197). Hallitus on kuitenkin vaarassa tulla kritisoiduksi, mikäli käyttää kuningatar hallituspuolueiden politiikan äänitorvena (Hazell, 2020d, 81).

Virallisia puheita pidetään esimerkiksi valtiovierailuilla. Näiden sisältöön pysyy monarkki vaikuttamaan hieman enemmän kuin parlamentissa pidettävien puheiden, mutta niiden sisällöstä ovat edelleen vastuussa ulkoministeriön virkamiehet ja vastaava ministeri (Andeweg, 2020b, 71.) Tämän tutkimuksen aineisto sisältää yhden valtiovierailupuheen, mutta useita kuninkaallisen perheen virallisilla vierailuilla ja valtioiden välisissä yhteistyöorganisaatioissa pitämiä puheita. Näissä kuninkaallisten perheenjäsenten omat kiinnostuksen kohteet ja näkökulmat painottuvat selvästi monarkin pitämiä valtiovierailupuheita enemmän.

Rudy Andeweg (2020b, 71) jakaa monarkkien puheet virallisiin ja henkilökohtaisempiin. Monarkin henkilökohtaisiin puheisiin kuuluvat suoraan kansalle pidetyt puheet, erityisesti joulu- ja uudenvuodenpuheet. Nämä monarkki yleensä valmistele itse, mutta niiden sisällöstä keskustellaan hallinnon edustajien kanssa. (Andeweg, 2020b, 71). Joulu- ja uudenvuodenpuheiden sisältö onkin herättänyt keskustelua eri Euroopan maissa, joskin Englannin kuningatar Elizabeth on pysytellyt näiden suhteen hyvin konservatiivisella linjalla.

Kjeldsen (2019) sekä Feride Demire ja Fangen (2019) ovat tutkineet Pohjoismaiden monarkkien uudenvuodenpuheissa esiintynyttä maahanmuuttoon liittyvää retoriikkaa. Kjeldsenin (2019) mukaan, koska monarkkien mielipiteiden oletetaan olevan epäpoliittisia, kuninkaallisen puheen tehtävänä on puhutella koko kansakuntaa, ennemminkin kuin toimia keskustelun herättäjänä. Seremoniallisena valtionpäämiehenä monarkin uudenvuodenpuheet tuovat esiin koko kansakunnan tärkeänä pitämiä asioita sekä kuvastavat kansakunnan arvoja. Kjeldsen (2019) näkeekin, että joutuksen nimenomaan kuninkaallisten epäpoliittisesta perusasemasta, monarkkien uudenvuodenpuheiden retoriikasta voidaan tutkia laajemmin kansakunnan yleistä mielipidettä, sen olosuhteita ja muutoksia. Joulu- ja uudenvuodenpuheissa monarkki puhuu ennemminkin kansakunnan johtajana (head of nation) kuin valtionpäänä (head of state) (Hazell, 2020f, 198).

Billig (1988, 195–196) tarkoittaa puolivirallisilla puheilla kuninkaallisen perheen jäsenten, monarkkia lukuun ottamatta, erilaisilla järjestö- ja organisaatiovierailuilla pitämiä puheita. Hänen mukaansa kuninkaallisen perheen jäsen on näissä tilanteissa sekä yksilöllinen persoona, jolla on henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet ja asenteet,

että virallinen monarkian edustaja. Tämän tutkimuksen aineistosta suurin osa edustaa tällaisia Billigin puoliviralliseksi määrittelemiä puheita.

Vaikka kansalaisyhteiskunnan alueella pidetyissä puolivirallisissa puheissa on enemmän mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ilmaisuun, on kuninkaallisilla sananvapautta hyvin vähän. Media tarkkailee jatkuvasti kuninkaallisten puheiden sisältöä ja yksikin harkitsemaan sana tai kommentti voi aiheuttaa ongelmia puhujalle (Hazell, 2020f, 198). Billig (2003, 10-11) muistuttaa, että kuninkaallisissa mielenkiintoista ovat nimenomaan konflikti, esimerkiksi mahdolliset toimivallan rajojen ylitykset.

Joskus kuninkaalliset ylittävät tietoisesti näitä rajoja tuodessaan julki mielipiteitään. Esimerkiksi prinssi Charlesin piti The Royal Institute of British Architects - järjestön gaalassa vuonna 1984 (Walesin prinssi Charles, 30.5.1984) puheen, jossa hän arvosteli voimakkaasti englantilaisen modernin arkkitehtuurin tilaa. Jouduttuaan mittavan kritiikin kohteeksi, hän perusteli mielipiteensä sillä, että hän puhui suuren joukon puolesta, joka oli samaa mieltä, mutta ei saanut ääntään kuuluviin. Näin Charlesin voitiin, ainakin teoriassa, ajatella puhuvan kansan puolesta. (Williamson, 1986, 78-79.)

Tällaiset tietoiset yhteiskunnalliset kannanotot ristiriitaisissa tilanteissa ovat kuitenkin kuninkaallisten puheissa hyvin harvinaisia. Useimmiten rajanylitykset eivät ole tarkoituksellisia. (Hazell, 2020f, 198.) Vaikka kuninkaallisilla on yhä hankalampaa tasapainotella epäpoliittisella alueella poliittisen tilan laajentuessa jatkuvasti (Krunke, 2020a), eivät he myöskään voi pysytellä hiljaa. Kuninkaallisten on tultava nähdyksi ja kuulluksi voidakseen perustella oma olemassaolonsa. Puheita on pidettävä virallisissa ja puolivirallisissa yhteyksissä. Billig (1988, 195) viittaa prinssi Philipiin, jonka mukaan kuninkaallisilla odotetaan olevan jotain sopivaa sanottavaa jokaisessa tilanteessa, mutta ei siksi, että heillä olisi erityistä osaamista kyseisestä asiasta. Puheet on kuitenkin täytettävä jollakin.

3 MONARKIAN JA NATIONALISMIN LIITTO

Monarkiaa ja nationalismia ei voi irrottaa toisistaan (Cannadine, 2012). Kuninkaalliset linkittävät kansakuntansa historiaan (Williamson, 1986, 80). Yhdistyneet kuningaskunnat oli vanha valtiokansalaisten valtio (state-nation), josta muodostettiin kansallisvaltio (nation-state) vastauksena modernisaatioon ja teollistumiseen. Tämä tehtiin luomalla monarkia uudelleen ja nostamalla se suosioon. Kuninkaallinen loisto on merkityksellinen kuningaskuntien kansalaisten itseymmärrykselle. Se kertoo sekä siitä, miten toiset näkevät kuningaskuntien kansalaiset, että siitä, kuinka kansalaiset näkevät itse itsensä. Vaikka tiedetään, että loistokas kuva ei ole totta, siitä on vaikea luopua. Monarkia on tärkeä osa brittien kansallista identiteettiä. (Nairn, 1994, 9.)

Kansakunta ei vaadi pelkästään riittejä ja juhlallisia speaktaakkeleita. Se vaatii myös jokapäiväisten tapahtumien normaaliutta, arkipäiväisyyttä ja tavanomaisuutta, joka vahvistaa kansallista identiteettiä. (Sondermann, 2008, 117.) Billig (1995) kutsuu kansakunnan tuottamista ja uusintamista arkipäiväisinä käytäntöinä banaaliksi nationalismiksi. Banaalilla nationalismilla tarkoitetaan niitä arkisessa elämässä näkyviä symboleja, joilla ihmisiä muistutetaan päivittäin heidän kuulumisestaan kansakuntaan (Billig, 1995). Monarkia tarjoaa banaalille nationalismille jatkuvan kanavan, joilla kuningaskunnan jäsenille kerrotaan ja uusinnetaan heidän kansallisuuttaan. Tässä työkaluina eivät ole pelkästään postimerkit, rahat ja hallitsijan muotokuvat julkisten rakennusten seinillä, kuninkaallishistoriaan liittyvät rakennukset ja uusvanhalla traditioilla kuorutetut perhejuhlat. Myös median kautta leviävät kuninkaallisjuorut, muistuttavat yhteisestä kansallisuudesta päivittäin lööpissä ja klikkiotsikossa.

3.1 Monarkia ja nationalismin synty

Benedict Andersonin (2017) mukaan kansakunta syntyi, kun sitä edeltävät kulttuuri-järjestelmät, dynastiset valtakunnat ja uskonnolliset yhteisöt menettivät otettaan. Käsitys siitä, että ihmiset, joilla on yhteinen kieli, uskonto ja kansanluonne muodostavat kansakunnan, levisi samaan aikaan kun kansansuvereniteettioppi eli ajatus vallan kuulumisesta kansalle monarkin sijaan (Pakkasvirta & Saukkonen, 2005, 15). Kun kansallisen nationalismin synty johti 1900-luvun alussa dynastisten imperiumien häviämiseen, oli jäljelle jääneiden monarkkien otettava nationalismi omaan käyttöönsä ja noustava sen symboleiksi (Remy, 2005, 64-65). Monarkia ja nationalismi ovatkin kietoutuneet toisiinsa kiinteästi ollen samaan aikaan sekä toistensa vastakohtia että toistensa tukipilareita.

Dynastinen valtakunta oli alun perin ainoa kuviteltavissa oleva ”poliittinen järjestelmä”, jolla pystyttiin hallitsemaan monimuotoisia ja toisistaan erotettuja väestöjä. Hallinnan oikeus tuli Jumalalta, ei väestöltä. (Anderson ym., 2017, 55.) Kansallisajattelun syntyminen edellytti, että usko kuningasjohtoisen yhteiskunnan luonnollisuuteen mureni. (Anderson ym., 2017, 75.) 1800-luvulle tultaessa jumalallisuus ei enää suojellut hallitsijoita (Hobsbawm, Eric, 1994, 32). Silti vielä 1914 dynastiset valtiot kattoivat valtaosan maapallon pinta-alasta. Tässä vaiheessa valtaa pyrittiin kuitenkin jo oikeuttamaan yhä enemmän kansallisella näkökulmalla (Anderson ym., 2017, 58).

Dynastiset valtakunnat eivät laajentuneet pelkästään käymällä sotia vaan myös dynastisten avioliittojen kautta. Paitsi jumalallisuuteen, kuninkaallisten arvovalta perustui eräänlaiseen ”rotusekoitukseen” (Anderson ym., 2017, 56-57). Paikallinen ylimystö suosi vieraita monarkkeja, jotta nämä eivät olisi asettuneet kenenkään puolelle valtion aateliston sisäisissä kilpailutilanteissa (Gellner, 1964, 136).

Englantia ei ole hallinnut englantilainen suku sitten 1000-luvun puolivälin, vaan valtaistuimella ovat istuneet normannit (Plantagentit), walesilaiset (Tudorit), skotit (Stuartit), hollantilaiset (Orania) ja saksalaiset (Hannoverit). Tästä ei ollut juurikaan haittaa ennen ensimmäistä maailmansotaa, jolloin saksalaislähtöinen Saksi-Coburg-Gotha-suku englantilaisti itsensä Windsoreiksi. (Anderson ym., 2017, 131.)

1800-luvun lopulta monarkiat alkoivat samaistua kansallisuusaatteeseen. Romaneista tuli venäläisiä, Hannovereista englantilaisia. Kruunupäiden kansallistuminen tuki monarkian oikeutusta, jota ei enää voinut perustaa pyhyyteen. Näin hallisijasta tuli ”yksi monien kaltaistensa joukosta”, ensimmäinen kansalainen. Euroopan hallitsijasukujen naturalisoinnista eli kansalliseksi tekemisestä seurasi ”virallisia nationalismeja”. Monikansallisia valtakuntia ryhdyttiin kansallistamaan, esimerkiksi venäläistämään Venäjän keisarikunnan alueen lukuisia kansallisia ryhmiä. (Anderson ym., 2017, 134-135.) Viralliset, valtiolliset nationalismit olivat dynastisten ja aristo-

kraattisten valtaryhmittymien reaktioita pelkoon joutua suljetuiksi ulos kansan kuvittelemissa kansallisista yhteisöistä. Niiden pyrkimyksenä oli peitellä kansakunnan ja dynastisen hallinnan välistä ristiriitaa. (Anderson ym., 2017, 162-163.)

Politiikka demokratisoitui, kun kansalaisvaltioiden syntyminen muutti alamaiset kansalaisiksi ja kehitti ihmis- ja kansalaisoikeudet. Kun 1800-luvulla vaalien merkitys politiikassa kasvoi, selvisi, ettei kansan lojaalisuuteen ja tukeen hallinnolle voitu enää luottaa. Samaan aikaan valtioiden edut, kuten esimerkiksi moderni sodankäynti, olivat yhä riippuvaisempia tavallisesta kansasta. Valta piti legitimoida kansalle kansallisella itsemääräämisoikeudella ja myös monarkioille tuli tarve saada uusi "kansallinen" perusta instituutioilleen. (Hobsbawm, Eric, 1994, 96)

Nationalistiset liikkeet ryhtyivät saattamaan alemmat luokat poliittiseen elämään. Niillä pyrittiin kanavoimaan kansan energia tukemaan uusia valtioita. (Nairn, 1977, 41). Sosialistinen työväenliike oli internationalistinen tai ainakin ei-nationalistinen. Kuitenkin joistain sosialistisista puolueista tuli jopa maansa kansallisen liikkeen kantavia voimia. Ihmisillä oli ja on edelleen useita samanaikaisia samaistumisen ja lojaalisuuden kohteita. (Hobsbawm, Eric, 1994, 138.) Kansallisuusaatteen avulla työväen liikehdintä saatiin kanavoitua yläluokka- ja monarkiavastaisesta sosialismista monarkiajohtoiseen nationalismiin. Nationalismi toimi sekä dynastisen kuninkaan vallan tuhoajana, että perustuslaillisen monarkian pelastajana. Nationalismin ja monarkiainstituution symbioosissa voitti myös nationalismi, joka nosti kansalaisaatteen kirkkaimmaksi symboliksi "kansallisen" kuningashuoneen ja keksi kansakunnan myyttisen historian sen sukupuusta.

3.2 Kuningashuoneet kansakunnan myyttisenä sukupuuna

Gellnerin (1964, 169) mukaan nationalismi ei ole kansakuntien heräämistä itsensä tiedostamiseen, vaan se keksii kansakuntia siellä missä niitä ei ole. Hobsbawm (1994, 18) huomauttaa, että kansakunta ei ole alkuperäinen ja muuttumaton sosiaalinen kokonaisuus vaan liittyy tiettyyn erityiseen ja historialliseen ajanjaksoon, kansallisvaltioon. Kansallisvaltiot ovat ihmistekoisia, luotuja yhteiskunnallisella insinööritaidolla (social engineering). Kansakunnat luonnollisina ja alkuperäisinä ovat myytti. Nationalismi synnyttää kansakunnat ja valtiot, eikä päinvastoin. (Hobsbawm, Eric, 1994, 18.) Tässä synnytystehtävässä kuningashuoneille on annettu monarkioissa merkittävä rooli.

Tietoisuus kuulumisesta kansakuntaan synnyttää tarpeen kertomukselle kansallisesta "identiteetistä". Kansakunnalle ei kuitenkaan voi määritellä alkua tai luoja, ainakaan ilman katkoksia kollektiivisessa tarinassa. Tuo kansakunnan syntytarina on kerrottava nykyisyydestä taaksepäin kohti myyttistä "alkuihmistä". (Anderson ym.,

2017, 279-280.) Tämä tarinan tueksi otettiin juonellistettu kansallinen historia. (Anderson ym., 2017, 269.) Hobsbawm onkin todennut historioitsijoiden olevan nationalistisille samaa kuin oopiuminen viljelijöiden heronistille (Pakkasvirta & Saukkonen, 2005, 23)

Nationalismin ”muinaisuus” oli siis sen ”uutuuden” väistämätön seuraus (Anderson ym., 2017, 31). Nationalismi rakensi kansakuntia luomalla ihmisiä yhdistävän yhteisen menneisyyden ja symboliikan, uskotellen näin nuoren kansakunnan olleen olemassa jo historiaan hämäristä alkaen. Sondermann (2008, 123) määrittelee kansakunnan ajan, joka syntyi myyttisessä menneisyydessä ja ulottuu läpi nykyisyyden traditionaaliseen tulevaisuuteen. Mikä sopiikaan paremmin rakentamaan kansallisen kertomuksen kuin kuninkaallinen perhe, joka voi, ainakin tarinan tasolla, nojata paitsi loistokkaaseen ja pitkään historiaan, myös turvalliseen tulevaisuuteen kruununperijöiden ja heidän lapsiensa, tulevien monarkkien sukupolvien avulla.

Kuninkaallisilla on ollut kansakuntien kuvittelun historiassa kaksoisrooli. Ennen nationalismin nousua heidän roolinsa oli toimia äärimmäisen jakautuneen luokkayhteiskunnan johtajina. Kansallisvaltion synnyn yhteydessä kuninkailta riisuttiin asema ylimpänä ylimpien joukossa ja heidät istutettiin kansakunnan ensimmäiseksi perheeksi, ensimmäiseksi kansalaiseksi muiden kansalaisten joukossa. Samalla kuninkaallishistorian alempia luokkia riistävät ja luokkia jakavat muistot siirrettiin syrjään ja hallitsijahistoria rakennettiin kansakunnan johtajuuden ympärille.

3.3 Kuningasperhe kansallisena symbolina

Kansakunta on suurelta osin kulttuuriin liittyvä käsite, joten kulttuuri on nationalistisissa keskiössä (Remy, 2005, 61). Kansalliset symbolit ovat voimakkain ja kestävin nationalismin aspekti. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset kansalliset tunnukset, seremoniat, liput, kansallislaulut, paraatit, rahayksiköt, juhlalliset valat, museot, sotamuistomerkit, passit ja rajat (Smith, A. D., 1991.) Monarkioissa nämä kaikki linkittyvät kiinteästi kuningashuoneeseen. Kuninkaalliset johtavat kansallisia seremonioita, tarkastavat paraateja ja osallistuvat sotien muistotilaisuuksiin kansakunnan pääsurijoina. He paitsi avaavat museoita, myös asuvat niissä ja tuottavat niihin sisältöä pelkällä olemassaolollaan. Monarkin kuva koristaa rahayksiköitä ja passeja sekä julkisten rakennusten seiniä. Englannin kansallislaulussa ”God save the Queen” ei mainita kansallisuutta lainkaan, vaan se on puhtaasti ylistyslaulu monarkille (Anderson ym., 2017).

Monarkialle tehtävä nationalismin symbolina on kuitenkin varsin uusi, onhan nationalismikin suhteellisen tuore keksintö valtioiden historiassa. Tehdäkseen itsensä tarpeelliseksi kansallisvaltiossa, monarkian on pystyttävä luomaan kansallista tarinaa

linkittämällä kansakunta oman perhehistoriansa avulla myyttiseen, olemattomaan kansalliseen menneisyyteen. Tätä varten monarkia kehitti erityisesti 1900-luvulle tullessa, ja kehittää edelleenkin, uusia, muinaiselta näyttäviä rituaaleja. Hobsbawm ja Ranger (1992) kutsuvat keksityiksi traditioiksi (invented traditions) säännöllisesti toistuvia tapoja, käytäntöjä, rituaaleja ja symboleja, jotka luovat, usein virheellisesti, tunteen historiallisesta jatkuvuudesta. Suuri osa siitä historiallisesta ”perinteisestä” loistosta kuninkaallisissa seremonioissa ja rituaaleissa on varta vasten luotu, ohjattu ja lavastettu antamaan vaikutelma historiallisesta jatkuvuudesta. Nämä keksityt kuninkaalliset traditiot ovat kuin uusvanhoja huonekaluja, vastaikään tehty näyttämään vanhalta.

Kansallisvaltioita symboloimaan on siis kehitetty kokonainen symbolijärjestelmä (Saukkonen, 2005, 96). Kokoontumalla kansallisten symboloiden ympärille, luodaan voimakasta yhteisöllisyyden tunnetta, vakuutetaan kansallishengen olemassaolosta ja vahvuudesta. (Billig, 1995.) Kansalliset symbolit ovat keino kuvata jotain, mitä ei voi kuvata (Hobsbawm, Eric, 1994, 40). Kuninkaalliset ovat monarkioissa merkittävä osa tätä kansallista symbolijärjestelmää.

Kansalliset symbolit ovat hyvin yhteneväisiä eri puolilla maailmaa. Eri kansallisuudet, jotka ovat niin ylpeitä omasta erityisyydestään, esiintyvät hyvin samanlaisissa lavasteissa, samankaltaisten lauluin ja riitein, saman tyylisissä puvuissa. (Sondermann, 2008, 112; kts. myös Elias, 1997) Myös kuninkaalliset perheet perinteiseen, kruunuineen ja palatseineen ovat hyvin samanlaisia eri eurooppalaisissa monarkioissa.

3.4 Kuninkaalliset nationalismiuskonnon ikoneina

Uskonto on tehokas keino saada aikaan yhteyden tunnetta ihmisten välille yhteisten käytäntöjen avulla (Hobsbawm, Eric, 1994, 79). Se luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ihmisille, joilla ei muutoin ole mitään yhteistä. ”Pyhät ikonit” ovat ratkaiseva osa uskontoa ja modernia nationalismia. Ne edustavat symboleja, rituaaleja ja kollektiivisiä käytäntöjä, jotka yksin tekevät muutoin kuvitelluista yhteisöistä käsin kosketeltavan todellisia. (Hobsbawm, Eric, 1994, 83.)

Parhaita kansallisia ikoneita ovat ne, jotka on jo ennen nationalismin syntymää liitetty valtioon, kuten jumalallisesta armosta hallinneet kuninkaikat. Kansalliset ikonit eivät saa olla liian yleisiä tai arkipäiväisiä, mutta eivät myöskään liian erityisiä, jotta kansa voi tunnistaa ne vaivatta (Hobsbawm, Eric, 1994, 83). Tässä toistuu kuninkaallisiin vahvasti liitettävä samanlaisuuden ja erilaisuuden vaade (katso esim. Billig, 2003; Williamson, 1986).

Klaus Sondermann (2008) on tutkinut kansallislaulujen sisältöä. Hänen mukaansa kansallislauluissa ”kansallinen” korotetaan jumalalliseen asemaan. Kansallislaulut toimivat ikään kuin ikoneina, ikkunoina, jumalalliseen kansalliseen tilaan. Ne ovat eräänlaisia kansakunnan ruumiillistumia, joissa kansakunta syntyy rituaalisten tekojen kautta ja olemassa vain niissä. (Sondermann, 2008, 112.) Myös kuninkaallisen perheen jäsenten voi ajatella olevan kansallisen ikoneita. Heidän kauttaan kansalaiset voivat kurottaa kohti kansallista jumalallisuutta, samoin kuin uskonnolliset ikonit ovat väylä kohti yliluonnollista.

Klaus Sondermann (2008, 115) lainaa itävaltalaisen toimittajan, Karl Kraussin (1874–1936) esseetä *Die dritte Walpurgisnacht* vuodelta 1933 (julkaistu postuumisti vuonna 1952). Kraussin mielestä kansakunta ja kansallinen ovat pitkälti omituisten ideoiden esille tuomista, prameilua ja kitschiä. Kansallinen on triviaalien omituisuuksien apoteoosi, eli jumalaksi nostamista ja palvomisia. Ylistys ja palvominen (apoteoosi) olisi tuskin mahdollista ilman triviaalia, joka kääntyy helposti kitschiksi. Kansallinen jumallistetaan valtavalla symbolien, lippujen ja ilotulitusten kulutuksella. (Sondermann, 2008, 115.) Kuninkaalliset ovat kansallista kitschiä sen kimaltelevimmassa muodossa. Nuo varsin tavalliset ihmiset, jotka vain syntyperä erottaa kenestä tahansa muusta, istuvat kruunu päässään kultaisissa vaunuissa kansakuntana symbolisina johtajina.

Kansallinen yhteisö perustuu sen jäsenten uskollisuuteen. Jäsenyys ei määrity ainoastaan syntymän, ”etnisen” alkuperän tai alueella oleskelun perusteella, vaan myös uskollisuutta vannomalla. (Sondermann, 2008, 116.) Nationalismin eetos rakentuu solidaarisuuden ja velvollisuuden tunteesta, joka ei kohdistu hallitsevassa asemassa olevaan sinänsä, vaan suvereeniin kollektiiviin, jonka yksilöt itse muodostavat miljoonien muiden kanssa. Nationalistinen rakkaus on rakkautta meitä kohtaan, kollektiivisen itserakkauden muoto. (Elias, 1997, 145)

Nationalismi kollektiivisena itserakkautena selittää suurten joukkojen tunteita kuninkaallisia kohtaan. Kuninkaalliset ovat ”meidän” ikonimainen ilmentymä. Heissä nationalistinen ”me” ruumiillistuu ihmisissä, jotka ovat niin kuin me, eivätkä lainkaan niin kuin me. Kansan vahvat tunteet kuninkaallista perhettä kohtaan ovat kollektiivisen itserakkauden ilmaisuja. Kansallinen suru prinsessan kuollessa auto-onnettomuudessa, kuninkaallisten häiden riemu, ilo kruununperillisen syntymästä tai vaikka viha väärän ”väristä” miniää kohtaan eivät kohdistu ulkopuoliseen julkiisuuden henkilöön vaan kansalliseen me-kollektiiviin.

3.5 Nationalismin ei poliittisuus

Kuninkaalliset auttoivat rakentamaan kansallisvaltion tarjoamalle sille historiallisen kertomuksen oman "perhehistoriansa" kautta. He toimivat kansallisina samaistumisen ja lojaalisuuden kohteina ja auttoivat ohjaamaan työväenluokkien poliittista toimintaa internationaalista työväenliikkeestä nationalistisen kansallisvaltion tukemiseen. Monarkia on luonut keksittyjä traditioita kansallisiksi symboleiksi ja ryhtynyt uusintamaan kansallistunnetta alamaistensa arkipäiväisessä elämässä banaalin nationalismin keinoin. Kuninkaallisten voidaan ajatella olevan nationalistisia ikoneita, joiden kautta kansa kurkottaa kohti kansallisvaltioukkoa. Nationalismi ja kansallistunteen ylläpitäminen onkin ollut kuninkaallisen työn tärkeimpiä sisältöjä. Nationalismin alueella toimiessaan kuninkaallisia ei ole myöskään voitu väittää toimivan heille kielletyllä politiikan alueella.

Gellner (1983, 1) kuvailee nationalismia periaatteeksi, jonka mukaan kansallisen ja poliittisen yhteisön tulee olla yhdenmukainen. Sen mukaan poliittiset velvollisuudet kansakunnan kattavaa ja sitä edustavaa hallintojärjestelmää kohtaan ylittävät kaikki muut yhteiskunnalliset, ja ääritapauksissa myös muut kuviteltavissa olevat, velvoitteet. Tämä erottaa nationalismin muista, vähemmän vaativista ryhmäsamautumisen muodoista.

Kansallinen on projektina vastakkainen poliittiselle. Kansallinen pyrkii estämään ja tuhoamaan poliittista. Poliittinen syntyy eturyhmien ristiriidoista ja kamppailusta ja on näin myrkkyä yhteneväisyyttä vaativalla ja vaalivalle kansalliselle. Kansallinen on depolitisoiva konstruktio, kuitenkin samalla itsessään erittäin poliittinen väittäessään olevan epäpoliittinen. (Sondermann, 2008, 112.)

Nationalismi ei kuitenkaan ole enää samanlainen historiallinen voima kuin 1800- ja 1900-luvuilla, jolloin nationalismi palveli "kansakuntien" ja "kansallisvaltioiden" rakentamisprojektia. Nykyinen nationalismi on hajottavaa, sillä ei ole positiivista ohjelmaa tai suunnitelmaa. (Hobsbawm, Eric, 1994, 185-186.) Tämän päivän nationalismi hajottaa monietnisiä valtioita sisältä päin eikä tässä muodossa sovellu kansallista yhteneväisyyttä ylläpitäville kuninkaallisille. Kuninkaallisten onkin löydettävä uudenlaisia muotoja roolilleen monietnistä yhteisöä tukevin kansallisina symboleina.

4 KANSALAISUUS

Modernisaation, kansallisvaltion synnyn ja kansalaisuuden määrittelyn välillä on rakenteellinen yhteys. Kansalaisuus kehittyi kansallisvaltiossa, jossa tietyn alueen asukkaat tunnustettiin poliittisen yhteisön tasa-arvoisiksi jäseniksi. Kansalaisuus edellyttää ymmärrystä yhteisön jäsenyydestä. Sen pohjana on lojaalius yhteisölle, halu puolustaa omia oikeuksia sekä yhteisiä lakeja, jotka takaavat nuo oikeudet. Kansalaisoikeudet syntyivät samaan aikaan kansallisen tietoisuuden kanssa. (Marshall & Bottomore, 1992, 25.)

4.1 Kansalaisuuden määritelmä

Kansalaisuuden käsite juontaa kreikan sanasta civitas tai civilitas, jolla viitataan poliittisen yhteisön jäsenyyteen. Jo Aristoteles hahmotteli kansalaisuuden dualistisen luonteen, oikeuden osallistua hallintoon ja velvollisuuden hallittuna olemiseen. Tämä jako kansalaisuutta määrittäviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin on vallalla edelleen. (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 9.) Modernin kansalaisuuden perusmerkityksiä ovat poliittisuus, oikeudellisuus, yhteisöihin kuuluminen ja kansalaismoraali (Smith, R. M., 2002)

Kansalaisuuteen liittyy oletus tietyn ryhmän itsehallinnosta. Kaikki poliittisen yhteisön piirissä olevat eivät kuitenkaan ole täysien kansalaisoikeuksien piirissä. Tällaisia kansalaisoikeuksia voidaan rajoittaa esimerkiksi maahanmuuttajilta, vammaisilta, rikoksen tehneiltä tai alaikäisiltä. Myös joidenkin kansallisten kriisitilanteiden aikana, esimerkiksi vakavien tartuntatautien levitessä, voidaan kansalaisoikeuksia rajoittaa. (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 10.) Näin tapahtui esimerkiksi vuosien 2020–21 covid-19 pandemian aikana.

Kansalaisuus on poliittinen käsite, jonka määrittelyssä olennaisia ovat hallitsevan ryhmän hyveet suhteessa heihin, joilta nämä hyveet puuttuvat. Kansalaisuuden

poliittisuus kyseenalaistaa hallitsevien hyveiden luonnonmukaisuuden ja paljastaa niiden sattumanvaraisuuden. Näin vallitsevat yhteiskunnalliset jaot asetetaan kyseenalaisiksi. (Isin, Engin F., 2002; myös Saastamoinen & Kuusela, 2006, 137-138.)

Kansalaisuuden myöntämisen oikeudelliset perustat ovat *ius sanguinis* (veren laki), *ius soli* (maan laki), *ius domicili* (oleskelun laki). *Ius sanguinis* perustuu ajatuksen kansalaisuuden etnisestä tai kansallisesta siteestä. Siinä lapsille myönnetään vanhempien kansalaisuus asuinmaasta riippumatta. *Ius soli* -periaatteella kansallisuus myönnetään kaikille valtiossa syntyneille lapsille. *Ius domicili* mukaan kansallisuuden saa valtiossa oleskelun periaatteella. Yleensä valtioiden kansalaisuuslainsäädäntö on näiden periaatteiden yhdistelmä ja kansalaisuuden saamiselle asetetaan eri valtioissa hyvin erilaisia ehtoja. (Kuusela, 2006, 36.)

Erityisesti kaksoiskansalaisuus haastaa perinteisen kansalaisuuden määritelmän, kun sen poliittinen merkitys saa uuden sisällön. Kansalaisuuden sisällön satunnaisuus tulee ilmeiseksi, koska eri maissa kansalaisuuden kriteerit määritellään eri tavoin. Tämä painottaa sitä, kuinka kansalaisuuden sisältö on hallitsevan ryhmän kuvaus kansalaisuuden kannalta merkittävistä hyveistä ja siitä, keneltä nämä hyveet puuttuvat. Kansalaisuuskyksymyksissä hallinnon onnistuminen riippuu siitä, miten hyvin kansalaisuuden määrittelyn satunnaisuus kyetään kätkemään. (Saastamoinen & Kuusela, 2006, 138.) Kansalaisuuden politiikan idea ei synny itse kansalaisista, vaan haasteista ja problematisoinneista, joita kansalaisuuden ulkopuolelle jäivät ihmisryhmät ja toimijat toiminnallaan ja olemassaolollaan tuottavat (Isin, Engin F., 2002, 26).

4.2 Kansalaisuus toimintana

Kansalaisuus on perinteisesti määritelty joko aseman tuoman kansalaisuuden tai kansalaisuuteen liittyvien käytäntöjen kautta (Isin, Engin F. & Wood, 1999). Postmodernissa kansalaisuutta on ryhdytty määrittelemään myös toimijapositiona käsin. Tällöin kansalaisuus ei enää näyttäytyä niinkään jäsenyytenä, määrittyy eri toimijapositionien suhteiden kautta. Kansalainen on sisäpuolinen, koska hänellä on sisäpuolisen toimintamalleja. (Isin, Engin F., 2009; myös Ronkainen, 2009)

Näennäisen epäpoliittisuutensa vuoksi kuninkaallisilla ei ole mahdollista olla mukana rakentamassa kansalaisuutta asemana tai kansalaisuuteen liittyviä käytäntöjä, esimerkiksi oikeuksia ja velvollisuuksia. Sen sijaan kansalaisuuden rakentaminen toimintana antaa kuninkaallisille toimijoille mahdollisuuksia osallistua kansalaisuuden rakentamiseen.

Kansalaisuus toimintana antaa kuninkaallisille itselleen tilaa toimia kansalaisena. Erityisesti monarkkien, mutta myös muiden kuninkaallisen perheen jäsenten kansalaisoikeudet ovat hyvin rajattuja. Useilta kuninkaallisilta puuttuu esimerkiksi

äänioikeus, sananvapaus, uskonnonvapaus tai vapaus valita itsenäisesti asuinpaikka, ammatti tai aviopuoliso (Hazell, 2020f). Kuninkaalliset määrittyvätkin eräänlaisiksi puolikansalaisiksi (vertaa Castles & Davidson, 2000, 94-97), joilla on osittaiset kansalaisoikeudet, mutta ei kaikkia. Kun kansalaisuus rakentuu toiminnan ennemminkin kuin kansalaisoikeuksien kautta, pystyy myös kuninkaallinen kansalainen osallistumaan yhteiskunnassa kansalaisena muiden joukossa. Hänen täytyy kuitenkin jatkuvasti huomioida asemaansa liittyvät rajoitukset, esimerkiksi sananvapauden osalta.

Oman kansalaisena toimimisen lisäksi kuninkaalliset voivat myös olla mukana määrittämässä toimintana rakentuvan kansalaisuuden suuntaa ja sisältöä. Tämä tapahtuu erityisesti heidän toimiessaan kansalaisyhteiskunnan alueella. Tässä tutkimuksessa pyritään erityisesti selvittämään sitä, miten kuninkaalliset rakentavat retrosiivisesti tätä kansalaisuuden toiminnallista aspektia.

Kansalaisuus voidaan siis määritellä kolmen ulottuvuuden eli aseman/statuksen, käytäntöjen ja toiminnan, kautta. Aseman ja statuksen kautta näyttäytyvää kansalaisuutta määrittelevät lait, ennalta määrätyt ehdot, oikeudet ja velvollisuudet. Tällainen kansalaisuus on sidoksissa kansalaisvaltioon, jonka kautta rakentuvat kansalaisuuden rajat. Kansalaisvaltio rajaa kansalaiset sisään ja joukon ihmisiä kansalaisuudesta ulos. (Isin, Engin F. & Nielsen, 2008.)

Kansalaisuuden toinen ulottuvuus ovat käytännöt. Kansalaisen aseman takaavat oikeudet ja velvollisuudet ovat julkishallinnon ylhäältä päin määräämää, tiukasti rajattua toimintaa. Oikeudet ja velvollisuudet ovat yksipuolisia ja passiivisia, kansalainen voi toimia vain valmiin kaavan määrittelemällä tavalla. (Isin, Engin F. & Nielsen, 2008.)

Kansalaisuuden kolmantena ulottuvuutena voidaan nähdä teot ja toiminta. Ihmiset luovat kansalaisuutta ja itseään toimimalla kansalaisina. Kansalaisuuden teot voivat olla esimerkiksi poliittisia, eettisiä, kulttuurisia, seksuaalisia tai sosiaalisia. Näiden seurauksena yksilö alkaa vaikuttaa omaan kansalaisuuteensa. Nämä teot ovat aktiivisia tapahtumia, toisin kuin käytännöt, jotka ovat institutionaalisesti syntyneitä prosesseja. Kansalaistoiminta eroaa käytännöistä, koska sen teot eroavat normeista, odotuksista, rituaaleista ja rutiineista. Kansalaisuudessa toimintana on tavoitteena saada aikaan muutos, ei uusintaa vanhoja rakenteita. (Isin, Engin F. & Nielsen, 2008)

Kun kansalaisuus asemana ja käytäntöinä keskittyy olemassa olevaan järjestykseen, kansalaisuus tekoina pyrkii tämän järjestyksen murtamiseen. Tämä näkökulma aiheuttaa ristiriitaa kuninkaallisen yhteiskunnallista aktiivisuutta tukevan toiminnan ja kansalaistoiminnan välille. Isin ja Nielsen (2008) painottavat, että kansalaisuuden teot ovat osa poliittista kamppailua, jota ilman ei voi saavuttaa asemaa tai laajentaa oikeuksia.

4.3 Marshallin kansalaisoikeuksien ja -velvollisuuksien teoria

Thomas Humphrey Marshall (1893–1981) määritteli kansalaisuuden klassikkoluen-
nollaan ”Citizenship and Social Class” vuonna 1949 kansalaisuuden oikeuksien ja vel-
vollisuuksien kautta. (Marshall & Bottomore, 1992)

Marshallin (1992, 8) klassinen kansalaisoikeuksien jako erittelee oikeudelliset
kansalaisoikeudet (civil rights), poliittiset oikeudet (political rights) ja sosiaaliset oi-
keudet (social rights). Oikeudelliset kansalaisoikeudet sisältävät esimerkiksi sananva-
pauden, yksityisomaisuuden suojan, vapaan liikkumisen, oikeuden valita asuin-
paikka ja tasa-arvoisuuden lain edessä. Poliittiset oikeudet muodostuvat muun mu-
assa oikeudesta osallistua päätöksentekoon, äänioikeudesta, vaalisalaisuudesta ja oi-
keudesta asettua vaaleissa ehdolle. Sosiaaliset oikeudet turvaavat osallisuuden yhteis-
kunnan yhteisestä hyvinvoinnista ja mahdollisuuden elää yhteisön standardien mu-
kaan. Sosiaaliset oikeudet sisältä esimerkiksi pääsyn osalliseksi terveydenhuollosta,
koulutuksesta ja sosiaaliturvasta.

Oikeuksien vastapainona kansalaisilla on myös velvollisuuksia, kuten verojen
maksaminen, asepalvelukseen suorittaminen, tarttuvista taudeista ilmoittaminen tai
perusopetukseen osallistuminen (Marshall & Bottomore, 1992, 8). Marshallin kansa-
laisoikeuksia on sittemmin esitetty laajennettavaksi kattamaan muun muassa kulttuu-
riset oikeudet sekä sukupuoleen liittyvät oikeudet (mm. Isin, Engin F. & Wood, 1999;
Castles & Davidson, 2000; Alasuutari & Ruuska, 1999).

Marshallin kansalaisoikeuksien ja velvollisuuksien teoria on länsimaisen libe-
raalin demokratiakäsityksen perusta. Juridisesti määritellyt kansalaisoikeudet ovat
oleellisia yksilön subjektiuden ja edustuksellisen demokratian toimivuuden kannalta.
Länsimaissa kansalaisuus on määritelty Marshallin oikeuksien kautta toisen maail-
man sodan jälkeen, joskin jokaisella kansallisvaltiolla on omia painotuksia niiden to-
teutumisessa. Erityisesti eurooppalainen hyvinvointivaltio ilmentää marshallilaista
ajattelua. Marshallin teoriassa on oleellista näkemys siitä, että kansalaisuuden määrit-
telyn avulla voidaan ehkäistä kapitalismin negatiivisia vaikutuksia jakamalla resurs-
seja oikeuksien perusteella. (Turner, 2001, 189-191.)

Marshallin (1992) oikeuksiin painottunutta kansalaisnäkökulmaa on kritisoitu
passiivisuudesta (Saastamoinen & Kuusela, 2006, 148). Tämän vastapainona ilmenee
velvollisuuksia painottava aktiivinen kansalaisuus.

Kansalaisoikeudet ovat muodoltaan selkeitä, jokainen voi vaatia omia oikeuksi-
aan. Kaikki velvollisuudet eivät kuitenkaan ole niin selkeitä. Osa niistä on pakottavia,
kuten verojen maksu, asepalvelus tai oppivelvollisuus. Osa velvollisuuksista taas on
muodoltaan yleisiä, vaatimuksia ”hyvänä kansalaisena” olemisesta ja yhteisön hyö-

dyttämisestä. (Marshall & Bottomore, 1992, 45.) Tämä epämääräisten kansalaisvelvollisuuksien areena onkin paikka, jossa kuninkaalliset pääsevät vaikuttamaan kansansa arvojohtajina.

4.4 Kansalaisuus klassisen politiikan teorian näkökulmasta

Klassisen politiikan teorian näkökulmasta kansalaisuutta voidaan määritellä liberalistisen, republikanismisen, hyvinvointivaltiollisen tai kommunitarismisen ajattelun mukaan (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 19-23). Mikään näistä teorioista ei ilmene kuitenkaan puhtaana missään valtiossa, vaan kansalaisajattelu on yleensä näiden neljän yhdistelmiä (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 23).

Liberalistisen politiikan teoriaan juuret ovat brittiläisissä moraali- ja yhteiskuntafilosofoissa, tärkeimpänä John Stuart Mill (1773–1836) ja John Locke (1632–1704). Liberalistinen ajattelu painottaa yksilön roolia ja yksilön oikeuksia. Yksilöllä tulisi olla mahdollisimman suuri vapaus ulkoisista pakoista, eikä valtion tulisi rajoittaa myöskään markkinoiden tai yhteiskunnan toimintaa. Liberalistinen kansalainen on päätöksiä tekevä yksiö, johon kaikki muut yhteiskunnan tasot palautuvat. Ajattelua määrittää negatiivinen vapauskäsite. Vapaus tarkoittaa sitä, että valtio tai kansalaisyhteiskunta ei rajoita yksilön toimintaa. Liberalistinen ajattelu ei korosta kansalaisuuden taloudellisia tai sosiaalisia oikeuksia. Pohjimmiltaan liberalismissa kaikki, myös kansalaisuus, on palautettavissa markkinoiden toimintaan. (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 19-20.)

Republikanisminen, eli tasavaltalainen ajattelu syntyi liberalismien kritiikkinä ja pohjautuu erityisesti Jean-Jacques Rousseauun (1712–1778) sopimusteoreettiseen tuotantoon. Republikanisminen teoria erottelee julkisen ja yksityisen alueen toisistaan. Valtion hallinto tapahtuu julkisella alueella, jossa kansa hallitsee itse itseään. Toiminta julkisella alueella kehittää ihmisiä ja yhdistää heitä yhteisöllisesti. Näin yksilöt kasvavat republikanismiseen kansalaisuuteen, joka vaatii kansalaishyveitä. Yksilön on irrottauduttava henkilökohtaisista eduista ja nähtävä yhteisen edun merkitys. Yhteiskunta perustuu rationaalisten yksilöiden sopimukseen (Rousseauun yhteiskuntasopimus). (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 19-21.)

Hyvinvointivaltiollinen kansalaisuuskäsitys pohjautuu pohjoismaiseen järjestelmään. Siinä kansalaisille on turvattu laajat sosiaalioikeudet, joiden avulla julkinen valta turvaa poliittisten oikeuksien lisäksi myös kansalaisten sosiaalisen hyvinvoinnin. Kansalainen on asiakas, jonka riippuvuus markkinoista nähdään yhteiskunnallisena ongelmana. Valtio pyrkii vähentämään kansalaistensa markkinariippuvuutta sosiaalipolitiikan avulla. (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 19-21.)

Kommunitarisminen ajattelu syntyi 1980-luvun Yhdysvalloissa. Siinä painottuu yhteisön merkitys yhteiskunnalle ja yksilöille. Kommunitarismissa yhteisö muodostaa pohjan moraalille ja sosiaaliselle kehitykselle ja näin identiteetin muodostumiselle. (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 22.)

4.5 Marshallilaisesta kansalaisuudesta yhteisökeskeisyyteen

Modernin marshallilaisen kansalaisuuden väylinä olivat työläiskansalaisuus, sotilaskansalaisuus sekä uusintajakansalaisuus. Nämä kaikki ovat muutoksessa globalisoituvassa maailmassa. Työläiskansalaisuuden haastaa palkkatyön muuttuminen, sotilaskansalaisuuden siirtyminen sodista konflikteihin, terrorismiin sekä globaaleihin ympäristöongelmiin ja uusintajakansalaisuuden perhekäsityksen muutos, sukupuoli- ja seksuaalioikeuksien vahvistuminen sekä esimerkiksi keinohedelmöityksen kehittyminen. (Turner, 2001, 192-194.)

Kansalaisuuden uudeksi perustaksi, työläis-, sotilas- ja uusintajakansalaisen tilalle, tuotetaan ajatusta yhteisöistä ja vapaaehtoisesta kansalaisjärjestötoiminnasta uutena kansalaisuuden tuottamisen areenana (Saastamoinen & Kuusela, 2006, 145). Tämän ajattelun ongelmana on perinteinen yhteisökäsitys, josta puuttuvat post-modernit yhteisöllisyyden muodot. (Delanty, 2002)

Post-modernin identiteettipolitiikan ja yhteisöjen pluralisoitumisen vastapainoksi on syntynyt kommunitarisminen ideologia yhteisön hallinnallisena keinona. Se pyrkii vastaamaan hyvinvointiyhteiskunnan muutospaineisiin. Kommunitarismi ei näe yhteisöjä niinkään identiteetin erilaisuuden ja erojen tiloina, vaan yhteisen kulttuurin ja perinteisten arvojen paikallisina ilmentyminä. Yhteisöt ovat moraalisia kehityksiä, jotka sitovat yhteiseen vastuuseen. Yhteisöistä muodostuu uuden hallintakulttuurin välineitä, uusi kansalaisuuden tuottamisen tekniikka, jossa sitoutuminen ja vastuunotto toteutuu yhteisöjäsenyyden avulla. Kansalaisoikeuksista on siirrytty velvollisuuksiin. (Rose, Nikolas S., 1999)

Kansalaisuus näyttäytyy itsevoimaannuttamisena (self-empowerment), joka laiminlyö kysymykset demokratiasta, korostaa vapaaehtoisuutta ja vapauttaa valtion hyvinvoinnin tuottamisen vastuusta jättäen sille säätelijän ja kurinpitäjän roolin (Delanty, 2002, 168)

4.6 Aktiivinen kansalaisuus

Aktiivisuus on yksi keskeisimmistä kansalaisuuden määrittelyä koskevista hyveistä. Passiivisuus ja riippuvuus muista on epäsuotavaa ja sen katsotaan johtavan syrjäytymiseen yhteiskunnasta. Meille kerrotaan jo lapsesta saakka tarinaa, jonka mukaan omalla aktiivisuudella jokainen voi vaikuttaa elämänsä kulkuun. Yksilön on koko ajan varauduttava elämän ankaraan kilpailuun, joka koskettaa vääjäämättömästi kaikkia. Yhteisötasolla passiivisten kansalaisten yhteiskunta ei pärjää globaalissa kilpailussa. (Saastamoinen, 2006, 53-55.)

Syrjäytyminen liittyy markkinatalouden dynamiikkaan. Hyvinvointivaltioliikkeen ajattelussa syrjäytyminen nähtiin rakenteellisena ongelmana, johon pyrittiin vaikuttamaan yhteiskuntapoliittisilla ohjelmilla. Uusliberalismi (1970-80-luvulta) sekä kolmas tie - ohjelma (1990-luvulta) kritisoivat hyvinvointivaltion passivoivan kansalaisia. Syntyi aktiivisen kansalaisuuden ideaali, jossa riskit ja vastuu hyvinvoinnista siirrettiin autonomisille yksilöille ja yhteisöille, valtion roolin siirtyessä taka-alalle. (Saastamoinen, 2006, 53-55.)

Aktiivisen kansalaisuuden retoriikassa yksilö määritellään kuluttaja- ja yritysmetaforilla ja hänestä tulee yritys muiden yritysten joukossa. (Rose, Nikolas S., 1999, 162-163.) Alun perin aktiivisella kansalaisuudella ei siis viitattu niinkään aktiiviseen toimintaan kansalaisyhteiskunnan alueella, vaan ennemminkin kykyyn hallita omaan toimeentuloon ja turvallisuuteen liittyviä riskejä. Aktiivinen kansalaisuus määrittyi myös kuluttamisen kautta, se on valintojen tekemistä kuluttajana markkinoilla. (Saastamoinen, 2006, 67.)

Aktiivisen kansalaisuuden politiikan voidaan katsoa rakentuvan Englannin Tony Blairin johtaman Labour-puolueen kolmas tie - ohjelmasta 1990-luvulta, jonka keskeisiä ajattelijoita oli Anthony Giddens (esim. 1999) Siinä kansalainen nähdään autonomisena, valintoja tekevänä yksilönä, joka on aina yhteisöllinen olento suhteessa asuinpaikkaansa, työ- tai opiskeluyhteisönsä, sukupuoleensa, sukupolveensa, etniseen ryhmäänsä, harrastuksiinsa ja niin edelleen. Yhteisöllisyyden käsite on keskeinen yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisumallien retoriikassa. Yhteisöjä voidaan luoda ja elvyttää keinotekoisesti hallintoprojekteilla pehmentämään markkinoiden toiminnasta johtuvia törmäyksiä yksilön elämässä. Yhteisöllisyys näyttäytyy eräänlaisena hallinnollisena kommunitarismina. (Delanty, 2003, 87.) Kolmas tie näkee yhteiskunnalliset ongelmat eettisyyden ja yhteisöllisyyden rapautumisen ongelmina (Saastamoinen, 2006, 72).

Keskusjohtoisen suunnittelun sijaan yhteiskuntaa ohjataan kansalaisuuden itse vastuullisuudella ja yhteisöllisyydellä. Suuret yhteiskunnalliset ohjelmat ovat korvautuneet mikrohallinnalla, kolmannella sektorilla, projekteilla ja kumppanuusmalleilla,

joiden päämääränä on yksilöiden osallistaminen ja kiinnittäminen verkostoihin ja yhteisöihin. (Saastamoinen, 2006, 73.) Hallinnon muutokset ovat johtaneet hallinnan paikallistumiseen, julkisen sfäärin yksityistämiseen, kansalaisuuden käsittämiseen kulluttajuutena sekä poliittisen osallistumisen epäpolitisoitumiseen (Keränen, 2008, 37).

Kun aktiivinen kansalaisuus tekee poliittisesta osallistumisesta ”epäpoliittista”, tarjoaa se kuninkaalliselle uuden toimintakentän. Samalla tavalla kuin ”kansallinen” epäpoliittisen vaatimuksessaan on ollut kuninkaalliselle perheelle mahdollinen toiminta-alue, on aktiivisesta kansalaisuudesta yhä vahvemmin muodostunut myös näennäisen epäpoliittinen alue, jonka symbolisessa johdossa kuninkaalliset voivat toimia.

Aktiivinen kansalaisuus korostaa valtion ja yksilön välisen suhteen vastavuoroisuutta. Siinä valtio tarjoaa edellytykset hyvälle elämälle ja kansalaisten on lunastettava nämä edellytykset rakentamalla omaehtoista yhteisöllisyyttä ja vastuullista kansalaisuutta. (Saastamoinen, 2006, 71-72.)

Hyvinvointivaltion suunnittelussa eettiset arviot sidottiin objektiivisen tieteen ihanteeseen. Sen keskeiset teemat, kuten tasa-arvo ja köyhyys ovat objektiivisesti mitattavissa ja niihin perustuvilla rationaalisilla argumenteilla perusteltiin hyvinvointivaltion eettiset päätökset. Kolmas tie – ajattelun myötä etiikan ja moraalin diskurssi palasi yhteiskunnallisen hallinnan keskiöön. (Saastamoinen, 2006, 73.)

Vallalle nousee eettisyyden politiikka, vallankäytön keskiössä ovat arvot, sitoumukset ja uskomukset, joilla itsestään vastuullinen yksilö sitoutuu osaksi yhteisöä. Aivan kuin viktoriaaniset hyveet kunnian, velvollisuudesta ja häpeästä olisivat palaamassa. (Rose, Nikolas, 2000, 4-5.) Ja kuka voisikaan olla pätevämpi uusintamaan viktoriaanisia hyveitä kansakunnassa, kuin kuningatar Victorian jälkeläiset suoraan alenevassa polvessa. Rose (2000, 4-5) muistuttaa, että kun ihminen nähdään eettisenä olentona, nousee yhteiskunnallisten ongelmien syyksi yhteisten sääntöjen rikkominen, ei esimerkiksi rakenteellinen köyhyys. Näin myös kuninkaalliset voivat ottaa kantaa ihmisten eettiseen toimintaan. Sen sijaan rakenteellisen köyhyyden kaltaiset yhteiskunnalliset ongelmat ovat kuninkaalliselle toimijalle liian poliittisia.

Aktiivisen kansalaisuuden aate on kuitenkin vain näennäisesti epäpoliittinen. Kolmas tie ajattelu syntyi vastauksena globalisoituvan talouden synnyttämiin paineisiin. Se ei turvaa kapitalismilta, kuten aikaisemmat hyvinvointivaltiostrategiat, vaan edesauttaa kansalaisia osallistumaan markkinatalouden toimintaan. Tätä tukee kansalaisten aktiivinen toiminta, elinikäinen oppiminen, työmarkkinoiden joustavuus sekä ”kannustava” sosiaaliturva. Seurauksena on uusi luokkajako aktiivisiin ja passiivisiin kansalaisiin, kun taas perinteiseen kansalaisuuteen perustunut solidaarisuus rapautuu. Aktiivinen kansalaisuus on sekä vastuunottamista yhteiskunnan tulevaisuuden toimijana sekä pakkoa olla itsenäinen riskinhallinnan yksikkö. (Turner, 2001, 194.)

Aktiivisen kansalaisuuden eetoksessa kansalaisuus saavutetaan aktiivisella toiminnalla, ei passiivisella olemisella (Saastamoinen, 2006, 69). Kansalaisuutta ei määritäkään enää etniseen taustaan painottuva *ius sanguinis*, veren laki, valtioon syntymisen kautta kansalaisuuden myöntävä maan laki, *ius soli* eikä edes *ius domicili*, oleskelun perusteella myönnettävä kansalaisuus vaan *ius activus*, toiminnan laki.

Perinteinen, kansallisvaltion sidoksissa oleva hyvinvointivaltiollinen kansalaisuus ja kommunitarismien, aktiivinen kansalaisuus näyttäytyvät vastakkaisina toisiinsa nähden. Hyvinvointivaltiollisessa kansalaisuudessa painottuvat objektiivisesti mitattavaan tietoon ja tieteseen pohjautuva päätöksenteko, kun taas aktiivinen kansalaisuus perustuu moraalien ja etiikan kysymyksille. Hyvinvointivaltiollinen kansalaisuus laajentaa jatkuvasti kansalaisten oikeuksia, aktiivinen kansalaisuus lisää koko ajan kansalaistensa velvollisuuksien listaa.

4.7 Kansalaisuuskäsite kansallisvaltion jälkeen

Kansalaisuuden määrittelyyn ei ole yksiselitteistä mallia. Yksilön ja yhteisön suhteen määrittelemisen tulee yhä monimutkaisemmaksi kansallisvaltioiden roolin muuttuessa globalisaation myötä. Kansalaisuus irrottautuu jäykistä muodoistaan ja alueellisista rajoista. (Kuusela, 2006, 40-41.)

Vaikka kansalaisuuden historiallinen alkuperä viittaa poliittisen yhteisön jäsenyyteen, on se muuttunut vuosisatojen ja -kymmenien myötä moniulotteisemmaksi (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 13-14). Modernin kansalaisuuden määrittely liittyy kansallisvaltiopohjaisten, edustuksellisten demokratioiden syntyyn sekä markkinatalouden ja teollistumisen luomiin luokkasuhteisiin (Saastamoinen & Kuusela, 2006, 138-139). Ensimmäisessä modernissa kansalaisuuden toimintakenttä oli suppeampi, se sisälsi julkisella alueella toteutettavat poliittiset, sosiaaliset ja yksilölliset oikeudet. (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 13-14.)

Myöhäismodernilla ajalla globaalit haasteet synnyttävät toiseutta modernista kansalaisuudesta. Tuo toiseus, ulkopuolisuus ja ongelmallisuus vaatii osakseen tunnustamista, uudelleen määrittelyä ja ylikansallista rajanvetoa. (Saastamoinen & Kuusela, 2006, 138-139.) Myöhäismodernissa kansalaisuus on moniulotteinen ja osin ristiriitainen. Se laajenee yksityiselle alueelle ja sisältää uusia ryhmäkohtaisia oikeuksia ja velvollisuuksia. Toisin kuin perinteisissä kansalaisteorioissa, myöhäismodernissa kansalaisuutta tarkastellaan monen ulottuvuuden näkökulmasta. (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 13-14.)

Kansalaisuus on perinteisesti viitannut kansallisvaltion lainsäädäntöön ja se on määrittänyt ihmisen suhdetta valtioon. Globalisoituvassa maailmassa kansallisvaltioiden rooli muuttuu ja kansalaisuuden käsitettä on uudelleen arvioitava. (Kuusela, 2006, 26-28.)

Perinteisen, kansallisuuteen perustuvan lisäksi erilaisia kansalaisuuden ulottuvuuksia ovat, esimerkiksi teknologinen kansalaisuus, mediakansalaisuus, ympäristökansalaisuus, seksuaalinen kansalaisuus, sosiaalinen kansalaisuus, jälkikansallinen kansalaisuus, postmoderni kansalaisuus, globaali kansalaisuus sekä kosmopoliittinen kansalaisuus. (mm. Isin, Engin F. & Wood, 1999; Isin, Engin F. & Turner, 2002.)

Globaalit väestöliikkeet tuottavat myös uusia kansalaisuuden muotoja täyden kansalaisuuden rinnalle. Castles ja Davidson (2000, 94-97) määrittelevät kvasi- tai puolikansalaisen (demizen), joka on saanut oleskelun perusteella osittaiset kansalaisoikeudet, mutta ei täysiä. Tällaisiksi puolikansalaisiksi voidaan ajatella esimerkiksi toisessa EU-maassa asuvat EU-kansalaiset, joilla on oikeus oleskelumaan sosiaaliturvaan ja äänioikeus paikallisvaaleissa, mutta ei äänioikeutta valtiollisissa vaaleissa. Reunakansalaisia (margizens) ovat esimerkiksi turvapaikan hakijat tai laittomasti maassa oleskelevat siirtotyöläiset, jotka, osittaisesta oikeussuojasta huolimatta, jäävät yhteiskunnan reunoille. (Castles & Davidson, 2000, 42-43.) Myös kuninkaallisten, joilla ei ole täysiä kansalaisoikeuksia (Hazell, 2020f), voidaan katsoa olevan eräänlaisia puolikansalaisia, heidän etuoikeutetusta asemastaan huolimatta.

Kaupunkikansalaisuutta syntyy asukkaiden samaistuessa asuin- ja kaupunkikehityksensä, niin että kaupungista tulee asukkaan lojalisuuden kohde. Kaupunkikansalainen luo itsensä toiminnan subjektina ja objektina julkisella alueella. (Isin, Engin F., 2000, 9-11.)

Kosmopoliittinen kansalaisuus pyrkii globalisaation poliittiseen säätelyyn. Sen tavoitteena on maailmanlaajuisten demokraattisten prosessien kehittäminen, joilla pyritään laajentamaan kansallisvaltioihin sidottua poliittisen yhteisön käsitettä laajemmalle. (Kuusela, 2006, 45.) Kosmopoliittisen kansalaisuuden areenoita voisivat olla valtioiden väliset yhteisöt, kuten Euroopan Unioni, Yhdistyneet Kansakunnat ja, tässä tutkimuksessa painottuva, Kansainyhteisö. Pisimmälle vietyinä kosmopoliittinen kansalaisuus voisi johtaa post-nationalistiseen kansallisuuteen, joka on tällä hetkellä utopiasia. Kansalaisuus määrittyy edelleen kansallisvaltioiden kautta. (Kuusela, 2006, 49.)

5 ENGLANNIN KUNINKAALLISTEN PUHEET 2019

Tutkimuksessa aineistona käytettiin Yhdistyneiden kuningaskuntien hovin virallisilla kotisivuilla (www.royal.uk sekä www.princeofwales.gov.uk) vuonna 2019 julkaisemia puheita. Alkuperäisen tutkimussuunnitelman mukaan aineistona oli tarkoitus käyttää vain The Royal Family – sivustolla (*The British royal family*, 2021) julkaistuja puheita, joita oli noin 50 kappaletta. Nuo puheet eivät kuitenkaan sisältäneet lainkaan Walesin prinssi Charlesin ja hänen puolisonsa herttuatar Camillan puheita. Koska prinssi Charles kruununperijänä on merkittävä toimija kuninkaallisessa perheessä, otettiin analyysiin mukaan myös kruununprinssipariskunnan virallisilla sivuilla julkaistut noin 50 puhetta. Tästä syystä aineisto on pro gradu tutkimukselle varsin laaja, sisältäen 102 keskimäärin yhden arkin mittaista puhetta.

Vaikka tutkimus tehtiin keväällä 2021, tutkimusaineistoksi valittiin vuoden 2019 puheet, koska vuosi 2020 oli koronapandemian vuoksi hyvin poikkeuksellinen myös kuninkaallisten tehtävien kannalta.

Tutkimuskohteeksi otettiin Englannin kuninkaallinen perhe, jolloin analyysi oli mahdollista tehdä suoraan alkuperäiskielestä. Myös muut eurooppalaisten hovit julkaisevat kuninkaallisten puheita, osin myös englanniksi. Ei-englanninkielisissä maissa englanniksi julkaistut puheet on kuitenkin pidetty kansainvälisissä tapaamisissa tai ne ovat muutoin kansainväliselle yhteisölle suunnattuja. Näin ollen niistä on vaikea saada käsitystä kuninkaallisten oman maansa asukkaille suunnatusta kansalaisuusretoriikasta.

Tutkimusaineistoksi valikoitui Englannin hovin virallisesti julkaisemat puheet. Näiden voidaan olettaa läpäisseen hovin laajemman tarkastelun ennen julkaisuaan ja olevan näin merkityksellisiä kuninkaallisten pitämien puheiden joukossa. Englannin kuninkaallinen perhe teki vuonna 2019 yhteensä lähes 3600 työtehtävää, joten 100 julkaistuksi valikoitua puhetta edustaa joukosta hyvin pientä osaa.

5.1 Kuka puhuu

Aineisto koostuu Englannin kuninkaallisen perheen pitämistä puheista. Yhdistyneissä kuningaskunnissa lainsäädäntö ei määrittele kuninkaallisen perheen jäsenyyttä (Morris, 2020c, 168-169). Se, kuka toimii julkisessa roolissa ja siihen rahoitusta yhteiskunnan varoista on kuninkaallisen perheen sisäinen valintakysymys. Toisin kuin useissa muissa eurooppalaisissa monarkioissa, Englannissa kuninkaallisen perheen määrärahoista ei päätetä parlamentissa, vaan rahoitus tulee monarkin henkilökohtaisesti hallitsemista varoista. (Morris, 2020b, 190-191.)

Englannin hovi ilmoittaa nettisivuillaan, että virallisesti monarkiaa edustavat ovat kuningattaren lapsia, lapsenlapsia sekä serkkuja puolisoineen (The British royal family, 2021). Vuonna 2019 kuningatar Elizabethin lisäksi monarkiaa virallisesti edustivat hänen lapsistaan Walesin prinssi Charles ja hänen puolisonsa Cornwallin herttuatar Camilla, Princess Royal arvonimellä tituleerattava prinsessa Anne, Wessexin jaarli Edward ja hänen puolisonsa kreivitär Sophie sekä Yorkin herttua Andrew. Vuoden 2019 marraskuussa hovi ilmoitti prinssi Andrewn vetäytyvän virallisista tehtävistä seurauksena häneen kohdistuneista seksuaalista hyväksikäyttöä koskevista syytöksistä, jotka tulivat ilmi osana Jeffrey Epsteinin seksuaalirikostutkintaa.

Kuningattaren kahdeksasta lapsenlapsesta virallisesti edustivat Walesin prinssi Charlesin pojat Cambridgen herttua William ja hänen puolisonsa Catherinen sekä Sussexin herttua Harry ja herttuatar Meghan. Kuningattaren serkuista edustustehtävissä toimivat Gloucesterin herttua Richard sekä hänen vaimonsa herttuatar Brigitte, Kentin herttua Edward sekä prinsessa Alexandra. Kuningattaren serkut ovat jo, kuten kuningatarin, varsin ikääntyneitä. Hovin mukaan eri sukupolvien työskentely hovin virallisissa tehtävissä auttaa tavoittamaan paremmin eri kansanryhmiä (Morris, 2020c, 169).

Hovi ei julkaisut vuonna 2019 puheita kaikilta virallisesti monarkiaa edustavilta jäseniltä. Kuningattaren lapsista, prinsessa Annen, herttua Andrewn sekä jaarli Edwardin puheita ei julkaistu lainkaan. Myöskään kuningattaren serkkujen puheet eivät päässeet julkaistavien joukkoon. Hovi kuitenkin julkaisi useita Edwardin puolison Sophien puheita, joten puheiden julkaisujärjestys ei näytä riippuvan puhujan asemasta kruununperimysjärjestyksessä. Kuningattaren serkkujen ja nuorempien lasten puheiden puuttuminen on aineiston kannalta harmillista. Heillä on takanaan monien kymmenien vuosien ura monarkian palveluksessa ja olisi ollut mielenkiintoista vertailla heidän kansalaisuusretoriikkaansa nuorempien sukupolvien painotuksiin.

Kuninkaallisilta, joiden puheita julkaistiin, niitä julkaistiin hyvin tasaisesti suhteessa heidän tekemäänsä työmäärään, noin viidestä prosentista vuosittaisia virallisia tehtäviä. Sen sijaan puheiden pituus vaihtelee eri puhujien kesken. Puheet ovat keskimäärin 700 sanan mittaisia, mikä vastaa yhtä A4-liuskaa. Pisimpiä puheita pitivät

prinssi Charles ja kreivitär Sophie. Kun Charlesin puheita on julkaistu myös kappalemäärissä eniten, 34 puhetta, käsittää aineistosta määrällisesti lähes puolet (44 %) prinssi Charlesin puheita. Lyhytsanaisimpia puhujia olivat nykyinen ja tulevat kuningattaret Elizabeth, Camilla ja Catherine.

5.2 Puheiden paikat eli missä tilanteissa puhutaan

Aineiston puheet voi luokitella tilaisuuden luonteen mukaan juhla-, organisaatiovierailu-, asiantuntijaverkosto- ja kriisipuheiksi sekä valtio- tai virallisen vierailuun yhteydessä pidetyiksi puheiksi. Lisäksi puheita määrittelee niiden maantieteellinen pitokonteksti. Kuninkaalliset pitävät puheita sekä kotimaassa että ulkomaanvierailujen yhteydessä. Sekä koti- että ulkomailla pidetyt puheet voivat olla suunnattuja kansainväliselle, kansalliselle, alueelliselle tai paikalliselle yleisölle.

Kansainväliselle yhteisölle suunnattuja ovat valtioiden välisissä organisaatioissa, kuten Kansainyhteisön tai Yhdistyneiden Kansakuntien kokouksissa pidetty puheet. Valtio- tai virallisilla vierailuilla sekä esimerkiksi diasporayhteisöjen tilaisuuksissa pidetyt puheet pyrkivät pääosin tukemaan kahden valtion välisiä suhteita. Lisäksi niin koti- kuin ulkomaillakin pidetyt puheet voivat olla myös suunnattuja vain alueelliselle tai paikalliselle yhteisölle. Tällaisia ovat erityisesti järjestö- ja paikallisvierailuiden yhteydessä pidetyt puheet. Vaikka Yhdistyneiden Kuningaskuntien monarkia toimii Englannin lisäksi myös Skotlannin, Walesin ja Pohjois-Irlannin valtionpäänä, sadasta julkaistusta puheesta vain kaksi oli suunnattu Skotlannin väestölle, Walesin ja Pohjois-Irlannin jäädessä tällaista huomiota vaille.

Juhlapuheista ikonisimpia ovat kuningattaren joulupuheet, virallisesti Her Majesty's Most Gracious Speech. Englantilaiseen joulupäivän traditioon kuuluu kerääntyminen vastaanottimien ääreen katselemaan kuningattaren joulupuhetta. Ensimmäisen kuninkaallisen joulupuheen piti Yrjö V radiossa vuonna 1932 ja puheet on televisioitu vuodesta 1952 eli koko kuningatar Elisabeth II:n hallituskauden ajan. Puhe on suunnattu paitsi kansallisesti Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin asukkaille, myös koko Kansainyhteisölle. Puhe esitetäänkin laajasti ympäri Kansainyhteisöä, muun muassa Uudessa Seelannissa, Australiassa ja Kanadassa. Joulupuheet ovat harvoja tilaisuuksia, joissa monarkki puhuu kansalle ilman että valtakunnan poliittinen hallinto on vaikuttanut puheen sisältöön ja kuningatar Elisabethin sanotaankin kirjoittavan joulupuheensa itse. Tämän tutkimuksen aineisto sisältää kaksi kuningattaren joulupuhetta, koska vuoden 2018 jouluna pidetty puhe on julkaistu 3.1.2019 kun taas vuoden 2019 puhe jo 23.12.2019.

Muita tyypillisiä tilaisuuksia juhlapuheille ovat historialliset muisto- ja vuosipäivät sekä vuosittaiset teemapäivät kuten naistenpäivä tai Kansainyhteisön päivä. Kuninkaallisten perustyötä ovat myös erilaiset avajaiset, laivojen kastajaiset, ensi-illat, palkintoseremoniat, virkaan asettamiset sekä palkitsemiset. Lisäksi kuninkaalliset edustavat erilaisissa juhlagaloissa, päivällisillä ja vastaanotoilla.

Juhlatilaisuuksia järjestävät usein kuninkaalliset tukemat järjestöt ja kansalaisyhteiskunnan toimijat, joten näiltä osin juhlapuheet linkittyvät **organisaatiovierailulla pidettäviin puheisiin**. Järjestövierailuilla puheita voidaan kuitenkin pitää myös paljon arkisemmissä tilanteissa, jolloin niissä usein paneudutaan juhlapuheita enemmän itse organisaation toimialaan ja yhteiskunnallisiin haasteisiin, joita kyseinen organisaatio pyrkii ratkomaan.

Organisaatiovierailuja syvemmin yhteiskunnallisiin ongelmiin keskittyvät **asiantuntijaverkostopuheet**. Yleensä niiden pitopaikkana ovat tietyn teeman ympärille keskittyneet kansainväliset järjestöt, verkosto ja seminaarit. Usein tilaisuudet ovat YK:n tai Kansainyhteisön kaltaisten valtioiden välisten organisaatioiden teemakouksia. Lisäksi asiantuntijaverkostopuheita pidetään kuninkaallisten omien organisaatioiden kampanjoiden lanseeraustilaisuuksissa.

Asiantuntijapuheita erottaa muista kuninkaallisista puheista puhujan henkilökohtainen kiinnostus ja laaja asiantuntemus kyseistä teemaa kohtaan. Nämä puheet näyttäytyvät kuninkaallisen poliittisen retoriikan tutkimuksen kannalta mielenkiintoisimpina. Kuninkaalliset tietävät paljon omasta erityisalastaan, jonka parissa he ovat työskennelleet mahdollisesti vuosikymmeniä. He rakentavat laajoja yhteistyöverkostoja teeman ympärille ja usein myös perustavat järjestöjä tai säätiöitä asian edistämiseksi. Näiden teemojen osalta he saavat äänensä kuuluviin valtioiden välisissä verkostoissa ja käyttävät asiantuntijapuheissa voimakkaampaa retoriikkaa kuin muissa puheissaan.

Varsin toisenlainen puheympäristö ovat **valtio- ja viralliset vierailut**. Kuninkaallisten ulkomaanvierailut voidaan jakaa valtio-, virallisiin, työ- ja yksityisiin vierailuihin. Näistä ainoastaan valtiovierailu on tarkkaan määritelty. Se tehdään aina hallituksen toiveesta ja toisen valtionpäämiehen kutsusta. Valtiovierailun tekee ja sitä isännöi valtionjohtaja, kuningaskunnissa ainoastaan monarkki. Koska kuningatar Elizabeth ei, korkean ikänsä vuoksi matkusta enää ulkomaille, ei Englannista tällä hetkellä tehdä valtiovierailuja ulkomaille. Kuningatar kuitenkin vastaanottaa valtiovieraita. Kuninkaallisen perheen muut jäsenet, erityisesti prinssi Charles kruununperijänä, tekevät virallisia vierailuja kuningattaren edustajana. (Murphy, 2020.)

Tämä tutkimuksen aineisto sisältää vain yhden valtiovierailupuheen, jonka kuningatar Elizabeth piti presidentti Trumpin valtiovierailun yhteydessä. Sen sijaan virallisilla vierailuilla pidettyjä puheita aineistossa oli useita, prinssi Charlesin puheiden lisäksi myös kreivitär Sophien ja prinssi Williamin pitämiä. Virallisten vierailujen

puheiden kanssa hyvin samankaltaisia sisällöltään olivat puheet eri diasporayhteisöjen juhlissa, esimerkiksi prinssi Charlesin Pyhän Patrikin päivänä Irlannin suurlähetystössä pitämä puhe.

Kuninkaallisten tehtävä on myös tuoda lohtua ja yhteenkuuluvuuden tunnetta kansakunnalle (Morris, 2020a, 111). Kuninkaalliset toimivat maan esisurijoita muun muassa sotien muistopäivinä. Sen lisäksi he pyrkivät tukemaan kansallisia ja paikallisyhteisöjä erilaisissa kriisitilanteissa. Tässä aineistossa on kaksi **kriisipuheeksi** luokiteltavaa puhetta, joista molemmat pitää prinssi William. Toinen on pidetty Uuden-Seelannin Christchurchissä Al Noorin moskeijaiskun jälkeen ja toinen taas Skotlannin Dundeessa, josta Michelinin tehtaan lakkauttaminen vei 850 työpaikkaa.

5.3 Puheiden teemat eli mistä puhutaan

Aineiston järjestelyssä sen yläteemoiksi nousivat lapset ja nuoret, terveys, naiset ja sukupuoli välinen tasa-arvo, maanpuolustus, kansainvälinen yhteistyö, ympäristön suojeleminen sekä kulttuuri. Olivia Hepsworth (2020, 210-211) esittää, että kruununperillisten yhteiskunnallinen toiminta rajoittuu suppealle alueelle, johon kuuluvat lapset ja nuoret, kulttuuri ja kulttuuriperintö, ympäristö ja kestävä kehitys sekä urheilu. Tämän tutkimuksen aineisto ei tue Hepsworthin väitettä, vaan kuninkaalliset puhuvat oheisten teemojen lisäksi laajasti myös muista, osin myös yhteiskunnassa ristiriitoja aiheuttavista teemoista.

Toki **lapset ja nuoret** ovat tärkeä kuninkaallisen yhteiskunnallisen toiminnan teema myös vuoden 2019 puheiden perusteella. Lasten osalta esiin nousee hyvin perinteinen kuninkaallisten naisten toiminta-alue, lasten terveys ja pitkäaikaissairaiden lasten tukeminen. Tämä lisäksi erityisesti herttuatar Catherine tuo esiin vanhempien ja kasvattajien mielenterveyden tukemisen, jotta lapsille voitaisiin tarjota psyykkisesti turvallinen kasvuympäristö. Nuorten osalta puheissa käsitellään nuorisotyöttömyyttä, asunnottomuutta.

Terveys ja terveydenhuolto on ollut perinteisesti kuninkaallisten naisten toiminta-alaa. Aineiston puheissa painottuu mielenterveyden tukeminen. Pitkäaikaissairauksista puhutaan eri potilasjärjestöjen tilaisuuksissa. Erityisenä teemana kreivitär Sophiella on näkövammaisuus ja silmäterveys. Lisäksi puhutaan päihderiippuvuudesta ja ympäristön vaikutuksesta terveyteen.

Erityisen suuren painotuksen puheiden teemoissa saavat **naiset ja sukupuolten välinen tasa-arvo**. Herttuatar Camilla tukee useissa puheissaan lähisuhde- ja seksuaalisen väkivallan uhreja. Herttuatar Sophien pääteemoja on seksuaalinen väkivalta sodissa ja konflikteissa, oikeuden ja tuen saaminen sen kohteeksi joutuneille naisille

ja raiskausten seurauksena syntyneille lapsille. Lisäksi käsitellään naisten tasa-arvoa työmarkkinoilla, työllistymistä ja yrittäjyyttä.

Maanpuolustus ja armeija on myös perinteisesti kuninkaallisten toimialaan kuuluva sektori. Aineiston puheissa käsitellään sotien muistoa, armeijaa ja erityisesti sotaveteraaneja. Turvallisuudesta puhutaan myös liittyen ensihoitoon sekä katastrofien ja terrori-iskujen jälkihoitoon.

Kansainvälisissä tilaisuuksissa pidetyissä puheissa teemoina ovat esimerkiksi kansainvälinen kehitysyhteistyö ja sen koulutus-, työllisyys-, ympäristönsuojelu- sekä sukupuolten välisestä tasa-arvoa tukevat hankkeet. Erityisesti prinssit Harry ja William pitivät esillä äitinsä prinsessa Dianan esiintuomaa teemaa, maamiinoja, niiden aiheuttamia ongelmia, jälkiraivausta ja kansainvälisen maamiinakiellon noudattamista.

Valtioiden välisen yhteistyön puheissa puhuttiin tyypillisesti taloudesta, ympäristöstä, koulutuksesta, maahanmuutosta, turismista ja kulttuurisista siteistä. Puhujat toivat vahvasti esiin maahanmuuttajaryhmien positiivien vaikutuksen Iso-Britannian kehitykselle. Erittäin merkittävä teema puheissa oli Kansainyhteisö ja sen yhteiset arvot, ongelmat ja niiden ratkaisut.

Ympäristön suojeluun liittyvät teemat olivat myös vahvasti esillä puheiden joukossa. Erityisesti prinssi Charles puhui voimakkaasti ilmastokriisistä sekä valtamerien saastumisesta. Muita esiin tulleita ympäristöteemoja olivat muun muassa luonnonpuistot ja suojelualueet sekä erityisesti isojen nisäkkäiden suojelu Afrikassa. Lisäksi puhuttiin laajemmin kestäväen kehityksen teemoista, joskin termiä kestävä kehitys käytettiin hyvin vähän. Kestäväen kehityksen ajatuksen voi kuitenkin päätellä esimerkiksi luomuruokaa tai ekoturismia tukevista puheista.

Kulttuurin osalta puheet käsittelivät erityisesti kirjallisuutta ja kieltä. Lukemisen tukeminen onkin yksi herttuatar Camillan pääteemoista. Lisäksi erityisesti prinssi Charles puhui arkkitehtuurista, yhdyskuntasuunnittelusta ja rakennusten restauroinnista. Myös museot ja taiteet monessa muodossa olivat esillä.

Yksittäisiä puheita julkaistiin myös liittyen ikääntyneiden asemaan, urheiluun, alkuperäiskansojen oikeuksiin, maatalouteen sekä parlamentarismiin.

Puheita pidettiin siis paitsi perinteisellä, ristiriidattomaksi ajatellulla kuninkaallisten toiminta-alueella myös yhteiskunnallisesti hankalasti ratkaistavista teemoista kuten globaalit ympäristöongelmat sekä tasa-arvokysymykset.

6 SISÄLLÖNANALYYSI YHDESSÄ TEORIAN KANSSA

Tämä tutkimuksen metodologian innoittajana on ollut sisällönanalyysi ja sen kritiikki. Sisällönanalyysi jaetaan usein kolmeen muotoon, aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen tai teoriaohjautuvaan tutkimukseen (Silvasti, 2014, 33). Ulla-Maija Salo (2015, 171-172) huomauttaa teorialähtöisyyden ja -ohjaavuuden olevan termeinä, ja tutkimuksen teon välineinä, hämäriä. Hän puhuukin aineiston ajattelemisesta teorian kautta.

Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysiä on käytetty Salon (2015) ajatuksia soveltaen, sisältöä on tulkittu yhdessä teorian kanssa. Aineistoa ei ole koodattu tarkkaan, kuten usein sisällönanalyysissä, vaan sitä on luettu erilaisten teoreettisten viitekehysten läpi. Näitä näkökulmia ovat sekä perinteisen politiikan teorian että kansallisvaltion jälkeiset kansallisuuskäsitykset, politiikan tila ja toimintametaforat sekä nationalismin teoria.

Sisällönanalyysin soveltamisella on pyritty vastaamaan menetelmään liittyviä haasteisiin. Salo (2015) kritisoi sisällönanalyysiä siitä, että se usein tuottaa vain aineiston uudelleen luokitteluja, jotka sellaisenaan eivät ole tutkimustuloksia. Hän perääkin sisällönanalyysiin reflektiivisempää otetta ja esittää vastauksena aineiston koodaamista teorian kanssa, puhtaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin sijasta. Sisällönanalyysillä saadaan aineisto vain järjestetyksi johtopäätösten tekoa vasten, mutta yksinomaan sen perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä (Grönfors, 1982, 161). Aineiston sisältö ei tyhjene kategorioihin, vaan tutkimuksen ideana on löytää aineistosta jotain uutta ja ennen havaitsematonta, uudenlaisia tapoja ymmärtää inhimillistä todellisuutta (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen, 2010).

Salo (2015, 180) tuo esiin aineiston mekaanisen koodauksen ja ilman teorian tukea tapahtuvan teemoittelun ongelmia. Ihmismieli on taipuvainen löytämään malleja silloinkin kuin niitä ei ole. Jos tutkija haluaa löytää aineistosta jonkin teeman, hän sen varmasti löytää. Sisällönanalyysiin perustuvan tutkimuksen vaarana on, että sen tuloksena esitetään seikkaperäinen esitys aineistosta, jonka tarkoitus jää epäselväksi ja joka ei ole käyttökelpoinen teorian puutteen vuoksi. (St. Pierre & Jackson, 2014, 716)

Ratkaisuksi tähän Salo (2015, 181) esittää, Gilles Deleuzea ja Felix Guattaria (2011, 4-5) siteeraten, teorian kytkemistä päälle, samaan tapaan kuin kytkettäisiin pistoke virtapiiriin. Alecia Jackson ja Lisa Mazzei (2012) kehottavat kytkemään laadulliset aineistot teoriaan ja ajattelemaan aineistoja yhdessä teorian kanssa. Teorian kanssa tehtävässä analyysissä aineistoa luetaan erilaisissa teoreettisissa kehyksissä. Jokaista luentaa inspiroi juuri senkertaisen teorian käsitteet. Sama aineisto kytketään eri käsitteisiin ja näin kartoitetaan yhteyksien rakentumista aineiston ja valittujen käsitteiden välissä. Tutkijaa innostaa se, miten nämä yhteydet aktualisoituvat ja mitä synnyttävät. (Jackson & Mazzei, 2012; myös Salo, 2015, 181.).

Jacksonin ja Mazzein (2012) esimerkki on vaikuttanut tämän tutkimuksen analyysin tekotapaan. Samaa aineistoa on luettu useita kertoja eri teoreettisten viitekehysten läpi, eri käsitteiden valossa. Osa viitekehyksistä on ollut kiinteässä suhteessa toisiinsa, kuten klassisen politiikan teorian kansalaisuuskäsitykset, Marshallin kansalaisoikeuksien- ja velvollisuuksien teoria sekä kansalaisvaltion jälkeisen kansalaisuuden määrittelyt. Osa teoreettisesta kehyksestä ei kuitenkaan linkity kansalaisuusteorioihin. Aineiston analysointi politiikan tila ja toiminta metaforien ja nationalismien määritelmien kanssa antaa mahdollisuuden tarkastella monarkian ja kansalaisuuden suhdetta laajemmasta näkökulmasta.

Teorian kanssa tehty analyysivaihe on edennyt reflektiivisenä kehänä, jossa jonkin teoreettisen viitekehysten kautta luettu aineisto on synnyttänyt tarpeen ottaa käyttöön jokin toinen teoreettinen viitekehys. Ennen analyysin aloittamista teoreettisina näkökulmina olivat klassisen kansalaisuuden, nationalismien ja politiikan tilan ja toiminnan teoriat. Itse analyysivaiheessa käyttöön otettiin kansalaisvaltion jälkeiset kansalaisuusteoriat sekä toimijanäkökulma. Näin teorioiden, analyysin ja tutkijan välinen vuoropuhelu laajensi teoreettista viitekehystä ja syvensi ymmärrystä tutkimuskysymyksen keskiössä olevasta teemasta - monarkian ja kansalaisuuden välisestä suhteesta.

David Silverman (2011) kehottaa opiskelijaa kehittämään itse toimivaa ja ominakeista ideaa analyysiinsä. Opiskelijan olisi suotavaa teoretisoida, tuottaa uutta näkökulmaa, uusia käsityksiä, jopa yllätyksiä (myös Salo, 2015, 183). Itse opiskelijana on vaikea arvioida, missä määrin oma analyttinen työskentely tuottaa uutta tai yllättävää. Tässä tutkimuksessa on kuitenkin pyritty sekä tutustumaan laadullisen tutkimuksen metodologisiin perinteisiin, että soveltamaan niitä luovalla, tekijälleen tuoreella tavalla.

6.1 Aineiston luenta teorian kanssa

Tämä tutkimus on siis toteutettu lukemalla aineistoa yhdessä teorian kanssa. Tutkimusote on lähellä ns. teoriaohjautuvaa, eli abduktiivista sisällönanalyysia, joka yhdistää aineisto- ja teorialähtöistä tutkimusotetta (Silvasti, 2014, 43). Abduktiivisessa analyysissä havaintojen tekoon liittyy johtoajatus, jonka mahdollistaa teorianmuodostuksen (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 107).

Perinteisestä teoriaohjaavasta analyysistä tämän tutkimuksen analyysi poikkeaa siinä, että analyysissä on pidättäytytty tarkasta ja mekaanisesta koodauksesta. Meneelmällinen valinta on sekä johtunut että mahdollistanut useiden teoreettisten viitekehysten käytön analyysin teossa. Mikäli analyysissä olisi pyritty tarkkaan koodaukseen, olisi useiden eri teoreettisten lähestymistapojen käyttö ollut hyvin vaikeaa koodiluokien määrän noustessa suureksi. Myös teorioiden tuottamien koodien yhdistäminen toisiinsa uudeksi teoriaksi olisi haastavaa.

Teorian kanssa analyysiä tehdessä huomio ei kiinnity niinkään yksittäisen teorian tuottamaan teemoitteluun. Sen sijaan teemat, saman ilmiön eri puolet löytyvät eri teorioiden samasta aineistosta tuottaman tiedon ”välistä”, eri teoreettisten näkökulmien yhdistelmästä. Kun tutkimuskysymyksen keskiössä on monarkian ja kansalaisuuden välinen suhde, tuottavat kansalaisuuden, politiikan tilan ja nationalismin teorialat yhdessä samasta aineistosta laajempaa näkökulmaa, kuin pelkän kansalaisuuden teorian ohjaava tutkimus.

Kansalaisuuden teoreettinen viitekehys on ollut ensisijainen teoria, jonka kanssa aineistoa on luettu. Ensimmäinen luenta on tehty luokitellen puheita perinteisen politiikan teorian kansalaisuuskäsitysten avulla. Varsinaisessa analyysivaiheessa aineistoa on tarkasteltu erityisesti aktiivisen kansalaisuuden ja kansallisen kansalaisuuden teemojen kautta. Lopuksi aineistoa on vielä luettu kansalliseen kansalaisuuteen liittyvän nationalismiteorian viitekehuksesta.

Analyysi ei kuitenkaan pohjaudu suoraan teoriaan, vaan aineisto on luettu yhdessä teorian kanssa. Analyysiyksiköt, kuten puheiden teemoittelu ja kansalaisuuskäsitykset, on poimittu aineistosta vuovaikutuksessa teorian, aineiston ja tutkijan havaintojen kanssa. Analyysissä näkyy näin siis teorian vaikutus, mutta sen tarkoitus ei ole testata aikaisempaa teoriaa vaan avata uusia ajatusuria. (vertaa Tuomi & Sarajärvi, 2018, 109-110.)

Abduktiivisen päättelyn periaatteen mukaisesti tutkijan ajatteluprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja valmiit mallit (vertaa Tuomi & Sarajärvi, 2018, 110). Tämän tutkimuksen analyysissä teoria ja aineisto eivät asetu näin kaksijakoisesti vaihdellen suhteessa toisiinsa. Sen sijaan tutkijan, teorian ja aineiston voi ajatella olevan jatkuvassa yhteisessä keskustelussa, jossa jokainen vuorollaan esittää kommentteja ratkaistakseen kyseessä olevan ongelman. Tutkijan rooli on ollut toimia eräänlaisena

fasilitaattorina keskustelussa; kysyä oikeita kysymyksiä, nostaa esiin oivalluksia, tiedustella eri tahojen mielipidettä oivalluksiin ja jäsenellä ja kiteyttää lopputulokset raportoitavaan muotoon.

Aineiston ollessa varsin laaja, noin 100 puhetta, on analyysissä huomiota kiinnitetty toisaalta samojen teemojen toistumiseen ja toisaalta taas poikkeamiin aineiston ”rytmissä”. Aineiston kiinnostavuus nousee siis kahdesta suunnasta, puheiden tavanomaisuuksista, normaaleista teemoista sekä erityisistä sisällöistä, joissa kuninkaallinen puhuja sanoo jotain tavanomaisesta poikkeavaa. Puheiden eri kansalaisuus-käsitysten perusteemoittelun saturaatio, jonka jälkeen aineisto ei tuottanut enää uutta tietoa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 99), oli noin 50 puheen kohdalla. Kuitenkin erityisten kommenttien, poikkeavan retoriikan näkökulmaan laaja puhemäärä antoi enemmän materiaalia.

Aineistosta on nostettu esiin erilaisia merkitysten muodostamia kokonaisuuksia, jotka on jäsenelty kansalaisuusdiskursseiksi. Tutkija on luottanut teoreettisen viitekehyksen lisäksi omaan intuitioonsa näiden merkityskokonaisuuksien löytämisessä. Tämä on vaatinut syvällistä paneutumista aineistoon. Tutkimuksen perustana on ollut spontaanin ymmärryksen kyseenalaistaminen. Löytyneitä merkitysrakennelmia, eli kansalaisuus-käsityksiä, on tarkasteltu kriittisellä asenteella, reflektiivisesti, kehämaisessä dialogissa aineiston, tutkijan ja tutkimusta tukevan teoreettisen viitekehyksen välillä. (Laine, 2018.)

Koko aineiston analyysi suoritettiin kolmessa vaiheessa, hermeneuttisen kehän periaatteista noudattaen. Laajempien lukukertojen aikana ja niiden välillä pienempiä osia aineistosta luettiin yhdessä erilaisten teoreettisten merkitysrakennelmien ja termien kanssa. Tällaisia olivat esimerkiksi banaali nationalismi (Billig, 1995), kuvitellut yhteisöt (Anderson ym., 2017), keksityt traditiot (Hobsbawm, Eric & Ranger, 1992) tai politiikka tila tai toimintana – metaforat (Palonen, 2008). Vaikka termejä ja teorioita oli käytössä useita, ne palautettiin aina takaisin tutkimusasetemaan, monarkian ja kansalaisuuden välisen suhteen tarkasteluun.

Tutkija kävi aineistonsa ja teoriansa kanssa vuoropuhelua, joka syveni joka analyysikerralla ja tekstistä löytyneet merkitysrakenteet tiivistyivät samalla kun jäsentyivät suhteessa toisiinsa ja analyysia ohjaavaan teoreettiseen viitekehykseen. (vrt. Laine, 2018, 37-38.)

Tieteellisessä tutkimuksessa aineistosta ei koskaan itsessään nouse mitään eikä aineisto puhu, vaan aineiston käsittelyä ohjaa ja jäsentää tutkimuskysymys sekä tutkijan lukemisen tapa, tulkinnat ja valinnat (Ruusuvaara ym., 2010, 12) Aineiston käsittely ei ole analyttisesti neutraalia vaan se pohjautuu tutkijan epistemologiselle ja ontologiselle esiyymmärrykselle siitä, millaisia ilmiöitä teksti sisältää, mikä siinä on oleellista ja mihin halutaan keskittyä (Mason, 2002, 148). Työskentelyn systemaatti-

suus ja analyysivaiheiden selkeä auki kirjoittaminen onkin tärkeää tutkimuksen arviointivuuden kannalta. Lukijalla tulisi olla selkeä kuva niistä teknisistä operaatioista ja ajatustyön poluista, jotka tutkimustuloksiin ovat johtaneet. (Ruusuvuori ym., 2010) Seuraavissa kappaleissa avataan tarkemmin tämän tutkimuksen analyysiprosessia.

6.2 Puheiden tyypittely politiikan teorian kansalaisuuskäsitysten kautta

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa puheet luettiin läpi jäsentäen sitä, kuka tai mikä puheissa nähdään yhteiskunnallisena ydintoimijana. Analyysin tämän vaiheen löyhänä teoreettisena viitekehysenä käytettiin klassisen politiikan teorian kansalaisuuskäsitelmiä; liberalistista, republikanismista, hyvinvointivaltiollista sekä kommunitarismista (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 19-23). Alustavan analyysin ajatuksena oli hahmotella, kenen kuninkaalliset näkevät olevan ensisijainen toimija yhteiskunnassa, liberalistisesti markkinoiden ja niillä toimivan rajoituksista vapaan yksilön, republikanismien kansalaisten ja julkisen hallinnon, hyvinvointivaltiollisen palveluyhteiskunnan vai kommunitarismisen kansalaisyhteiskunnassa aktiivisesti toimivan yhteisökansalaisen.

Ensimmäisen luennan perusteella puheet luokiteltiin viiteen eri luokkaan, joiden voi löyhästi ajatella edustavan liberalistista, kommunitarismista ja valtiollista poliittikkakäsitystä. Liberalistista ajattelua lähimpänä olivat yksilölähtöiset aktiivisen kansalaisuuden puheet, kun taas kommunitarismista ajattelua painottivat yhteisölähtöiset kansalaisyhteiskuntapuheet. Republikanismista valtiokeskeisyyttä löytyi erityisesti puheista, jotka nimettiin valtiolähtöisiksi puheiksi, kansalaisvaltiopuheiksi sekä isänmaallisiksi puheiksi. Mikään puhetyypeistä eivät kuitenkaan selkeästi edustaneet pelkästään tiettyä poliittikkakäsitystä, vaan puheissa kuului eri lähestymistapojen yhteisvaikutus.

Yksilölähtöisissä puheissa painottui aktiivisesti toimivan itsenäisen yksilön tehtävä yhteiskunnallisen muutoksen aikaan saamisessa. Ne myös toivat esiin yksilön aktiivista roolia talouden saralla, erityisesti itsensä työllistämässä.

Yhteisölähtöiset puheet korostivat erityisesti järjestösektorin ja perinteisellä tavalla organisoituneen kansalaisyhteiskunnan merkitystä yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisussa. Merkille pantavaa yhteisölähtöisissä puheissa oli se, että niissä julkisen sektorin rooli samojen ongelmien pääasiallisena ratkaisijana näkyy hyvin vähän. Myöskään yksityiseen sektoriin ei viitata, paitsi mainitsemalla hyväntekeväisyyteen varoja lahjoittavia yrityksiä. Näin ollen liberalistinen tai hyvinvointivaltiollinen retoriikka jäi puheista kokonaan puuttuvaan. Sen sijaan yhteisölähtöisissä puheissa oli

paljon yhteneväisyyksiä kolmas sektori – retoriikkaan, jossa järjestötoiminta nähdään eräänlaisena pelastajana julkisen ja yksityisen sektorin palveluntuotannon välissä

Kolmas puheiden ryhmä, **valtiolähtöiset puheet**, sisältää ne puheet, jossa valtio nähdään kyseisen yhteiskunnallisen ongelman näkökulmasta olennaisena toimijana. Näiden puheiden yhteinen nimittäjä on se, että puheissa valtiolliselle päätöksenteolle esitetään suoraan tai epäsuorasti vaatimuksia asian ratkaisemiseksi. Poliittisen retoriikan kannalta nämä muodostavat aineistossa mielenkiintoisen kokonaisuuden. Puheissa kuninkaalliset tavallaan astuvat pois puolueettomalta maaperältä ja epäsuorasti antavat ymmärtää, että valtiolliset päättäjät ovat epäonnistuneet tai jättäneet puuttumasta kyseisen ongelman ratkaisuun. Puheille on tyypillistä, että niissä ei puhutella suoraan minkään yksittäisen maan hallintoa eikä esitetä yksilöitävissä olevaa, selkeää paikallisen tai kansallisen tason vaatimusta. Puhuja puhuttelee laajempaa kansainvälistä yhteisöä, yleensä YK:n tai Kansainyhteisön kaltaisten ylikansallisten valtiollisten organisaatioiden kautta. Lisäksi puheita värittää puhujan pitkäaikainen sitoutuminen ja vahva perehtyneisyys käsiteltävään aiheeseen, joka on yleismaailmallinen ja liittyy yleisesti tunnustettuihin ihmisoikeuksiin tai ympäristön suojeluun.

Toisin kuin yksilö- tai yhteisölähtöisissä puheissa, valtiolähtöisissä painotetaan vahvasti kansalaisyhteiskunnan ja valtion sekä jossain määrin myös yritysten yhteistyötä. Myös valtiolähtöiset puheet ovat isolta osin puhetta kansalaisyhteiskunnasta ja kansalaistoiminnasta, mutta tämän lisäksi puheissa viitataan valtioon ainakin yhtenä, usein keskeisenä toimijana.

Kansallisvaltiopuheet keskittyvät yksittäisen valtion saavutuksiin, siis tässä tutkimuksessa Iso-Britanniaan ja tämän kahdenvälisiin suhteisiin muiden kansallisvaltioiden tai etnisten ryhmien kanssa. Tähän luokkaan kuuluvat perinteiset puheet valtio- tai virallisilta vierailuilta, joita valtion keulakuva pitää toiselle virallisilla illallisella, juhluvieraiden läsnä ollessa. Puheiden perussisältönä oli sekä oman että kyseisen kumppanimaan saavutusten ylistäminen ja vahvojen yhteistyösitojen korostaminen. Näissä puheissa nousikin valtion rooli toimijana korostetusti esiin. Puheissa valtioon sisällytettiin hallinnollisen rakenteen lisäksi taloudellisia, tieteellisiä ja kulttuuria tekijöitä kuten yritykset, koulutusjärjestelmät, kieli, historia sekä kulttuuriset tuotteet.

Huomioitavaa on, että tähän samaan puhetyyppiin kuului myös Iso-Britannian etnisille ryhmille suunnattuja puheita. Vaikka näissä puheissa ei suoraan puhuttu valtionjohdolta valtionjohdolle korostaen kahden kansallisvaltion poliittista välistä yhteistyötä, niissä painotettiin kahden etnisen ryhmän välistä vuorovaikutusta ja erityisesti maahan muuttaneen yhteisön rikastavaa vaikutusta Iso-Britannian kulttuuri- ja talouselämälle.

Kaikkein perinteisintä kuninkaallisten puhetyyliä voisi nimittää **isänmaallisiksi puheiksi**. Näitä puheita määrittelee koti, uskonto ja isänmaa – retoriikka, jossa painotus on kansallisen perheen ja maanpuolustuksen teemoissa ja lähes aina myös uskonnollisia vertauksia tai viittauksia kristillisen jumalan suojelukseseen.

6.3 Kansalaisuuskäsitysten analysointi toimijuuden avulla

Varsinaisen analyysin aikana huomio kiinnittyi kahteen kysymykseen, kenelle puhutaan ja kuka puhuu. Aineistoa luettiin yhdessä kansalaisuusteorioiden kanssa, pohdittien kenelle puhe oli suunnattu. Tämän kysymyksen avulla hahmotettiin sitä, millaisia toimijoita eli kansalaisina kuninkaallinen puhuja piti kuulijoitaan. Tämän kysymyksen asettelun lähtökohtana ei niinkään ollut ajatus siitä, mitä puhuja ajattelee kuulijakuntansa olevan vaan se, minkälaiseksi puhuja haluaa kuulijakuntansa muokata. Tutkimuksen lähtökohtana on ajatus, että kuninkaallinen puhe paitsi tukee tietynlaista kansallisuutta, myös mitä suuremmissa määrin pyrkii tuottamaan sitä retorisisilla teoilla.

Analyysissä eroteltiin kahdeksan eri kansalaisuustyyppiä, kansallisen perheen jäsen, sotilaskansalainen, kansallisvaltion kansalainen, aktiivinen kansalainen, yhteisökansalainen, diasporakansalainen, kansainyhteisökansalainen sekä globaali vaikuttaja-asiantuntija kansalainen. Nämä esitellään tarkemmin tutkimuksen tuloksia avaavassa luvussa 7.

Kysymys siitä, kuka puhuu, nousi itse aineistosta, eikä niinkään tutkimuksen teoreettisesta ennakoasetelmasta. Kun puheista tarkasteltiin sitä, kuinka puhuja asemoi kuulijakuntasta, huomio kääntyi automaattisesti myös viestin toiseen puoleen, siihen miten puhuja asemoi itse itsensä.

Kuninkaalliset ovat tyypillisesti eräänlaisia epäkansalaisia, koska heidän kansalaisoikeutensa ovat rajoitetut. Heiltä puuttuvat muun muassa poliittiset oikeudet, uskonnon- ja sananvapaus, oikeus harjoittaa vapaasti elinkeinoa tai solmia avioliitto oman harkinnan mukaisesti. (Hazell, 2020f) Toisaalta heidän voidaan nähdä olevan ”ensimmäisiä kansalaisia muiden kansalaisten joukossa” (Anderson ym., 2017, 134-135), joiden velvollisuutena on tuottaa kansalaisuuden akteja esimerkinomaisesti. Esimerkiksi Espanjan kuninkaalliset äänestävät kansanäänestyksissä näyttääkseen mallia kansalaisille, mutta eivät vaaleissa varmistakseen epäpoliittisuutensa (Hazell, 2020f, 199).

Kansalaisuuskäsitysten analyysi rakentui siis sekä puhujan oman toimijuuden tulkinnasta, että siitä, miten puhuja asemoi puheensa kohteen suhteessa kansalaisuuteen ja kansalaistoimintaan.

6.4 Kuninkaalliset, kansalaisuus ja nationalismi analyysin tukena

Koska kuninkaalliset ja kansalaisuus linkittyvät vahvasti yhteen myös nationalismin kanssa, tehtiin analyysin viimeisessä vaiheessa eräänlainen tarkastusluenta, jossa aineistoa luettiin nationalismin viitekehyksen läpi suhteuttaen tuloksia edellisessä vaiheessa jäsenneltyihin kansalaisuuskäsityksiin. Tämä vahvisti ja syvensi osaltaan analyysin edellisen vaiheen tuloksia.

Aineistosta tulkittuja nationalismidiskursseja olivat historiallinen kansallinen kertomus, maanpuolustus, palvelu ja uhrautuminen, kansakunnan saavutuksen ja globaali johtajuus, kansallinen kulttuuri, kansainyhteisönationalismi – the great family of nations sekä diasporanationalismi – yhteisöjen yhteisö

Kuten kuninkaallisten toimijapositionit, olivat nationalismidiskurssit pääosin selkeästi liitettävissä tiettyihin kansalaisuuskäsityksiin. Esimerkiksi diasporanationalismi linkittyi diasporakansalaisuuteen tai kansakunnan saavutukset ja globaali johtajuus kansallisvaltion kansalaisuuteen. Kansallisen perheen jäsenyyttä ja sotilaskansalaisuutta tuottavissa puheissa nationalismi korostui historiallinen kansallinen kertomus sekä maanpuolustus, palvelu ja uhrautuminen retoriikkojen kautta. Sen sijaan kommunitarismiset aktiivisen kansalaisuuden ja yhteisökansalaisuuden puheet olivat suhteellisen nationalismivapaita. Nämä tulokset vahvistivat edellisen analyysivaiheen päätelmiä.

6.5 Merkityksistä ja tulkinnoista - kenen kansalaisuus, kenen käsitys?

Monarkia on konstruktiiivinen käsite, joka rakentuu toimijoiden sille antamien merkitysten ja tulkintojen kautta (vertaa Tuomi & Sarajärvi, 2018, 37) Monarkian monitulkinnettavuus ja -merkityksellisyys tulee esiin siihen liittyvissä ristiriidoissa, erilaisissa odotuksissa ja oletuksissa (Billig, 2003; Hazell & Morris, 2020b; Williamson, 1986). Tässä tutkielmassa monarkian konstruktioita yhdistetään lisäksi kahteen muuhun monitulkintaiseen merkitysrakennelmaan, kansalaisuuteen ja nationalismiin.

Tutkimuksen haasteena on hahmottaa, kenen merkitysrakenteita pyritään tulkitsemaan; puheen pitäneen kuninkaallisen, hänen taustainstituutionsa, puheen oletettujen kuulijoiden vaiko tutkijan. Itse puheiden tutkimisen ongelmana on epäselvyys siitä, kenen ääni niissä kuuluu. Kuninkaallisten poliittinen toimintakenttä on perinteisesti hyvin suppea ja heidän sanavapautensa rajoitettu (esim. Krunke, 2020a). Tämä johtaa eittämättä vahvaan itsesensuuriin, jonka ohi on vaikeaa tulkita sitä, miten

kuninkaalliset itse tosiasiallisesti hahmottavat esimerkiksi tutkittavana olevan kansalaisuuden käsitteen.

Lisäksi meillä ei ole tarkkaa tietoa edes siitä, kuka puheet on kirjoittanut. Eräät kuninkaallisista ovat viitanneet henkilökohtaiseen panokseensa puheen kirjoituksessa, kuten esimerkiksi herttuatar Meghan Tom Bradbyn haastattelussa (Lippiett, 2019), mutta lähtökohtaisesti voidaan olettaa, että heidän palveluksessaan oleva viestintähenkilöstö osallistuu, ainakin osin, puheiden laadintaan. Tämän tutkimuksen aineistosta voidaan havaita, että eri kuninkaallisten puheet poikkeavat toisistaan paitsi sisältönsä, myös tyyliensä perusteella. Tästä voitane päätellä, että Englannin hovissa eri kuninkaallisten puheet kirjoitetaan eri henkilöiden toimesta.

Kolmanneksi puheiden merkitysisältöjä tutkittaessa tulee huomioida niiden pitokontekstit ja erityisesti kuulijakunta. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta ratkaisemattomaksi jäävä kysymys on se, pyrkiikö kuninkaallinen puhe ylläpitämään ja tuottamaan tietynlaista kansalaisuuskäsitystä vai heijasteleeko se ainoastaan kohde-ryhmässä ja puhetilanteessa olemassa olevaa tilannetta. Tutkimuksen lähtöoletuksena on, että kuninkaallisilla itsellään on jonkinlainen ajatus ihannekansalaisuudesta, jota he pyrkivät puheillaan edistämään kuulijakunnan joukossa. Tilanne voi kuitenkin olla myös päinvastainen, jolloin kuninkaallinen puhuja pyrkii minimoimaan omaa vaikutustaan kuulijakuntaansa myötäilemällä mahdollisimman tarkkaan sen olemassa olevaa arvomaailmaa. Todellisuus lienee näiden välillä, kuninkaallinen puhe muodostuu vuorovaikutuksessa tulevan kuulijakunnan kanssa ja näin heijastelee sekä puhujan että kuulijoiden näkökulmia.

Neljäntenä osapuolena tutkimuksen merkitysjärjestelmän luomisessa on puhujan, puheen kirjoittaja ja sen kuulijakunnan lisäksi luonnollisesti tutkielman tekijä. Aloitteleva tutkijamme on huolellisesti pyrkinyt linkittämään tuotoksensa laajempaan teoreettiseen viitekehykseen tutustumalla kansallisuuden ja monarkian tieteelliseen tutkimukseen. Kuten Tuomi ja Sarajärvi (2018) toteavat, ”ymmärtäminen on aina tulkintaa ja kaiken ymmärtämisen pohjana on aiemmin jo ymmärretty”. Tämän lisäksi tutkimusta määrittelee myös tutkijan esiymmärrys, tutkijan tulkinnat tutkimuskohteesta jo ennen tutkimusta (mm. Laine, 2018, 34). Esiymmärryksen vaikutusta tutkimustuloksiin on pyritty vähentämään reflektiivisellä otteella, itsekriittisellä subjektiivisten ennako-oletusten tarkastelulla.

6.6 Tutkijamme esiymmärryksestä – kuninkaallisseuraja, ei monarkisti

Tutkijamme päätyi suuntaamaan akateemisen lopputyötarmonsensa kuninkaallisiin pitkän henkilökohtaisen harrastuneisuutensa tuloksena. Hänen uransa kuninkaallisseuraja (royal watcher) alkoi osana historiaharrastusta, kun jo lapsena herännyt kiinnostus Euroopan kuninkaallisten perheiden historiaan siirtyi vähä vähältä lähemmäksi nykypäivää. Historiaharrastuksen kohdatessa nykyisen kuninkaallismedian, syntyi ensimmäinen havainto kuninkaallisia koskevasta ristiriidasta; kuinka yksilö voi samaan aikaan olla historiallinen reliikki ja tavallinen ihminen. Yhteiskuntatieteiden opiskelija kiinnostui monarkiaa koskevista ristiriidoista, joita on paljolti avattu tämän tutkimuksen teoriaosassa. Näitä olivat esimerkiksi monarkian ja demokratian välinen suhde, kuninkaallisten valta ja vallattomuus, poliittisuus ja epäpoliittisuus sekä etuoikeudet ja ihmisoikeuksien puute.

Tutkijamme ei ole monarkisti, eikä siis näe monarkia tasavaltalaista hallintamuotoa parempana järjestelmänä. Kuitenkin harrastuksenomaisesti tapahtuva runsas kuninkaallisten seuraaminen vaikuttaa tämän tutkimuksen näkökulmaan. Ihmisellä on tapana kiinnittää korostetusti huomiota niihin asioihin, joihin hän erityisesti seuraa. Siksi tutkijamme, mitä todennäköisemmin, näkee kuninkaallisten yhteiskunnallisen merkityksen korostuneemmin, kuin sellainen tutkija, jolla omaa kuninkaallisharrastuneisuutta ei ole.

Tämän tutkimuksen analyysin tuloksiin ovat voineet vaikuttaa tutkijamme ennakkokäsitykset. Ensinnäkin tutkijamme olettaa, että kuninkaallisilla on poliittista ja yhteiskunnallista vaikutusvaltaa. Tämän hän ajattelee muodostuvan siksi, että ihmiset ovat aidosti kiinnostuneita kuninkaallisista ja heidän sanomisistaan. Lisäksi tutkijamme uskoo, että kuninkaallisilla on henkilökohtaisia poliittisia ambitioita ja agenda, joita he pyrkivät työssään edustamaan.

Tutkijamme siis näkee monarkian mielenkiintoisena ilmiönä, jolla voi olla yhteiskunnassa myös joitain positiivisia vaikutuksia, erityisesti historiakulttuurin ylläpitäjänä ja elävöittäjänä. Toisaalta taas hän suhtautuu monarkian poliittiseen ja yhteiskunnalliseen puoleen kriittisesti, kannattaen kaikkein yksilöiden tasa-arvoista asemaa ja edustuksellisen demokratian järjestelmiä.

7 KUNINKAALLISTEN KANSALAIUUSKÄSITYKSET

Tutkimuksen analyysi tehtiin sisällönanalyysiä mukaillen käyttäen metodina aineiston luentaa yhdessä teorian kanssa. Aineistoa luettiin useita kertoja kokonaan tai osin eri teoreettisista viitekehyksistä, joita olivat muun muassa erilaiset kansalaisuuskäsityksen, nationalismi sekä politiikkaa tilana ja toimintana. Analyysissä löydettiin kahdeksan kansalaisuuskäsitystä, jotka ovat sotilas-, valtio-, yhteisö-, diaspora- ja kansainyhteisökansalaisuus sekä aktiivinen ja globaali vaikuttaja-asiantuntija kansalaisuus kuin myös kansallisen perheen jäsenyys kansalaisuutena.

7.1 Kansallisen perheen jäsen

Demokratisoitumisen myötä vahvistui kuninkaallisen perheen symbolinen tehtävät kansakunnan ihanteen edustajana. (Elias, 1997, 158.). Kansallisen ryhmän jäsenyys näkyykin yhtenä kansalaisuusteemana kuninkaallisten puheissa. Huomattavaa kuitenkin on, että nationalistiseen kansallisuuteen liittyvä retoriikkaa on vähäistä tutkimusaineistossa, muiden kansalaisuuskäsitysten ollessa huomattavasti yleisempiä.

Kansallisen perheen jäsenyys - teemana ilmenee koti, uskonto ja isänmaa – henkisissä puheissa, joissa kansalaisia puhutellaan yhteisen historiallisen kertomuksen (vertaa Anderson ym., 2017; Hobsbawm, Eric, 1994) kautta. Näissä puheissa kansakunta vertautuu perheeseen, jossa kuningatar toimii symbolisesti kansakunnan äitinä. Perhesymboliikkaan liittyy kuninkaallisen perheen toimiminen kansakunnan ensimmäisenä, ihanneperheenä.

My family and I are also inspired by the men and women of our emergency services and Armed Forces; and at Christmas we remember all those on duty at home and abroad, who are helping those in need and keeping us and our families safe and secure.

The Queen's Christmas Broadcast 2019

Tämä kansakunnan perhesymboliikka korostuu erityisesti kuningattaren joulupuheissa, joissa kuningatar puhuttelee kansallista perhettä, joka on perhekunnittain kokoontunut vastaanottimiensa ääreen kristikunnan suurimpana perhejuhlanä. Kuningatar symbolisesti johtaa kansakunnan joulunviettoa, jonka symbolinen keskus sijaitsee kuninkaallisen perheen kuusen luona. (Cannadine, 2012) Hobsbawmin (1994, 156) mukaan kuningattaren joulupuhe on harkituin kodin ja kansallisen rituaalinen ilmaisu. Joukkotiedotuksen avulla kuningasperhe on kehittynyt kodin ja julkisen elämän kansallisen samaistumisen symboliksi.

Kuninkaallinen perhe on kansakunnan kollektiivisen omakuvan ruumiillistuma ja kansan tunnemaailman ihanteellinen me-kuva (Elias, 1997, 158.). Tämä kuva on kuitenkin varsin yksipuolinen ja sivuuttaa brittiläisen yhteiskunnan moninaisuuden. Billigin (2003) 1980-luvun lopussa keräämän aineiston perusteella englantilaisten tuntu olevan mahdotonta hyväksyä ei-valkoista jäsentä kuningasperheeseen. Samankaltaisten asenteiden voi olettaa vaikuttaneen myös värillisen Sussexin herttuatar Meghanin saamaan laajaan arvosteluun vielä 2020-luvun Englannissa.

Näennäisesti kuninkaalliset kuitenkin sitovat kansakunnan yhdeksi ”perheeksi” ja rakentavat kansakuntaa perhearvojen kautta. Vaikka kuninkaalliset ovat itsestään selvästi ylintä yläluokkaa, he representoivat keskiluokkaista normiperhettä. (Williamson, 1986, 80–86.) Sondermann (2008, 124) kuvailee kansakunnan patriarkaaliseksi perheeksi, jolla on maskuliininen johtaja (edesmennyt prinssi Philip), urheita poikia (sotilaalliset herttuat), kauniita ja jaloja äitejä (herttuattaret) sekä sukutila (linnat ja kartanot). Kansakunnan perheessä yhdistyy miehinen hallitseminen ja äidillinen harmonia (kuningatar Elizabeth).

Jouluisin kuningatar muistuttaa kuulijoita kansakunnan yhteisen historian kieoutumisesta hänen henkilökohtaiseen perhehistoriaansa. Hän myös kertoilee oman perheensä edellisen vuoden perhetapahtumista, syntymistä, häistä ja merkkipäivistä. Näin hän tarjoaa helppoja samaistumiskohteita television ääressä istuvalle tavalliselle kansalle. Williamsonin (1986, 75) mukaan kuninkaallisten merkityksen ja suosion avain on se, että he ovat niin kuin me, mutta eivät kuitenkaan lainkaan meidän kaltiamme. Erityisesti se, että kuninkaalliset ovat myös perheidensä jäseniä, tarjoaa tavalliselle kansalle samaistumispintaa kuninkaallisten kanssa, meneväthän he naimisiin ja saavat lapsia aivan samoin kuin tavalliset kuolevaiset.

My father served in the Royal Navy during the First World War. He was a midshipman in HMS Collingwood at the Battle of Jutland in 1916. The British fleet lost 14 ships and 6,000 men in that engagement... Like others, he lost friends in the war. At Christmas, we become keenly aware of loved ones who have died, whatever the circumstances. But of course, we would not grieve if we did not love.

Closer to home, it's been a busy year for my family, with two weddings and two babies - and another child expected soon. It helps to keep a grandmother well occupied. We have had other celebrations too, including the 70th birthday of The Prince of Wales.

The Queen's Christmas Broadcast 2018

Perinteinen kansalaisuus rakentui kolmen elementin varaan; uusintajakansalaisuuden, sotilaskansalaisuuden ja työläiskansalaisuuden (Turner, 2001, 192-194). Kansallinen perhe symboliikassa korostuu edelleen uusintajakansalaisen rooli, vaikka myöhäismodernissa uusintajakansalaisuuden on haastanut perheen ja lisääntymisen monimuotoistuminen.

Kansallisen perheen jäsenyyteen, samoin kuin sotilaskansalaisuuteen liittyvään retoriikkaan liittyy usein viittauksia kristilliseen uskoon ja maan puolesta uhrautumiseen. Monikulttuurisen ja voimakkaan sekularisoituneen Iso-Britannian monarkki on anglikaanisen kirkon pää, uskonnon puolustaja (defender of the faith) (Bradley, 2020; Cranmer, 2020) ja uskonnolla voisikin ajatella olevan ennemminkin monikulttuurista kansallista perhettä hajottava kuin yhdistävä rooli. Eri uskonnollisten ryhmien johtajat kuitenkin näkevät kuningattaren uskonnollisuuden myönteisesti, koska se nostaa esiin yleisesti hengellisyyttä yhteiskunnan maallistumista vastaan. Prinssi Charles onkin sanonut tulevansa monarkkina olemaan ennemminkin uskontojen puolustaja (defender of faith). (Bradley, 2020)

Two hundred years on from the birth of my great, great grandmother, Queen Victoria, Prince Philip and I have been delighted to welcome our eighth great grandchild into our family. Of course, at the heart of the Christmas story lies the birth of a child: a seemingly small and insignificant step overlooked by many in Bethlehem. But in time, through his teaching and by his example, Jesus Christ would show the world how small steps taken in faith and in hope can overcome long-held differences and deep-seated divisions to bring harmony and understanding. Many of us already try to follow in his footsteps. The

Queen's Christmas Broadcast 2019

Kansallisen perheen jäsenyys - puhe sisältää nationalistista retoriikkaan sen perinteisessä muodossa. Puhetta rakennetaan historiallisen kansallisen kertomuksen kautta ja siinä korostetaan kristillistä uskoa yhteisenä arvopohjana. Toisaalta taas puheet viestittävät rauhaa, yhteisymmärrystä ja ihmisten välistä hyvää tahtoa.

7.2 Sotilaskansalainen

Sotilaskansalaisuus on yksi kansalaisuusretoriikka, jonka tämän tutkimuksen aineistosta voi löytää. Kuninkaalliset puhuvat erilaisissa sotien muistopäivien juhlallisuuksissa, armeijan yksiköiden juhlapäivinä sekä sotaveteraaneja tukevissa organisaatioissa. Mutta myös esimerkiksi joulupuheista löytyy sotilaskansalaisretoriikkaa. Kuninkaallisen puheen kohde on kansakunnan puolesta uhrautuva kansalainen, jonka uhrauksia kuninkaallinen puhuja kiittää, koko kansakunnan puolesta.

75 years ago, hundreds of thousands of young soldiers, sailors and airmen left these shores in the cause of freedom. In a broadcast to the nation at that time, my Father, King George VI, said: "...what is demanded from us all is something more than courage and endurance; we need a revival of spirit, a new unconquerable resolve..." That is exactly what those brave men brought to the battle, as the fate of the world depended on their success.

Many of them would never return, and the heroism, courage and sacrifice of those who lost their lives will never be forgotten. It is with humility and pleasure, on behalf of the entire country – indeed the whole free world – that I say to you all, thank you.

The Queen's speech at commemorations to mark the 75th anniversary of D-Day

Renan (1882, 19–20) huomauttaa, että kansakunta edellyttää tahtoa ja uskoa. Kansakunta on olemassa vain, kun se haluaa olla olemassa. Jotta kansakunta voisi haluta olla olemassa, tarvitaan uskoa kansakuntaan. Kun uskoa on riittävästi, kansakunnasta tulee "todellinen". Tämä usko ilmaisee itsensä juridisesti ja symbolisesti valtiona tai kansallisena liikkeenä. Näin kansakunnasta on muodostunut voima, joka vaatii uskollisuutta. (Sondermann, 2008, 111.)

Nationalismi vaatii kansakunnan jäseniä asettamaan velvollisuudet kansallista valtiota kohtaan muiden velvollisuuksien edelle (Hobsbawm, E. J., 1992). Huolimatta kansakuntien sisäisestä riistosta ja epätasa-arvosta, kansakuntaan sisältyy syvän toveruuden ajatus. Kumppanuuden tunteminen kuviteltuun kansalliseen yhteisöön kuuluvien kesken on niin syvää, että se saa jopa tappamaan ja kuolemaan kansakunnan vuoksi. Minkään toisen kuvitellun yhteisön vuoksi tällaisiin uhrauksiin ei ryhdytä. (Anderson ym., 2017, 40–41.)

Anderson (2017, 43–44) pitääkin tuntemattomien sotilaiden hautoja kansakuntien olennaisimpina symboleina. Kulttuurit ja kansat ovat aina rakentaneet myyttejä, identiteettejä ja kuviteltuja yhteisöjä vastatakseen elämän ja kuoleman kysymyksiin ja maailman pelottavuuteen. Aikaisemmin tällaisia olivat uskonnot, joiden paikan otti pyhä ja ikuinen kansakunta. Pyhän ja ikuisen isänmaan puolesta uhrautuminen antaa kuolemalle merkityksen osana toisiaan seuraavien sukupolvien ketjua. Tuntemattomat sotilaat ovat kansallisia pyhyyksiä, jotka kertovat kaikki yhteiskuntaluokat yhdistävistä, yhteiseksi kuvitelluista juurista. (Pakkasvirta, 2005, 83.) Tuntemattoman

sotilaan haudassa lepää, kaikesta yksilöllisyydestä riisuttuna, suurimman uhrin antanut yhteisökansalainen (Sondermann, 2008, 113). Nuo anonyymit kansalaiset kuolivat meidän ja arvojemme ja maamme puolesta. He olivat kuin me, vaikka me emme heitä tunteneetkaan. Ja heidän uhrinsa tekee kansakunnastamme entistä pyhemmän.

Uhri on uskonnollinen käsite ja kansakunnan puolesta uhrautuminen korostaa kansakunnan jumalallista luonnetta. Kuninkaalliset, kansallisuskon ylimmäisinä pappeina, johtavat vuosittain toistuvia tuntemattoman sotilaan palvontarituaaleja. Jopa Englannin kuninkaallisen perheet morsiamet laskevat vihkipäivänään hääkimppunsa tuntemattoman sotilaan haudalle (The British royal family, 2021).

Kuninkaallisilla on perinteisesti ollut vahva yhteys maan armeijaan ja Englannin kuningatar on myös armeijan ylipäällikkö. Puolustusvoimia pidetään näennäisen epäpoliittisena areenana ja näin kuninkaallisille mahdollisena toimintakenttänä. Monarkin roolia puolustusvoimain ylipäällikkönä perustellaan myös monarkin puolueettomalla asemalla. Puolustusvoimia ei haluta alistaa puoluepoliittisesti sitoutuneiden toimijoiden vallan alle, vaan monarkki toimii armeijan lopullisena valvojana samoin kun hän toimii perustuslain viimeisenä vartijana (Morris, 2020a, 113-114.).

Useat kuninkaalliset toimivat armeijan eri osastojen kunniajohtajina tai suojelijoina. Lisäksi heille jaellaan avokätisesti armeijan arvonimiä ja kunniamerkkejä ja he esiintyvät eri juhlatilaisuuksissa uniformuissa. (mm. Williamson, 1986) Armeija on ainoa paikka, missä monarkiaa edustavat kuninkaalliset voivat luoda uraa, joutumatta julkisen arvostelun kohteeksi. Kaikki tulevat hallitsijat, sukupuolesta riippumatta, saavat myös sotilaallisen koulutuksen. (Hepsworth, 2020.) Vaikka kuninkaallisilla on erityinen asema armeijassa, he suorittavat asepalveluksen samoin kuin kaikki muutkin. Tässäkin näkyy kuninkaallisten symbolinen kaksoisrooli tavallisina ja erityisinä kansalaisina. (Williamson, 1986.)

Sotilaiden, sotaveteraanien ja sankasivainajien lisäksi sotilaskansalaisuuspuheissa huomioidaan myös kotirintama. Perheiden roolia sotilaiden tukena korostetaan.

To the families and friends... thank you for everything you have done for these impressive young men and women who stand before us today, and for the continued love I know you will show them in the future. Family is the backbone of our Army; it is the heart of everything we do and your support of them has not only allowed them to succeed today, but will help them to flourish and grow in the coming years.

The Countess of Wessex's speech at the Sovereign's Parade, Royal Military Academy Sandhurst

Sotilaskansalaisuusretoriikka limittyy kansallisvaltiolliseen puheeseen, maiden yhteisiä sotaponnistuksia muistetaan ja kansainyhteisökansalaisuuteen esimerkiksi silloin, kun Walesin prinssi kiittää maoreja heidän osallistumisestaan toisen maailmansodan sotaponnistuksiin.

7.3 Valtiokansalainen

Valtiokansalainen retoriikkana ilmenee pääasiassa puheissa, joita ei ole suunnattu suoraan itse kansalaisille. Valtiokansalaisuuspuhetta kuuluu erityisesti kuninkaallisten valtionjohtajina toisille valtionjohtajille pitämässä puheissa. Nämä, pääsääntöisesti erilaisilla valtiollisilla vierailuilla pidetyt puheet, korostavat Iso-Britannian kansallisia saavutuksia ja globaalia johtajuutta. Kansalaisuus ei rakennu suoraan puhujalta kuulijalle, vaan se tulkitaan tässä tarkastelemassa puheiden sisältöä laajemmin kansalaisuus- ja nationalismiteorioiden viitekehyksestä.

Japan and the United Kingdom, as two Island nations, enjoy a close and special bond, drawing on our common values of democracy, human rights and the rule of law. Above all, it is the ties between our people that bind us closely together. We do business together which makes a profound difference to each of our economies. Hundreds of thousands of us visit each other's countries every year – and, in so doing, fall in love with each other's culture, history and landscapes. Importantly, thousands of our young people travel in each direction to study, just as the Emperor and Empress did themselves at Oxford University.

Remarks made by The Prince of Wales at The Ambassador's Reception, Tokyo

Valtiokansalaisuuspuheessa valtio nähdään yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi, yhteneväiseksi organismiksi, joka sisältää maantieteellisen alueen ja poliittisen institution lisäksi muun muassa talouselämän, kulttuurin, tieteen sekä valtion kansalaiset. Valtiokansalaisuus nivoutuukin yhteen laajasti ajatellun valtiollisen rakenteen kanssa. Kansalaisuus rakentuu valtiollisena jäsenyytenä, suhteessa toisten valtioiden jäsenyyksiin (Kuusela, 2006, 26). Valtiokansalaisuus ei ole riippuvaista kansalaisen etnisestä taustasta tai aktiivisesta toiminnasta, vaan kuka tahansa valtion jäsenyyden saavuttanut kuuluu valtiokansalaisten joukkoon.

Puheissa korostetaan maan saavutuksia talouden tieteen ja kulttuurin saralla. Yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuisissa pääasiallinen rooli annetaan valtioille tai valtioiden väliselle yhteistyölle. Ongelmia ei kuitenkaan korosteta, vaan ennemminkin pyritään kiittämään ansiokkaasta toiminnasta niiden ratkaisemiseksi. Tällä pyritään välttämään tilannetta, jossa kuninkaallinen puhuja asettaisi ehdotuksia tai vaatimuksia valtiohallinnolle.

On the world stage Britain and Germany work together to uphold the rules-based international order. We are both committed to the Paris Climate agreement, and are leading global efforts to reduce emissions.

A speech by HRH The Prince of Wales at the Queen's Birthday Party, British Ambassador's Residence, Berlin

Valtiokansalaisuuspuheessa ydintoimijana nähdään valtio, joko hallinnollisena instituutiona tai laajempänä kokonaisuutena, joka sulkee sisäänsä myös muut alueen instituutiot, talouselämän, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin. Sen sijaan yksittäistä valtiokansalaista kuninkaallinen retoriikka ei tavoita.

7.4 Aktiivinen kansalainen

Nationalistiseen kansalliskäsitykseen nojaavaa kansallisen perheen jäsen ajattelua sekä sotilaskansalaisuusretoriikkaa ja vahvan valtiollista valtiokansalaisuusretoriikkaa löytyy aineistosta varsin vähän. Sen sijaan kansalaisten omaa vastuuta korostavaa aktiivisen kansalaisuuden sekä yhteisökansalaisuuden puhetta on luettavissa huomattavan paljon. Näistä yhteisökansalaisuuspuhe on määrällisesti dominoivaa, mutta aktiivisen kansalaisuuden puhe nousee sisällöllisesti esiin vahvan retoriikkansa vuoksi.

Aineiston aktiivisen kansalaisuuden retoriikassa tyypillistä ovat voimakkaat ilmaisut ja maalailevat kielikuvat, joilla yksilöitä kannustetaan ottamaan oma elämä haltuunsa ja ratkaisemaan yhteiskunnalliset ongelmat henkilökohtaisen toiminnan avulla.

Puhuja uskoo kuulijoillaan olevan suunnaton potentiaali (incredible potential), kykyä menestyä (ability to succeed), voimaa ja vaikutusvaltaa (power and influence). Tätä käyttämällä heidän tulee kukoistaa ennemminkin vain selviytyä (to thrive rather than just survive), vapauttaa potentiaalinsa (to unlock their potential) ja ymmärtää se muutos, jonka he saavat aikaan (realise the difference they make). He kohtaavat haasteita (confront challenges), taistelevat demoneita vastaan (tackle demons) ja tapaavat ihmisiä, josta haluavat aiheuttaa vaikeuksia (face up to individuals, who wish them harm). Mutta he kieltäytyvät hyväksymästä asioiden tilaa (refuse to accept the status quo), loistavat valoa (shining light) ja heidän sisällään palaa tuli (fire burning inside). Luovuudella (creativity), aitoudella (authenticity), toivolla (hope) ja myönteisyydellä (optimism) he muuttavat maailmaa (change the world) ja ovat näin tehdesään roolimalleja (role models), jättäen jalanjälkiä, joita muut seuraavat (footsteps for others to follow).

Aktiivisen kansalaisuuden retoriikassa yksilön vastuulle annetaan laajojen yhteiskunnallisten ongelmien ratkaiseminen aina ilmastonmuutoksesta, nuorisotyöttömyydestä ja sotaveteraanien asemasta lähisuhdeväkivaltaan. Tämä on tehtävä, ainakin puheiden sisällön perusteella, ilman yhteiskunnan organisaatioiden myötävaikutusta, vain käyttämällä yksilön omaa potentiaalia ja toisten samanlaisen aktivistien

muodostaan yhteisön tukea. Toiminta on yksilöistä itsestään lähtevää, hänen olemassa olevien voimavarojen käyttöönottoa, jonkinlaisen voimaantumisprosessin tai oivaltamisen kautta, henkilökohtaisista olosuhteista riippumatta.

When Greta started her climate change protest she was just 15 years old - one voice, with just one placard, sitting on her own outside the Swedish parliament. Many people (actually, I should say, many adults) dismissed her. Yet today, millions upon millions of young people have joined her fight.

She may have been just one person at the beginning, but she had a belief, a mission, and a desire to do something not just for herself but for everyone, and now - the whole world is paying attention.

Whatever your dream - every country, every community, every school, every friendship group, every family needs their own Greta - someone who can lead the way, someone who is prepared to stand up for what they believe, and show how much they care for the people in their lives and the community around them.

A speech by The Duke of Sussex at the OnSide Awards at the Royal Albert Hall

Yhteiskunnalliset ongelmat ratkeavat, kun yksilö nostaa itse itsensä ja yhteisönsä vaikeuksien suosta voittoon. Valtarakenteet muuttuvat, kun yksilöt haastavat omalla toiminnallaan vallitsevat ajattelumallit ja muuttavat näin maailman tapaa toimia. Edes paikallisiin ja konkreettisiin ongelmiin, kuten ympäristön saastuminen, turvatomiaan asuinympäristöön tai heikkoisin koulutusmahdollisuuksiin, ei haeta muutosta hallinnolta vaan ongelmat ratkeavat henkilökohtaisen muutoksen avulla.

Mielenterveyden ongelmat helpottuvat, kun ihmiset puhuvat omista mielenterveysongelmistaan ja stigma mielenterveyden häiriöiden ympäriltä vähenee. Ratkaisu on kysyä ja kuunnella toisten kuulumisia, parempien mielenterveyspalveluiden vaatimisen sijasta. Naisiin kohdistunutta väkivaltaa vähennetään olemalla parempi roolimalli muille, isänä ja miehenä, tai tarjoamalla tukea toisille naisille. Ratkaisuksi ei ehdoteta köyhyyden, työttömyyden ja kurjien asuinolojen kaltaisten ongelmien vähentämistä tai poliisilta ja oikeuslaitoksen osalta parempaa suojelua naisille.

Nikolas Rose (2000, 4-5) puhuu eettisyyden politiikasta, jossa vallankäytön keskiön nousevat arvot, sitoumukset ja uskomukset, joiden kautta itsestään vastuullinen yksilö sitoutuu osaksi yhteisöä. Ihminen nähdään eettisenä olentona ja yhteiskunnalliset ongelmat yksilön arvovalintojen tuloksena. Näin laajoista rakenteellisista ongelmista, kuten esimerkiksi köyhyydestä ja eriarvoisuudesta tai ympäristön tuhoutumisesta, tulee yksilön vastuun piiriin kuuluvia asioita.

Kuninkaallisessa aktiivisen kansalaisuuden retoriikassa kuuluu tällainen eettisyyden politiikkaa. Pyrkiessään ratkaisemaan yhteiskunnalliset ongelmat kannustamalla yksilöitä aktiiviseen toimintaan itsensä ja yhteisönsä pelastamiseksi, kuninkaalliset myös kiertävät itselleen ongelmallista poliittisen toiminnan tilaa. Aktiivisessa kansalaisuudessa tärkeää ei ole toiminnan sisältö vaan itse toiminta. Aktiivinen kansalaisuus kannustaa toimintaan riippumatta siitä, millä puolella yhteiskunnallisissa

kiistakysymyksissä toimija on. Aktiivinen kansalaisuus aatteena ei ota kantaa mihinkään muuhun kuin siihen, että kansalaisen on oltava aktiivinen. Aktiivinen kansalaisuus tuo mukanaan poliittisen osallistumisen epäpolitisoitumisen (vertaa Keränen, 2008) pysytellessään näennäisesti poliittisen tilan ulkopuolella.

Aktiivisen kansalaisuuden retoriikassa kuninkaalliset asemoivatkin myös itsensä aktivistin rooliin. Kuninkaalliset ovat "yksi heistä". He "seisovat päättäväiset niiden asioiden puolesta, joihin uskovat". Ja he "aikovat käyttää koko elämänsä varmistukseksi, että aktivisteilla on mahdollisuus menestyä ja muuttaa maailmaa".

-- I am here with my husband as a member of The Royal Family, I want you to know that for me I am here with you as a mother, as a wife, as a woman, as a woman of colour and as your sister. I am here with you and I am here FOR you --

A speech delivered by The Duchess of Sussex at the visit to The Justice Desk, Nyanga Township, South Africa

Asia ei kuitenkaan ole missään mielessä yksiselitteinen. Kun politiikkaa tarkastellaan tila metaforan sijaan toimintana (Palonen, 2008) kuninkaallinen aktiivisen kansalaisuuden puhe näyttäytyy vahvan poliittisena. Poliitiikkaan toimintana sisältyy aina aktiivisia tekoja. Nämä teot valitaan muiden mahdollisten tekojen joukosta. Poliitiikkaa toimintana määrittääkin valinnanmahdollisuus, aina on mahdollista valita toisin. Siten nämä tekojen valinnat ovat luonnoltaan poliittisia. (Palonen, 2008, 198-199.)

Poliitiikka tilana - käsite mahdollistaa poliittisen ja yhteiskunnallisen toiminnan erottamisen. Poliitiikka tilana, "poliittinen järjestelmä" on osa yhteiskuntaa, mutta suurin osa yhteiskunnasta ei ole osa politiikan tilaa, siinä mielessä, kun politiikka tilana ymmärretään. (Palonen, 2008, 198-199.) Aktiivinen kansalaisuus kuninkaallisessa retoriikassa operoi tilamaisen poliittisen järjestelmän ulkopuolella. Samalla sen pääsisältö on kannustaa suuret joukot aktiiviseen yhteiskunnalliseen toimintaa. Näin ollen aktiivisen kansalaisuuden retoriikka on poliittista politiikka toimintana- ajattelun syvimmissä merkityksessä.

Aktiivinen kansalaisuus ideologiana on poliittinen aate. Sen tuottivat uusliberalistinen ajattelu ja brittien kolmas tie - ohjelma. Aktiivisen kansalaisuuden ideaali haastoi hyvinvointivaltiollisen ajattelun ja siirsi vastuun hyvinvoinnista valtiolta autonomisille yksilöille ja yhteisölle. (Saastamoinen, 2006, 53-55.) Viljellessään aktiivisen kansalaisuuden puhetta kuninkaalliset väistämättä asettuvat tukemaan poliittista ideologiaa, jossa yksilön oletetaan kantavan vastuuta niistä yhteiskunnallisista asioista, jotka jossain toisessa poliittisessä ideaalissa kuuluvat valtion hoidettavaksi.

7.5 Yhteisökansalainen

Aktiivisen kansalaisuuden retoriikan lisäksi vielä enemmän tilaa kuninkaallisten puheissa saa yksilön sijasta yhteisön vastuuta korostava puhe. Yhteisökansalaisuuspuheessa esiin nousee järjestötoiminnan ja organisoituneen kansalaisyhteiskunnan merkitys yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa. Lisäksi se painottaa lähiyhteisöjen, työ-, opiskelu- ja harrastuspaikkojen sekä henkilökohtaisten verkostojen tärkeyttä hyvinvoinnin lisäämisessä ja ylläpitämisessä. Tästä tyypillinen esimerkki on ”koko kylä kasvattaa” -ideologia, jota herttuatar Catherine usein markkinoi puheissaan.

If I may say so, therefore, it is entirely fitting that today, on International Women’s Day, we should gather to celebrate the women who have devoted their lives to improving the health of their communities.

As all of you know as well as I do, women play an indispensable role in health and the future of their families and, by extension, of their communities.

A speech by HRH The Prince of Wales at an Amref Health Africa reception, Clarence House

Yhteisökansalainen on aktiivinen vapaaehtoinen, järjestötoimija tai lahjoittaja. Hän on välittävä naapuri tai läheinen, joka tarjoaa toisille apuaan. Yhteisökansalainen voi myös olla yhteisöammattilainen, esimerkiksi kasvattaja tai sosiaalialan asiantuntija, joka rakentaa yhteisöä ja tukee muita yhteisökansalaisia heidän työssään. Kuninkaallisen retoriikan mukaan yhteisökansalaisuus voi ilmetä vaikka asunnottomien nuorten asuntolassa tai sodassa vammautuneiden kesken, kun vertaiset tukevat toinen toisiaan. Erityisesti mielenterveyden tukemisessa erilaiset vertaistukiverkosto saavat paljon tilaa kuninkaallisessa puheessa.

And of course prevention involves all Londoners. Everyday people, going about their commute or on their journey to the pub, have a hugely important role to play. Don’t be afraid to stop and intervene if you see someone who might be considering taking their own life.

A speech delivered by The Duke of Cambridge at the launch of a new River Thames safety campaign

Jossain määrin yhteisökansalaisuus ja aktiivinen kansalaisuus limittyvät yhteen. Kumpikaan niistä ei vaadi yhteiskunnallisia reformeja, vaan luottaa kansalaisten omaehtoisen toiminnan korjaavan ongelmat. Retoriikkoja kuitenkin erottaa se, että aktiivinen kansalaisuus painottuu yksilön vapaaseen toimintaan, kun taas yhteisökansalaisuuden tilana on perinteisesti rakentunut kansalaisyhteiskunta, erityisesti kansalaisjärjestöt. Lisäksi yhteisökansalaisuusretoriikasta puuttuu aktiivisen kansalaisuuden retoriikalle tyypilliset ylisanan ja hengennostuspuhe.

Whenever and wherever disaster strikes here in the UK, this country has a unique way of pulling together. From the people who donate their blood, to the children who empty their piggy banks, to the families that set aside a bedroom in their home. The way that local communities support those affected shows the very best of our values and human nature.

I'm impressed about how willing the charity sector has been to learn the lessons from previous responses, and to ensure that the quickest and most appropriate support is offered to those affected.

A speech by The Duke of Cambridge at the launch of the National Emergencies Trust

Kuninkaallinen yhteiskansalaisuus puhe on hyvin perinteistä kuninkaallisten toimialaa ja retoriikaltaan varsin turvallista. Siinä kiitetään ja kehuaan järjestötoimijoita ja muita yhteisöissä positiivista muutosta aikaan saavia yksilöitä ja ryhmiä. Toiminnan positiivisia vaikutuksia nostetaan esiin ja toivotetaan hyvää jatkoa yhteisö-hankkeiden tulevaisuuteen. Yhteisökansalaisuuspuhe on korrektaa ja muihin kansalaisuuspuheisiin verrattuna jopa laimeaa.

Yhteisökansalaisuusretoriikan juurten voi uskoa olevan hyvinvointimonarkian synnyssä 1900-luvun alussa. Hyvinvointimonarkia kehittyi, kun kuninkaallinen perhe alkoi täyttää poliittisen vallan vähenemistä johtuvaa tyhjiötä yhteiskunnallisella työllä erityisesti järjestö- ja hyväntekeväisyyssektorilla. Tämä paitsi lisäsi kuninkaallisen perheen merkitystä ja suosiota, myös tuki olemassa olevaa poliittista järjestelmää. 1900-luvun hallitusten sosiaaliset reformit eivät kasvattaneet kuninkaallisen perheen suosiota, hyväntekeväisyys sen sijaan lisäsi. Yhteiskunnallinen toiminta suojaasi monarkiaa porvarillisen demokratian aiheuttamalta syrjään sysääminen uhalta. Toisaalta kuninkaallinen yhteiskunnallinen työ auttoi tuomaan työväenluokat porvarillisen hyväntekeväisyystoiminnan piiriin. Näin kuninkaalliset pysyivät lojaalina hallitsevalle eliitille ja lähentyivät samalla kansan suuria joukkoja. (Prochaska, 2020.)

Yhteisökansalaisuusretoriikasta on helppo löytää yhtäläisyyksiä kommunitaris-miseen ajatteluun. Kommunitarismissa painottuu yhteisön merkitys yhteiskunnalle ja yksilöille (Kuusela & Saastamoinen, 2006, 22.) Kun modernin marshallilaisen kansalaisuuden väylinä olleet työläis-, sotilas- ja uusintajakansalaisuus ovat murentuneet globalisoituvan maailman murroksessa, tilalle on noussut ajatus yhteisöistä ja vapaaehtoisesta kansalaisjärjestötoiminnasta uutena kansalaisuuden tuottamisen areenana (Saastamoinen & Kuusela, 2006, 145; Turner, 2001, 192-194) Tämä perustuu kuitenkin perinteiseen yhteisökäsitykseen, joka jättää huomiotta post-modernin yhteisöllisyyden muodot (Delanty, 2002).

Post-modernin identiteettipolitiikan ja yhteisöjen pluralisoitumisen vastapainoksi muodostuu kommunitarismien ideologia yhteisön hallinnallisena keinona. Se pyrkii vastaamaan hyvinvointiyhteiskunnan muospaineisiin. Kommunitarismi ei näe yhteisöjä niinkään identiteetin erilaisuuden ja erojen tiloina vaan yhteisen kulttuurin ja arvojen paikallisina ilmentyminä. Yhteisöt ovat moraalisia kehyksiä, jotka sitovat yhteiseen vastuuseen. Näin yhteisöt ovat uuden hallintakulttuurin välineitä,

uusi kansalaisuuden tuottamisen tekniikka, jossa sitoutuminen ja vastuunotto toteutuu yhteisöjäsenyyden avulla. Näin kansalaisyhteisöistä on siirrytty velvollisuuksiin. (Rose, Nikolas S., 1999.)

Kommunitarisminen kansalaisuus näyttäytyy itsevoimaannuttamisena (self-empowerment), joka laiminlyö kysymykset demokratiasta, korostaa vapaaehtoisuutta ja vapauttaa valtion hyvinvoinnin tuottamisen vastuusta, jättäen sille säätelijän ja kurinpitäjän roolin (Delanty, 2002, 168). Kommunitarisminen kansalaisuusajattelu, johon kuninkaallisen yhteisökansalaispuhe yhdistyy, ei näin ollen ole lainkaan vapaa politiikasta vaan vahva poliittinen ideologia.

Mielenkiintoisella tavalla yhteisön merkitys tulee esiin kuninkaallisten pitämässä kriisipuheissa. Kuninkaallisten tehtävä on lohduttaa ja yhdistää kansa erilaisten katastrofien iskiessä (Wenander, 2020, 34). Tällaisia kriisipuheita on tämän tutkimuksen aineistossa kaksi, molemmat prinssi Williamin pitämiä. Toisen hän piti Uudessa Seelannissa Christchurchissä Al Noorin moskeijassa 51 henkeä vaatineen massamurhan jälkeen. Toinen pidettiin Skotlannin Dundessä sen jälkeen, kun Michelin oli ilmoittanut 850 henkeä työllistäneen tehtaan lakkauttamisesta. Kumpikin puheista painottaa nimenomaan yhteisön kykyä selvitä kriisistä. Kuitenkin molempien kriisien taustalla on voimakkaat poliittiset ideologiat, äärioikeistolainen hyökkäys ja taloudellisen voiton tavoittelun vuoksi tehty joukkoirtisanominen. Kummankin kriisin jälkihoidossa voisi kuvitella pääasiallisen vastuun olevan valtiollisilla toimijoilla, ennemminkin kuin vapaaehtoisesti toimivilla yhteisökansalaisilla.

7.6 Diasporakansalainen

Diasporanationalismilla tarkoitetaan yleensä tilannetta, jossa maasta muuttanut pitää yllä läheisiä suhteita lähtömaahansa, kokee kuuluvansa sen kansalliseen yhteisöön ja pyrkii mahdollisesti myös vaikuttamaan lähtömaan yhteiskunnalliseen elämään.

Tässä tutkimuksessa diasporakansalaisuus on kuitenkin käännetty toisin päin ja sillä viitataan Iso-Britannian alueella asuvien etnisesti yhteneväisten maahanmuuttajaryhmien jäsenten tapaan olla Englannin kansalainen. Tähän terminologiseen vastakkaiseksi kääntämiseen on päädytty, koska kuninkaallisessa retoriikassa sana diaspora esiintyy usein, kun puhutellaan kulttuurisesti yhteneväistä, yksittäistä maahanmuuttajaryhmää. Diasporakansalaisuutta on vaikea kutsua monikulttuuriseksi tai maahanmuuttajakansalaisuudeksi, koska se häivyttää maahanmuuttajaväestöön olennaisesti linkittyvän kulttuurisen moninaisuuden.

Tämän tutkimuksen diasporakansalaisuudessa on kyse siitä, että hyvin homogeeninen kulttuurinen ryhmä tietystä maasta on muuttanut Iso-Britanniaan, ottanut sen uudeksi kotimaakseen ja uurastanut uuden kotimaansa edistykseksi. Samaan

aikaan ryhmä on kuitenkin säilyttänyt etnisen yhteneväisyytensä ja vankat siteensä lähtömaahan. Diasporakansalaisten ryhmä tavallaan edustaa lähtömaataan Iso-Britanniassa ja puheet ovatkin sisällöltään hyvin lähellä kahden välisillä valtiovierailuilla pidettyjä puheita.

Wherever they settled, these communities thrived, and over the years they have made the most tremendous difference to our society, to our economy and to our culture. Whether entrepreneurs such as Theo Paphitis, Touker Suleyman or Sir Stelios Haji-Ioannou; whether in academia, medicine, sport or journalism; whether in the arts, as with Tracey Emin, or in the entertainment industry where so many British Cypriots have made their name, most famously, of course, a certain Georgios Kyriacos Panayiotou (George Michael).

But, of course, for every British Cypriot who has reached the top of their profession, there are countless others who remain unsung, but whose characteristic hard work and determination have made an indispensable contribution to the life of this country.

A speech delivered by HRH The Prince of Wales at a reception at Buckingham Palace to celebrate the Cypriot diaspora in the UK, Buckingham Palace

Kuninkaallisessa retoriikassa diasporakansalaisten ryhmä on tullut vaikean vaelluksen jälkeen Englantiin, joka on ottanut heidät avosylin vastaan. Diasporakansalaiset ovat uupumattomalla aherruksella rakentaneet Iso-Britanniasta paremman paikan, kuin se olisi ollut ilman heidän edustamansa kulttuurisen ryhmän maahantuloa. Diasporakansalaiset ovat rikastuttaneet kulttuurisilla tuomisellaan, kuten kirjallisuudella, ruualla tai musiikilla, englantilaista kulttuuria. Diasporakansalaiset osallistuvat aktiivisesti englantilaisen kansalaisyhteiskunnan toimintaan. Tämän lisäksi he edistävät entisen kotimaansa asemaa osallistumalla ja rahoittamalla sinne suunnattuja hyväntekeväisyys-, sosiaali- ja ympäristöhankkeita.

Diasporakansalaisten ansiosta Iso-Britannia on kehittynyt yhteisöjen yhteisöksi, josta kuninkaallinen puhuja on hyvin ylpeä. Yhteisöjen yhteisö - terminä onkin kuvaavaa diasporakansalaisuusretoriikalle. Se linkittyy sisällöllisesti vahvasti yhteisökansalaisuuspuheeseen ja väriltään hyvin kommunitarismista. Kuten yhteisökansalaisuuspuhe, myös diasporakansalaisuuspuhe ohittaa identiteettien moninaisuuden ja post-modernin pluralismin. Diasporakansalainen omaa, Englannissa asumisestaan huolimatta, lähtömaansa kansallisen identiteetin eikä kuninkaallinen puhe tunnusta kaksoiskansalaisuutta tai monikulttuurista identiteettiä.

I often describe the United Kingdom as a “community of communities”, which is enriched by the diversity of its constituent groups, and whose whole is so much greater than its parts. The eagle-eyed among you may have noticed, for example, that I travelled recently to the Vatican for the Canonisation of St John Henry Newman, and took that opportunity to express my heartfelt appreciation for all that our Catholic community has brought to the United Kingdom over many centuries. Only two weeks ago, in India, I had the particular pleasure of being able to visit the Bangla Sahib Gurdwara to celebrate the 550th anniversary of the birth of Guru Nanak, the founder of Sikhism, whose half a million followers in the United Kingdom also make such a great contribution to our National well-being. And it is why this time of year, which is so special to Christians and Jews alike, offered an ideal opportunity to arrange this evening’s celebration – because the importance of Unity through Diversity sits at the very heart of our values as a society. It defines what – and who – we are as a country.

A speech by HRH The Prince of Wales at the pre-Chanukah reception at Buckingham Palace

Kansallinen identiteetti on yhteisöllisyyttä, joka erottaa ja sulkee ulos yhden kansallisvaltion jäsenet toisista. Kansallinen on symbolisesti rakennettu pakkoyhteisö, jossa kansallinen identiteetti saadaan “luonnollisesti” ilman tietoista päätöstä ja sitä on hyvin vaikeaa vastustaa. Se on myös piilevästi epäpoliittisoiva kaventaessaan toiminnan tilaa ja estäessään vaihtoehtoja, kuten tässä tapauksessa useiden kansallisten identiteettien yhdistelmät. (Sondermann, 2008, 118.)

Yksiulotteiseen diasporaidentiteettiin nojaavaa yhteisöjen yhteisö – puhe sulkee pois monikulttuurisuuden kirjon. Kuninkaallisten on tarkoitus edustaa koko maata, toimia kaikkien maan kansanryhmien symbolisena johtajana (esim. Wenander, 2020, 34). Esimerkiksi pohjoismaiset monarkit ovatkin ottaneet kantaa monikulttuurisen yhteiskunnan puolesta (katso Demiri & Fangen, 2019; Kjeldsen, 2019). Kuuluisimpia monikulttuurisuuden puolustuspuheita on Norjan kuningas Haraldin vuonna 2016 pitämä puhe, jonka mukaan “norjalaiset tulevat Pohjois-Norjasta, keskeltä, etelästä ja kaikilta muilta Norjan alueilta. Norjalaiset ovat myös muuttaneet maahan Afganistanista, Pakistanista ja Puolasta, Ruotsista, Somaliasta ja Syyriasta.” Harald myös mainitsee, että “norjalaiset uskovat Jumalaan, Allahiin, kaikkeen ja eivät mihinkään.” (Brydum, 2016)

Englannin kuninkaalliset eivät kuitenkaan, ainakaan tämän aineiston perusteella, lähde tukemaan monikulttuurisuutta retoriikassaan. He pysyttäytyvät hyvin perinteisen nationalistissa kansallisuuskäsityksissä ja yhdistävät näistä, toisistaan erillisistä etnisistä ryhmistä “yhteisöjen yhteisön”, jonka puitteissa toimii lähtömaansa kulttuuriperinnöstä ylpeästi kiinni pitävä diasporakansalainen.

7.7 Kansainyhteisökansalainen

Britannian eri maahanmuuttajaryhmien ja valtaväestön muodostaman Yhteisöjen yhteisön lisäksi kuninkaallisessa puheissa painottuu toinen mahtipontinen käsite Mahtava kansojen perhe (The Great Family of Nations).

Kansainyhteisö on 54 itsenäisen valtion liitto, jotka ovat Ruandaa ja Mosambikia lukuun ottamatta Englannin entisiä siirtomaita. Kansainyhteisön muodollisena johtajana toimii Englannin kuningatar Elisabeth II. Toisin kuin monarkin asema kuningaskunnissa, kansainyhteisön päämiehen titteli ei periydy automaattisesti. Vuonna 2018 Kansainyhteisön johtajien kokous kuitenkin nimesi Walesin prinssi Charlesin kuningatar Elisabethin seuraajaksi Kansainyhteisön päämiehenä.

Kansainyhteisön maista 33 on tasavaltoja ja viidessä on oma monarkki. Englannin kuningatar on suorainen valtionpäämies 16 Kansainyhteisön valtiossa. Nämä Commonwealth realms - termillä kutsut valtiot ovat Englannin lisäksi Antigua ja Barbuda, Australia, Bahama, Barbados, Belize, Kanada, Grenada, Jamaika, Uusi-Seelanti, Papua-Uusi-Guinea, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinit, Salomonsaaret ja Tuvalu. Itsenäisinä valtioina ne ovat siis personaaliunionissa keskenään ja Kuningatar Elisabeth on siis kaikkien näiden maiden kuningatar. Esimerkiksi Australiassa hänen tittelinsä on "Australian kuningatar" ilman viittausta Englannin kruunuun.

Englannin monarkilla onkin kollegoihinsa verrattuna erikoinen haaste, kun hän toimii käytännössä kolmoisroolissa. Hänen tulee edustaa Englannin lisäksi myös Commonwealth realms - maita ja toimia myös Kansainyhteisön etujen mukaisesti. Tilanne, jossa monarkki joutuu noudattamaan, paitsi oman maansa (Englannin) demokraattisesti valitun hallituksen ohjeita, kuin myös olemaan lojaali muiden Commonwealth realms - maiden hallituksille ei voi olla ongelmaton, törmääväthän eri maiden edut aika ajoin väistämättä yhteen.

Kuningatarta Commonwealth realms - maissa edustaa paikallinen kenraalikuvernööri, jonka kuningatar nimittää kyseisen maan hallituksen esityksen mukaisesti. Kenraalikuvernööri toimii muodollisena valtionpäänä ja muun muassa tekee maan valtiovierailut. Kenraalikuvernöörin rooli on kuitenkin perustuslaillisesti epäselvä. (Murphy, 2020, 140.)

Samantyyppinen, kahden valtion edustamisesta aiheutuvat ristiriita kuningattarelle voi aiheutua Yhdistyneiden kuningaskuntien eri osien, Englannin, Skotlannin, Walesin ja Pohjois-Irlannin eriävistä intresseistä. Erityisesti Skotlannin itsenäistymisaiheet aiheuttavat varmasti päänvaivaa hovissa. Siellä pohdittaneekin kiivaasti, kuinka monarkki voi edustaa koko kansaa ja olla politiikan ulkopuolella silloin, kun osa kansasta haluaa itsenäistyä ja monarkin toimintaa säätelevä hallitus tätä vastustaa. Tutkimuksen aineistossa oli Skotlannin parlamenttikauden avajaispuhe, jossa kuningatar

painotti sitä, kuinka parlamentti on paikka, jossa keskustellaan ja kuunnellaan. Päätöksentekemisestä puheessa ei mainittu mitään.

Englannin ja Commonwealth realms valtioiden kahdenväliset suhteet siis saattavat aiheuttaa lojaliteettiristiriitoja kuningattarelle. Näitä enemmän ristiriitoja on kuitenkin tullut esille Englannin ja Kansainyhteisön välisten suhteiden hoidossa. Margaret Thatcherin ollessa pääministerinä kuningatar, Kansainyhteisön johtajana, joutui ristiriitaiseen tilanteeseen, kun valtaosa Kansainyhteisön maista puolusti Etelä-Afrikan apartheidhallinnon painostamiseksi asetettavaa taloussaartoa ja Thatcher suhtautui siihen kielteisesti. (Williamson, 1986, 84-88.) Hazellin (2020d, 82) mukaan on väistämätöntä, että kuningattaren rooli Kansainyhteisön johtajana ja 15 Commonwealth realms maan valtionpäänä joutuu aika-ajoin ristiriitaan suhteessa hänen rooliinsa Yhdistyneiden kuningaskuntien monarkkina. Erityisesti koska useat Iso-Britannian poliitikot eivät jaa kuningattaren intohimoista kiinnostusta Kansainyhteisön kehittämiseen.

Englannin kuninkaalliset keskittyvät eurooppalaisia kollegoitaan enemmän vierailuihin Kansainyhteisömaissa kuin muihin valtiollisiin vierailuihin (Morris, 2020b, 190) ja englantilainen monarkia näyttää olevan merkittävä symbolisesti Kansainyhteisöä yhdistävä tekijä. Tutkimuksen aineistona olleissa puheissa Kansainyhteisö nousee vahvasti esiin ja yksi analyysin teemoista onkin nimetty kansainyhteisökansalaisuudeksi. Kansainyhteisökansalaisuus yhdistyy kansalaisuuden uusia muotoja määrittävässä keskustelussa kosmopoliittisen kansalaisuuden ajatukseen.

Vaikka kansalaisuus edelleenkin määrittänyt pitkälle kansallisvaltion kautta, on globalisaation poliittisen säätelyn lisäämiseksi esitetty kosmopoliittista kansalaisuutta. Sen areenoita voisivat olla valtioiden väliset yhteisöt, kuten Kansainyhteisön, Euroopan Unionin ja Yhdistyneiden kansakunnat. Kosmopoliittinen kansallisuus pyrkii kehittämään demokraattisia prosesseja maailmanlaajuisesti. Siten poliittisen yhteisön jäsenyys laajenisi yli kansallisvaltioiden rajojen. (Kuusela, 2006, 45.)

Englannin kuninkaallisten puheista valtion rajat ylittävää kansainyhteisökansalaisuutta on tulkittavissa, kun Kansainyhteisö nousee esiin yhteisten kokemusta, arjen ja tavoitteiden alustana. Kansainyhteisöpuhe on korostetusti arvopuhetta, jossa yhteiseen arvopohjaan viitataan usein. Missään puheessa ei kuitenkaan avata sitä, mitä nämä kuudella eri mantereella sijaitsevaa 53:a valtiota ja niiden 2,4 miljardia asukasta yhdistävät yhteiset arvot ovat. Kaikkein suurimpana vahvuutena Kansainyhteisössä kuulostaakin olevan sen monimuotoisuus (diversity).

Today, many millions of people around the world are drawn together because of the collective values shared by the Commonwealth. -- we all witnessed how the Commonwealth vision offers hope, and inspires us to find ways of protecting our planet, and our people.

We are able to look to the future with greater confidence and optimism as a result of the links that we share, and thanks to the networks of cooperation and mutual support to which we contribute, and on which we draw. With enduring commitment through times of great change, successive generations have demonstrated that whilst the goodwill for which the Commonwealth is renowned may be intangible, its impact is very real.

We experience this as people of all backgrounds continue to find new ways of expressing through action the value of belonging in a connected Commonwealth. I hope and trust that many more will commit to doing so this Commonwealth Day.

A Commonwealth Day Message from Her Majesty The Queen

Kansainyhteisöpuheessa viitataan usein yhteisiin kokemuksiin, jolla ilmeisesti tarkoitetaan Kansainyhteisön syntyä brittiläisen siirtomaaimperiumin hajottua. Ei liene yllättävää, että kaikki konkreettiset historialliset viittaukset puheissa liittyvät siirtomaiden itsenäistymisen jälkeisiin tapahtumiin. Pääasiallisesti kuninkaallinen puhuja kertoilee omista tai kuningasperheet vanhempien jäsenten positiivisista kokemuksistaan vierailuiltaan Kansainyhteisömaissa. Puheiden perusteella voisikin kuvitella, että yhteinen tarina "alkaa" Englannin entisten siirtomaiden itsenäistymisestä.

Nationalismin näkökulmasta historia tuottaa sekä asioita, jotka pitää muistaa osana myyttistä, kansallisen yhteneväisyyden kertomusta, että asioita, jotka pitää unohtaa, koska ne kertovat ristiriidoista ja jakautumisesta. (Anderson ym., 2017, 274-275.) Renan (1882, 7-8) toteaa oman historian väärin tulkinnan olevan osa kansakuntana olemista ja että "unohdus, ja sanoisin miltei historiallinen erehdys, ovat oleellisia tekijöitä kansakunnan muodostamisessa ja siten historiatieteiden edistys on usein uhka kansakuntalaisuudelle" (käännös Hobsbawm, Eric, 1994, 21).

Kansainyhteisössä ei ole kysymys nationalistisesta yhteisöstä vaan valtioiden välisestä yhteistyöelimestä. Kuitenkin kuninkaallisesta kansainyhteisöpuheesta on elementtejä, jolla Kansainyhteisöstä pyritään rakentamaan kuviteltua yhteisöä (Anderson ym., 2017) samassa hengessä, kuin kansallisia yhteisöjä rakennetaan.

Erityisesti Englannin kruunun ja alkuperäisväestöjen välinen suhde on kiintoisa tarkastelukohde, kun pohditaan kuninkaallisten pyrkimystä saattaa koko Kansainyhteisön väestö yhteiseen arvoliittoon ja rakentaa yhteneväisyyden tunnetta ennen alistetussa asemassa olleiden ryhmien kanssa. Walesin prinssi Charles piti Waitangissa Uudessa Seelannissa maoriyhteisölle puheen, jossa hän viittasi vuonna 1840 solmittuun Waitangin sopimukseen. Kyseisellä sopimuksella maorit alistettiin Englannin kruunun alaisuuteen. Nykyisin sopimuksesta aiheutuneet epäoikeudenmukaisuudet maoriväestölle pyritään ratkomaan Uuden Seelannin kansallisena kysymyksenä, mutta maoriesi-isien lisäksi sopimuksen toisena osapuolena on ollut Englannin ku-

ningasperheen edustaja sukupolvia aikaisemmin. Puhe on mielenkiintoinen tasapainoilu maorien oikeuksien, Uuden Seelannin valtion itsenäisyyden ja Englannin kuningashuoneen kunniakkaan historian korostamisen välimaastossa ja olisi itsessään oman syväanalyysin arvoinen.

Kansainyhteisökansallisuus pyrkii rakentamaan kuvitteellista yhteisöä Kansainyhteisön asukkaiden välille, korostaen erittäin valikoidusti yhteistä historiaa sekä yhteisiä, tarkemmin määrittelemättömiä arvoja. Kansainyhteisökansalaisuuspuhe suuntaa myös vahvasti tulevaisuuteen. Siinä puhutaan paljon yhteisistä ongelmista, kuten ilmastokriisistä ja ollaan vakuuttuneita siitä, että Kansainyhteisö osaamisellaan ja yhteistyönsä voimalla tulee ratkaisemaan nämä ongelmat. Lisäksi puheessa nousee korostetusti esiin nuorten asema, koulutus, työllistyminen ja heidän mukanaan tuoma parempi tulevaisuus.

The influence and leadership of Barbados is felt particularly keenly in the Commonwealth, which binds together 2.4 billion of us, across fifty-three countries on six continents, united by our shared experience and shared values. As we celebrate the Commonwealth's seventieth birthday this year, it seems to me that our Commonwealth family remains as vital today as it has ever been – bringing us together to address urgent global challenges, such as climate change, and rapid urbanization and youth unemployment, with sixty percent of the population of the Commonwealth being under thirty years old.

Remarks by HRH The Prince of Wales at a reception hosted by the Governor-General in Barbados

7.8 Globaali vaikuttaja-asiantuntijakansalainen

Vielä kansainyhteisökansalaisuutta enemmän maailmanlaajuisten haasteiden parissa työskentelee globaali vaikuttaja-asiantuntijakansalainen. Vaikuttaja-asiantuntijakansalaisuuspuheessa kuninkaallinen puhuja ottaa myös itselleen vaikuttaja-asiantuntijaroolin. Puhe on tyyliään selkeästi poliittisinta myös politiikan tilan näkökulmasta. Siinä puhujat ottavat itse kantaa, esittävät ratkaisuja ja jopa vaatimuksia poliittisille päättäjille. Nämä vaatimukset ja toimintakehotukset eivät kuitenkaan koskaan kohdistu suoraan tietyn valtion päättäjiin tai paikallisviranomaisiin, vaan laajemmalle kansainväliselle yhteisölle.

The Women, Peace and Security agenda is a powerful tool for moving from exclusive to democratic decision-making, from gender inequality to gender justice, and from conflict and violence to sustainable and feminist peace. To realise the transformative potential of the WPS agenda it is time to move from verbal commitments by Governments, civil society and the private sector to action and implementation across the board.

A speech by The Countess of Wessex at the Commonwealth Women's Affairs Ministers Meeting, in Nairobi, Kenya

Vaikuttaja-asiantuntijapuhe keskittyy globaaleiksi ongelmiksi tunnustettuihin teemoihin. Näitä ovat esimerkiksi ilmastonmuutos, merten saastuminen, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä terveydenhuollon kysymykset. Henkilöistä vaikuttaja-asiantuntijapuheita pitävät eniten prinssi Charles ympäristökysymyksistä sekä erityisesti kreivitär Sophie, joka puhuu konflikteissa seksuaalisen välivallan uhreiksi joutuneiden naisten ja raiskausten seurauksena syntyneiden lasten oikeuksien puolesta.

Näitä puheita määrittää vahvasti asiantuntemus; sekä puhuja että kuulijat ovat hyvin perehtyneitä teemaan. Kuninkaallinen on voinut työskennellä tietyn teeman parissa jo vuosikymmeniä ja rakentanut laajan kansainvälisen asiantuntijaverkoston asian ympärille. Tällaisten verkostojen rakentajina kuninkaallisilla voikin olla merkittävä rooli laajojen yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa.

Puheet pidetään pääsääntöisesti kansainvälisten organisaatioiden, kuten Yhdistyneiden kansakuntien tai Kansainyhteisön kokouksissa. Vaikuttaja-asiantuntijapuhetta voi kuulla myös muissa yhteyksissä kuin temaattisissa verkostokokouksissa. Esimerkiksi kreivitär Sophie puhuu libanonilaisten ja syyrialaisien naisten kohtaamasta seksuaalisesta väkivallasta kuningattaren syntymäpäivävastaanotolla Englannin Libanonin suurlähetystössä.

Vaikuttaja-asiantuntijapuheessa valtioilla nähdään olevan oleellinen rooli ongelmien ratkaisemisessa. Kansalaisten rooli ei ole ratkaista olemassa olevia ongelmia, vaan pyrkiä vaikuttamaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon asioiden eteenpäin viemiseksi. Kuninkaalliset itse tunnustavat oman erityisasemansa, sen että heillä on pääsy yhteisiin pöytiin päättäjien kanssa ja helppo saada äänensä kuuluviin. He myös lupaavat käyttää tätä asemaansa hyväkseen asioiden edistämiseksi.

My commitment to them is that I shall also raise my own voice and continue to seek ways of ending the stigma they live with, push for opportunities for justice and encourage people in positions of influence to engage in offering better support.

A speech by The Countess of Wessex in Kosovo

Näin tehdessään kuninkaalliset luopuvat ei-poliittisesta roolistaan ja astuvat myös politiikan tilaan. Puolustukseen he pyrkivät määrittelemään valitsemansa teemat politiikan ulkopuolisiksi, yleisinhimillisiksi puheiksi. Prinssi Harry toteaaakin suoraan, että maamiinat eivät ole poliittinen, vaan ihmisoikeuskysymys.

Vaikuttaja-asiantuntijapuhe sisältääkin kiinnostavia aspekteja, kun tarkastellaan kuninkaallisten poliittisuutta ja yhteiskunnallisia vaikuttamispyrkimyksiä. Olisi mielenkiintoista tietää minkälaisien prosessien seurauksena joku teema valikoituu kuninkaallisen kiinnostuksen kohteeksi, miten kuninkaallisen asiantuntemus ja verkostot rakentuvat asian ympärille ja mitä vaikutusta kuninkaallisten toiminnalla asian tiimoilta on yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vai onko mitään.

8 YHTEENVETO JA TUTKIMUSAIHEITA

Englannin kuninkaallisten vuoden 2019 julkaistuista puheista on löydettävissä kahdeksan eri kansalaisuusteemaa; kansallisen perheen jäsenyys, sotilaskansalaisuus, valtiokansalaisuus, aktiivinen kansalaisuus, yhteisökansalaisuus, diasporakansalaisuus, kansainyhteisökansalaisuus sekä globaali asiantuntija-vaikuttajakansalaisuus.

Näistä sotilaskansalaisuus ja kansallisen perheen jäsenyys linkittyvät perinteiseen nationalismikeskusteluun. Kansallisen perheen jäsenyys yhdistyy kuninkaallisen perheen toimintaan kansakunnan symbolisena esimerkkiperheenä. Kuninkaallinen perhe edustaa kansallista ideaalia ja keskiluokkaisia arvoja. 1980-luvun lopussa englantilaiset eivät olleet valmiita hyväksymään tummaihoista jäsentä kuningasperheessä (Billig, 2003) ja samat asenteet ovat voineet olla taustalla myös värilliseen Sussexin herttuattareen Meghaniin kohdistuneessa mittavassa kritiikissä. Kuningasperheen tulee edustaa kansaa sen mennessä ideaalisen valkoisessa muodossa, ennemminkin kuin juhlistaa Yhdistyneiden kuningaskuntien asukkaiden moninaisuutta.

Sotilaskansalaisuudessa korostuu suurin nationalistinen uhri, jonka kansalainen voi kansallisen yhteisönsä puolesta antaa. Kuninkaalliset ovat näkyvässä roolissa, kun sotaa ja maanpuolustusta käytetään kansallisuuden rakentamisessa. Monarkki toimii usein puolustusvoimien näennäisesti puolueettomana johtajana. Kuninkaallisen perheen jäsenten merkittävä tehtävä on johtaa sotaan ja armeijaan liittyviä rituaaleja ja kantaa sen symboleja. Näissä tilanteissa pidetyissä kuninkaallisissa puheissa korostuu perinteinen nationalismi sen brutaaleimmassa muodossa.

2000-luvun moninaistuneessa maailmassa perinteinen nationalismi on menettänyt epäpoliittisuutensa, kun se liitetään oikeistopopulististen puolueiden ideologisiin agendoihin. Kuninkaallinen puhe korostaa kansallista me henkeä hyvin varovaisesti, jos lainkaan. Nationalismi kätketään linkittämällä kansallinen yhteys perhemetaforaan, joka rakennetaan linkittämällä kuninkaallinen perhe kansalliseen perheeseen. Sotien muistopäivät, tuntemattomat sotilaat, armeijainstituutio, sotien veteraanit ja

sotainvalidit ovat edelleen politiikkavapaata alueetta, jossa kuninkaallinen puhe voi muistaa, kiittää ja ylistää.

Perinteisistä marshallilaisista kansalaisuuden muodoista (kts. Turner, 2001) uusintajakansalaisuus ilmenee perheretoriikan kautta ja sotilaskansalaisuus osana maanpuolustuksen uhripuhetta. Määrällisesti kansallisen perheen jäsenyys ja sotilaskansalaisuus ovat selkeässä vähemmistössä kuninkaallisessa retoriikassa ja linkittyvät selkeisiin erityistilanteeseen, perhekansalaisuus kuningattaren joulupuheisiin ja sotilaskansalaisuus sotien muistopäivinä tai maanpuolustusinstituutioissa pidettyihin puheisiin.

Perustuslaillisissa monarkioissa kuninkaalliset ovat osa valtioinstituutiota. Heillä on huomattavaa perustuslain takaamaa valtaa, jonka turvin he voisivat kriisitilanteessa toimia demokratian ”viimeisinä vartioina”. Heidän tulee kuitenkin välttää kaikin keinon käyttämästä lain heille takaamaa valtaa, koska vallan käyttäminen voisi johtaa sen poistamiseen tai pahimmassa tapauksessa monarkian lakkauttamiseen. Perustuslain näennäisen vartioimisen lisäksi kuninkaalliset osallistuvat päivittäisen politiikan tehtäviin esimerkiksi vahvistamalla virkamiesnimityksiä, tapaamalla viikoittain hallituksen edustajia ja tekemällä valtio- ja virallisia vierailuja.

Kun perinteisessä nationalistissa retoriikassa kansallisesta perheestä ja sotilaskansalaisuudesta kuninkaallinen perhe toimii symbolisena kansakunnan johtajana (head of the nation), niin valtiokansalaisuusretoriikka liittyy monarkin rooliin valtion johtajana (head of the state). Tilallisesti voidaan ajatella, että symbolinen, nationalistinen johtajuus tapahtuu ylhäältä tai edestäpäin, niin valtionpäänä toimiminen tapahtuu valtioinstituution sisältä. Tällöin kuninkaallinen puhuja puhuu osana valtion hallintoa, joka usein onkin kirjoittanut puheet puhujan puolesta.

Valtiokansalaisuuspuheessa paitsi kuninkaallinen, myös kansalainen sijoitetaan valtiorakenteen sisään. Valtio käsitetään laajana kokonaisuutena, joka sisältää valtioinstituution lisäksi myös muut yhteiskunnalliset organisaatiot, yritykset, kansalaisyhteiskunnan sekä valtion kansalaiset. Valtiokansalaisuutta korostetaan ylistämällä valtiokokonaisuuden kulttuurisia ja taloudellisia saavutuksia sekä muistuttamalla sen globaalista johtajuudesta esimerkiksi maailmanlaajuisten ongelmien ratkaisemisessa. Valtiokansalaisuus heijastelee tutkimuksen kansalaisuuskäsitteistä eniten republikanismista perinnettä.

Sen sijaan aktiivinen kansalaisuus, yhteisökansalaisuus ja diasporakansalaisuus kumpuavat kommunitarismisesta ajattelusta. Näissä kansalaisuusdiskursseissa, joita aineista oli valtaosa, vastuu yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisusta on korostetusti yksilöillä ja yhteisöillä. Oikeuksien kautta määrittävästä kansalaisuudesta ja siirrytty kansalaisvelvollisuuksiin.

Hyvinvointivaltion suunnittelussa eettiset arviot sidottiin objektiivisen tieteen ihanteeseen. Sen keskeiset teemat, kuten tasa-arvo ja köyhyys ovat objektiivisesti mitattavissa ja niihin perustuvilla rationaalisilla argumenteilla oikeutettiin hyvinvointivaltion päätökset. Kun hyvinvointivaltiollisesta ajattelusta siirryttiin kohti yksilö- ja yhteisökeskeistä hallintamallia, etiikan ja moraalien diskurssi palasi yhteiskunnallisen hallinnan keskiöön. (Saastamoinen, 2006, 73.) Vallalle nousi eettisyyden politiikka, jossa keskiössä ovat arvot, sitoumukset ja uskomukset, joilla itsestään vastuullinen yksilö sitoutuu osaksi yhteisöä (Rose, Nikolas, 2000, 4–5). Kuninkaallisessa aktiivisen kansalaisuuden, yhteisökansalaisuuden ja diasporakansalaisuuden puheessa yksilön roolin ja yhteisön merkityksen korostaminen perustuu tälle eettisyyden politiikasta rakentuvalla yhteiskunnalliselle hallinnalle.

Aktiivisen kansalaisuuden puhetta on aineistossa vähemmän kuin yhteisökansalaisuutta, mutta aktiivinen kansalaisuus ilmenee silmiin pistävän voimakkaana retoriikkana. Se on vahvoja kielikuvia maalailevaan motivaatiopuhetta, jossa puhujalla itsellään on tavallaan joukkoja johtavan agitaattorin rooli. Aktiivinen kansalaisuuspuhe on, yhteisökansalaisuudesta poiketen, yksilöpuhetta. Siinä nimenomaan yksilön havahtuminen toimintaan, siten että hän ottaa käyttöön olemassa olevan potentiaalinsa, on voima, jolla voidaan ratkaista laajat yhteiskunnalliset ongelmat, kuten ilmastokriisi tai nuorisotyöttömyys.

Aktiivisen kansalaisuuden ideaalissa kansalaisuuden synnyttää vasta toiminta. Sitä ei enää saavutetakaan etniseen ryhmään kuulumisen kautta (*ius sanguinis* - veren laki), valtioon syntymisen kautta (*ius soli* - maan laki), eikä valtion alueella oleskelun kautta (*ius domicili*) (Kuusela, 2006, 36). Aktiivinen kansalaisuuden eetoksessa kansalaisuus saavutetaan vain toiminnan lain - *ius activus* - avulla. Aktiivisen kansalaisen vastakohtana näyttäytyy epäkansalainen, joka ei kykene, tai halua, täyttää yhteiskunnallisen aktiivisuuden velvoitettaan (Rose, Nikolas, 2000, 13).

Aktiivisen kansalaisen ideaali on seurausta uusliberalismista ja kolmas tie - politiikasta (Saastamoinen, 2006, 53–55). Kuninkaallisten yhteisökansalaisuusretoriikalla on pidemmät juuret. Se perustune jo 1900-luvun vaihteessa alkaneeseen hyvinvointimonarkian kehitykseen, jolla kuningashuone etsi uutta merkitystä yhteiskunnassa sen jälkeen, kun monarkian poliittinen valta väheni yhteiskunnan demokratisoitumisen myötä (kts. Prochaska, 2020). Sen lisäksi, että hyvinvointimonarkia palveli monarkiainstituution etua antaessaan sille uuden yhteiskunnallisen tehtävän, se tuki uutta poliittista järjestelmää, tuoden työväenluokat porvarillisen kansalaisyhteiskunnan ja hyväntekeväisyystoiminnan piiriin.

Yhteisökansalaisuutta värittää vahva usko perinteisellä tavalla organisoituneeseen kansalaisyhteiskuntaan, filantropiaan, vapaaehtoistoimintaa ja lähiyhteisöjen voimaan yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisussa. Se linkittyy 1980-luvulla synty-

neeseen kommunitarismiseen ajatteluun, jossa korostuu yhteisön merkitys sekä yhteiskunnalle että yksilöille. Yhteisökansalaisuuspuhe sivuttaakin täysin valtiollisten instituutioiden velvollisuudet vastata yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisesta. Valtion sijasta yhteisökansalaisuusretoriikka tukeutuu kansalaisyhteiskunnan varaan ihmisten hyvinvoinnin turvaajana.

Kuninkaallinen yhteisöpuhe, kuten kommunitarismi yleensäkin, sivuuttaa myös post-modernit yhteisöllisyyden muodot (kts. Delanty, 2002). Se perustuu perinteiseen yhteisökäsitykseen, joka ei huomioi yhteisöjä identiteetin erilaisuuden ja erojen tiloina. Yhteisöt esitellään sen sijaan yhteisen kulttuurin ja arvojen paikallisina ilmentyminä, moraalisisina kehyksiä, jotka sitovat yhteiseen vastuuseen. (kts. Rose, Nikolas S., 1999.)

Tällainen yhteisöllisyyden yksioikoinen tulkinta ilmenee selvästi diasporakansalaisuusretoriikassa. Siinä Iso-Britannian maahanmuuttajaryhmiä määritellään heidän lähtömaansa staattisina, selvärajaisina kulttuurisina pienoisyhteisöinä. Puhe ei jätä sijaa kaksoiskansalaisuudelle tai kulttuurisen identiteetin erilaisille ilmentymille. Maahanmuuttajaryhmät eivät sulaudu osaksi valtaväestöä tai yhdisty monikulttuuriseksi yhteiskunnaksi. Sen sijaan eri kulttuurisista palikoista muodostuu yhteisöjen yhteisö, josta kuninkaallinen puhuja on niin kovin ylpeä.

Kansainyhteisökansalaisuus taas pyrkii yhdistämään 53 valtion 2,4 miljardia kansalaista yhteisen ryhmäidentiteetin alle. Se painottaa yhteisiä, tarkemmin määrittelemättömiä arvoja sekä yhteistä historiallista kertomusta. Kansainyhteisöpuheen historiallinen kertomus on kuitenkin hyvin kevyt ja lyhyt, sen pyrkiessä unohtamaan brittiläisen siirtomaaimperiumin riistoon perustuvan perinnön. Ristiriitaista historiallista kertomusta enemmän kansainyhteisökansallisuus korostaa Kansainyhteisön merkitystä globaalien ongelmien, kuten ilmastokriisin ja sukupuolten välisten tasa-arvon ratkaisemisessa.

Maailmanlaajuisia ongelmia on ratkaisemassa myös globaali vaikuttaja-asiantuntijakansalaisuus. Tässä diskurssissa kuninkaalliset tuovat esiin muita kansalaisuusdiskursseja enemmän valtioiden velvollisuutta puuttua yhteiskunnallisiin epäkohtiin. Kuninkaallinen puhuja ei koskaan suuntaa vaateitaan suoraan yksittäisille valtioille tai aluehallinnolla, vaan puhuu laajemmalle kansainväliselle yhteisölle. Nämä ulostulot ovat selkeimmin aineiston poliittisimpia myös politiikan tila – metaforan näkökulmasta, vaikkakin aiheet koskettavat yleismaailmallisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia tai ympäristön suojelua.

Vaikuttaja-kansalaisen ihanne on syvän asiantuntemuksen teemasta omaava, vahvasti verkostoitunut, luontevasti kansainvälisissä verkostoissa liikkuva lobbaaja, joka saa äänensä kuuluviin niissä pöydissä, joissa päätöksentekijät istuvat. Myös kuninkaallinen puhuja itse asemoituu tällaiseksi ja tunnustaa mahdollisuutensa tulla kuulluksi nimenomaan kuninkaallisen roolinsa ansioista.

Kuninkaallinen kansalaisuuspuhe edustaa perinteistä nationalismia, jota ilmenee kokonaisuudessaan aineistossa hyvin vähän. Perinteisen nationalismin voi olettaa vähenevän entisestään yhteiskuntien monimuotoisuuden lisääntymisen myötä. Valtiokeskeistä ajattelua aineistossa ilmenee jonkin verran ja se liittyyneen jatkossakin olennaisena osana kuninkaalliseen retoriikkaan osana heidän rooliaan valtionpäänä (head of state), osana virallista valtion hallintoa.

Valtaosan kuninkaallisesta puheesta ottavat uusliberalistinen yksilökeskeinen aktiivisen kansalaisuuden puhe ja erityisesti kommunitarismien yhteisöajattelu. Nämä, kuten myös nationalistinen ideologia, ovat näennäisesti ”epäpoliittisia” pyrkimään väistämään politiikan tilaa. Aktiivinen kansalaisuus ja yhteisökeskeisyys ovat kuitenkin poliittisia ideologioita, joita kuninkaalliset retoriikallaan asettuvat tukemaan ja edistämään.

Kuninkaallinen retoriikka on myös rakentamassa Kansainyhteisöä kuviteltuna yhteisönä (kts. Anderson ym., 2017). Erityisesti Brexit-keskustelun aikaan Kansainyhteisö sai paljon poliittista painoarvoa Euroopan Unionin korvaajana. Englannin monarkin rooli Kansainyhteisön johtajana ja 15 eri valtion valtionpäänä johtaa väistämättä ristiriitaisiin tilanteisiin. Ei ole siis ihme, että akateeminen tutkimus on yhä kiinnostuneempi monarkian ja Kansainyhteisön välisestä suhteesta (kts. esim. Royal Holloway, 2020)

Tutkimuksellisesti mielenkiintoista ovat myös tilanteet, joissa kuninkaallisen perheen jäsenet ottavat itse aktiivisen poliittisen roolin jonkin yhteiskunnallisen asian edistämiseksi. Globaalin vaikuttaja-asiantuntijakansalaisuuden kautta kuninkaalliset pyrkivät viemään agendaansa eteenpäin monipuolisesti eri kansainvälisillä päätöksentekoaarenoilla. Näissä prosesseissa, jotka koskevat yleismaailmallisiin ihmisoikeuksiin tai globaaleihin ympäristöongelmiin liittyviä teemoja, kuninkaalliset ottavat aktiivisen toimijan roolin. He työskentelevät pitkään saman teeman parissa, hankkien siihen vahvaa henkilökohtaista asiantuntemusta ja kokoavat ylikansallisia asiantuntijaverkostoja teeman ympärille. Kuninkaalliset tunnustavat oman erityisen asemansa ja pyrkivät käyttämään hyväkseen mahdollisuuttaan saada äänensä kuuluviin päätöksentekijöiden keskuudessa.

Vaikka kuninkaallisilla ei ole mahdollista vaikuttaa suoraan päivän politiikkaan, heillä on vaikutusvaltaa yhteiskunnassa. Kun politiikkaa tarkastellaan toimintametaforan kautta, näyttäytyy kuninkaallinen puhe läpipolitisoituneena. Kuninkaallinen kansalaisuuspuhe puolustaa nationalistisia aatteita. Sitäkin enemmän se asettuu kommunitarismien yhteisöajattelun ja uusliberalistisen aktiivisen kansalaisuuden kannalle. Kuninkaalliset sivuuttavat monikulttuurisen ajatuksen ja painottavat kulttuuriin identiteettiä yksioikoisesti suhtautuvaa yhteisöjen yhteisö – ideaalia. Samalla he muutenkin ohittavat post-modernit muuttuvat identiteetit ja uudenlaiset ryhmäjäsennydet.

8.1 Jatkotutkimusaiheita

Kuninkaallisten kansalaisuusretoriikan tutkimusta voisi jatkaa käyttäen samaa tutkimusasetelmaa kuin tässä tutkimuksessa. Englannin kuninkaallisten puheiden ajallinen vertailu eri vuosilta ja vuosikymmeniltä voisi avata kansalaisuuden käsitteen kehittämisestä. Toisaalta taas vertaileva tutkimus eurooppalaisen monarkioiden välillä voisi perehdyttää kansalaisuusikäsitteen eroihin ja yhtäläisyyksiin Euroopassa.

Monarkkien ja tasavaltalaisten valtionpäämiesten, kuten presidenttien ja pääministerien, kansalaisuusretoriikan vertaileminen voisi antaa meille kuvaa kansalaisuuden merkityksistä eri valtiomuodoissa. On hämmästyttävää, miten vähän tutkimusta löytyy tasavaltalaisen kansalaisuuden ja monarkioiden alamaisuuden käsitteiden sisällöstä ja määrittelystä.

Tutkimuksen tuloksena määritellyistä kansalaiskäsitteistä jotkin kaipaavat erityistä huomiota. Erityisen kiinnostavaa on monikulttuurisuuden ilmeneminen kuninkaallisessa puheessa. Tähän ovat aiemmin paneutuneet Demiri ja Fangen (2019) sekä Kjeldsen (2019) tutkiessaan pohjoismaisten monarkkien koko kansakunnalle suunnattua monikulttuurisuuspuhetta. Toisin kuin Demirin ja Fangenin sekä Kjeldsenin artikkeleissa, tässä tutkimuksessa kiinnostavaksi nousi erityisesti se, miten kuninkaalliset puhuttelevat maahanmuuttajayhteisöjä. Diasporakansalaisuus antaa staattisen ja perinteisen kuvan etnisestä identiteetistä ja ”yhteisöjen yhteisö” näyttäytyy jopa monikulttuurisen yhteiskunnan vastapuolena. Kuninkaallisten ja maahanmuuttajaväestön suhde kaipaa syvällisempää selvittämistä.

Toinen, vielä vahvemmin valtdynamiikkaan liittyvä asetelma on kuninkaallisten suhde hallitsemansa alueen alkuperäisväestöihin. Tämän tutkimuksen aineistossa tuli esiin erityisesti Englannin monarkian suhde Uuden-Seelannin maoriyhteisöön, mutta suhde myös muihin alkuperäiskansoihin on problemaattinen. Kuninkaalliset ovat olleet alkuperäisväestöön kohdistuvan sorron symboleita. Usein ensimmäisiin kansoihin kohdistuneet alistamistoimet on tehty vähintään monarkkien nimissä, jos ei heidän käskystään. Tämä tuskallinen historia ryöpsähtää aika ajoin esiin. Esimerkiksi keväällä 2021 Kanadassa kaadettiin kuningatar Elizabeth II:n patsaita, vastalauseena alkuperäislasten kasvatuslaitoksina toimineiden koulujen alueelta löydettyihin joukkohautoihin.

Alkuperäisväestöjen ja kruunun välisen nykysuhteen tutkiminen voisi selventää kolonisaatioon liittyvien prosessien nykytilaa. Tätä tutkimusta tulisi Yhdistyneiden kuningaskuntien monarkiaa ja Commonwealth realms – valtioita laajemmalle alueelle. Erityisesti Pohjoismaissa olisi hyvä tarkastella monarkian suhdetta saamelaisväestöön Ruotsissa ja Norjassa sekä Grönlannin ja Färsaarten alkuperäisväestön suhdetta Tanskan kruunuun.

Vähemmistökyseksiin liittyen aineistosta jäi pohdituttamaan Skotlannin, Walesin ja Pohjois-Irlannin kansallisten identiteettien puuttuminen. Enemmistökansallisuutta edustavan monarkian suhde alueisiin, jotka pyrkivät itsenäistymään emämaasta, on varmasti ongelmallinen. Yhteiskuntatieteellinen tutkimus voisi olla kiinnostunut Englannin kuningashuoneen ja Skotlannin sekä Espanjan monarkian ja Katalonian välisistä suhteista.

Tämä tutkimus herätti paljon kysymyksiä myös kuninkaallisten suhteesta politiikkaan. Kuninkaalliset pyrkivät näyttäytymään epäpoliittisina toimijoina, mutta samaan aikaan heillä on myös sallittuja politiikan toiminta-alueita. Jatkotutkimuksessa huomion voisi kiinnittää kansalaisuuden sijasta enemmän poliittisuuteen ja tutkia sitä, minkä politiikkojen alueilla kuninkaalliset voivat toimia.

Kiinnostavaksi nousivat kuninkaallisten ei-poliittisen rajanylitykset, tilanteet, joissa kuninkaalliset ottavat suoraan kantaa yhteiskunnallisesti kiistanalaisiin kysymyksiin. Tutkimuksellisesti merkittäviä olisivat myös ne tilanteet, joissa kuninkaallinen puhuja ei tarkoituksellisesti osallistu poliittiseen keskusteluun, mutta hänen tulkitaan tekevän niin. Näiden perusteella voitaisiin määritellä poliittisen ja ei-poliittisen rajanvetoja yhteiskunnassa.

Monarkiatutkimuksen näkökulmasta merkittävää olisi tutkia kuninkaallisten poliittista toimijuutta. Tämän tutkimuksen tuloksissa korostuu kuninkaallisten aktiivinen rooli erityisesti vaikuttaja-asiantuntijana. Syvempi perehtyminen tähän antaisi lisätietoa myös kansainvälisestä kansalaisyhteiskunnasta ja sen vaikuttamisverkostoista.

Kuninkaallisten valta ja vaikuttamismahdollisuuden ovat muuttuneet absoluutisesta itsevaltiudesta olemassa oleviin, mutta kiellettyihin reserve powers – oikeuksiin. Mahdollisuudet käyttää palatsin seinien sisällä ”pehmeää” valtaa ovat vähentyneet demokratian vahvistumisen ja median kehittymisen myötä. Hyvinvointimonarkia on tarjonnut kuninkaallisille vaikuttamismahdollisuuksia kansallisen kansalaisyhteiskunnan kautta.

Globalisoituva postmoderni aika näyttää mahdollistavan kuninkaallisille kaksi uutta vallankäytön areenaa. Aktiivinen kansalaisuuden alueella kuninkaallisista on muodostumassa eräänlaisia kansanliikkeiden johtajia, vaikuttavia, karismaattisia puhujia, jotka mobilisoivat aktiivisten kansalaisten joukkoja toimimaan haluamaansa suuntaa. Kansainvälisissä asiantuntija- ja vaikuttajaverkostoissa kuninkaalliset taas toimivat eräänlaisina ylätasoin lobbareina edistääkseen määrätietoisesti valitsemiensa teemojen asiaa. Näiden kahden uuden roolin tutkimus antaisi uutta tietoa paitsi monarkiasta myös kansalaisyhteiskunnan muutoksesta.

LÄHTEET

- Abell, J. & Stokoe, E. H. (1999). 'I take full responsibility, I take some responsibility, I'll take half of it but no more than that': Princess Diana and the negotiation of blame in the 'Panorama' interview. *Discourse Studies*, 1(3), 297-319.
- Abell, J. & Stokoe, E. H. (2001). Broadcasting the royal role: Constructing culturally situated identities in the princess Diana Panorama interview. *British Journal of Social Psychology*, 40(3), 417-435.
- Adeniji, A. (2014). Royal love: Gender, power, and national identity in the Swedish crown princess wedding. Teoksessa A. G. Jónasdóttir & A. Ferguson (toim.), *Love: A question for feminism in the twenty-first century* (s. 48-62). London and New York: Routledge.
- Alasuutari, P. & Ruuska, P. (1999). *Post-patria? : Globalisaation kulttuuri Suomessa*. Tampere: Vastapaino.
- Allen, K., Mendick, H., Harvey, L. & Ahmad, A. (2015). Welfare queens, thrifty housewives, and do-it-all mums: Celebrity motherhood and the cultural politics of austerity. *Feminist Media Studies*, 15(6), 907-925.
- Anderson, B., Kuortti, J. & Nurmiainen, J. (2017). *Kuvitellut yhteisöt : Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua [2. uudistettu laitos]*. Tampere: Vastapaino.
- Andeweg, R. (2020a). Constitutional functions in the Netherlands. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 36-39). London: Hart publishing.
- Andeweg, R. (2020b). Political functions of the Dutch monarchy. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 68-74). London: Hart publishing.
- Bagehot, W. (1872). *The English constitution* (e-kirja 1999). Kitchener: Batoche Books.
- Benoit, W. L. & Brinson, S. L. (1999). Queen Elizabeth's image repair discourse: Insensitive royal or compassionate queen? *Public Relations Review*, 25(2), 145-156.
- Bermejo, F., Garcia de Madariaga, Jose M., Tucho, F., Planas, P., Martinez Nicolas, M. & Moreno, A. (2006). The Spanish royal wedding as a media event: Two views of the audience. *International Communication Association*.
- Billig, M. (1988). Common-places of the British royal family: A rhetorical analysis of plain and argumentative sense. *Text*, 8(3), 191-218.
- Billig, M. (1995). *Banal nationalism*. London: SAGE.
- Billig, M. (2003). *Talking of the royal family* (orig. 1992). London: Routledge.
- Bishop, R. (1999). From behind the walls: Boundary work by news organizations in their coverage of princess Diana's death. *The Journal of Communication Inquiry*, 23(1), 90-112.
- Blain, N. & O'Donnell, H. (2003). *Media, monarchy and power*. Bristol: Intellect.
- Blumler, J. G., Brown, J. R., Ewbank, A. J. & Nossiter, T. J. (1971). Attitudes to the monarchy: Their structure and development during a ceremonial occasion. *Political Studies*, 19(2), 149-171.
- Bogdanor, V. (1996). *The monarchy and the constitution*. Oxford University Press.

- Bovend'Eert, P. (2020). The Netherlands: From personal regime to limited role. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 39-44). London: Hart publishing.
- Bradley, I. (2020). The religious dimension of monarchy. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 102-106). London: Hart publishing.
- Bramley, H. (2002). Diana, Princess of Wales: The contemporary goddess. *Sociological Research Online*, 7(1), 1-9.
- Breeman, G. E., Lowery, D., Poppelaars, C., Resodihardjo, S., Timmermans, A. & Vries, d., J. (2009). Political attention in a coalition system: Analysing queen's speeches in the netherlands 1945–2007. *Acta Politica*, 44(1), 1-27.
- Brett, J. (1996). From monarchy to republic: Into the symbolic void? *Journal of Australian Studies*, (47), 17-32.
- Brydum, S. (2016). Norwegian king's speech is the sweet sound of LGBT acceptance. *Advocate*. www.advocate.com/world/2016/9/07/norwegian-kings-speech-sweet-sound-lgbt-acceptance-video
- Campbell, B. (1998). *Diana, Princess of Wales : How sexual politics shook the monarchy*. London: Women's Press.
- Cannadine, D. (2012). The context, performance and meaning of ritual: The British monarchy and the 'Invention of tradition', c. 1820–1977. Teoksessa E. Hobsbawm & T. Ranger (toim.), *The invention of tradition* (s. 101-164). Cambridge: Cambridge University Press.
- Castles, S. & Davidson, A. (2000). *Citizenship and migration : Globalization and the politics of belonging*. London: Macmillan.
- Chancey, J. R. (1999). Diana doubled: The fairytale princess and the photographer.(Diana, Princess of Wales). *NWSA Journal*, 11(2), 163.
- Clancy, L. & Yelin, H. (2020). 'Meghan's manifesto': Meghan Markle and the co-option of feminism. *Celebrity Studies*, 11(3), 372-377.
- Cranmer, F. (2020). Monarchies and religion in Europe. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 94-101). London: Hart publishing.
- Delanty, G. (2002). Communitarianism and citizenship. Teoksessa E. F. Isin & B. S. Turner (toim.), *Handbook of citizenship studies* (s. 159-174). London: SAGE Publications Ltd.
- Delanty, G. (2003). *Community*. London: Routledge.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2011). *A thousand plateaus (Repr.)*. London: Continuum.
- Demiri, S. F. & Fangen, K. (2019). The state of the nation: The norwegian king's annual addresses – a window on a shifting nationhood. *National Identities*, 21(5), 443-462.
- Donnelly, F. (2015). The Queen's speech: Desecuritizing the past, present and future of anglo-irish relations. *European Journal of International Relations*, 21(4), 911-934.
- Elias, N. (1997). *Saksalaiset : Valtataistelut ja habituskehitys 1800- ja 1900-luvuilla*. Helsinki: Gaudeamus.

- Finch, J. & Morgan, D. (2002). Generations and heritage: Reflections on the Queen Mother's funeral. *Sociological Research Online*, 7(1), 1-6.
- Gellner, E. (1964). *Thought and change*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Gellner, E. (1983). *Nations and nationalism*. Oxford: Blackwell.
- Giddens, A. (1999). *The third way : The renewal of social democracy (Repr)*. Cambridge: Polity Press.
- Greenslade, R. (1997). Diana's death by a thousand cuttings. *British Journalism Review*, 8(4), 13-23.
- Grönfors, M. (1982). *Kvalitatiiviset kenttätutkimukset*. Porvoo: WSOY.
- Harris, C. S. (2018). Canadian women's responses to royal tours from the eighteenth century to the present day. *Royal Studies Journal*, 5(1), 15-33.
- Hawton, K., Harriss, L., Appleby, L., Juszcak, E., Simkin, S., McDonnell, R., . . . Parrott, H. (2000). Effect of death of diana, princess of wales on suicide and deliberate self-harm. *British Journal of Psychiatry*, 177(5), 463-466.
- Hazell, R. (2020a). Constitutional functions of the monarchy in the UK. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 21-26). London: Hart publishing.
- Hazell, R. (2020b). Day-to-day political functions of the monarchy - conclusions. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 90-92). London: Hart publishing.
- Hazell, R. (2020c). Day-to-day political functions of the monarchy - introduction. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 63-65). London: Hart publishing.
- Hazell, R. (2020d). Day-to-day political functions of the monarchy in the UK. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 80-81). London: Hart publishing.
- Hazell, R. (2020e). Monarchy in the constitutional texts. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 9-15). London: Hart publishing.
- Hazell, R. (2020f). The royal family's lack of human rights. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 194-201). London: Hart publishing.
- Hazell, R. & Morris, B. (2020a). Genesis of the book. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 3-8). London: Hart publishing.
- Hazell, R. & Morris, B. (toim.). (2020b). *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared*. London: Hart publishing.
- Hepworth, O. (2020). Education, training and career choices of heirs apparent. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 205-211). London: Hart publishing.

- Heuschling, L. (2020). Luxembourg: Grand duke henri's refusal, in 2008, to sign the bill legalising euthanasia. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 52-57). London: Hart publishing.
- Hobsbawm, E. (1992). *Nations and nationalism since 1780 : Programme, myth, reality* (Second edition). Cambridge England ; New York: Cambridge University Press.
- Hobsbawm, E. (1994). *Nationalismi*. Tampere: Vastapaino.
- Hobsbawm, E. & Ranger, T. O. (toim.). (1992). *The invention of tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Isin, E. F. (2000). Introduction. Teoksessa E. F. Isin (toim.), *Democracy, citizenship and the global city* (s. 1-21). London: Routledge.
- Isin, E. F. (2002). Ways of being political. *Distinktion - Skandinavisk Tidsskrift for Samfundsteori*, (4), 7-28.
- Isin, E. F. (2009). Citizenship in flux: The figure of the activist citizen. *Subjectivity*, 29(1), 367-388.
- Isin, E. F. & Nielsen, G. M. (toim.). (2008). *Acts of citizenship*. London ; New York : New York: Zed Books ; Distributed in the USA by Palgrave Macmillan.
- Isin, E. F. & Turner, B. S. (toim.). (2002). *Handbook of citizenship studies*. London: SAGE.
- Isin, E. F. & Wood, P. K. (1999). *Citizenship and identity*. London: SAGE.
- Jackson, A. Y. & Mazzei, L. A. (2012). *Thinking with theory in qualitative research : Viewing data across multiple perspectives*. London: Routledge.
- Jennings, W., Bevan, S. & John, P. (2011). The agenda of British government: The speech from the throne, 1911-2008. *Political Studies*, 59(1), 74-98.
- John, P. & Jennings, W. (2010). Punctuations and turning points in british politics: The policy agenda of the queen's speech, 1940-2005. *British Journal of Political Science*, 40(3), 561-586.
- Jönsson, M. & Lundell, P. (2009). *Media and monarchy in Sweden*. Göteborg: Nordicom.
- Keränen, M. (2008). Poliittisen osallistumisen epäpolitisoituminen. Teoksessa P. Korvela & K. Lindroos (toim.), *Avauksia poliittiseen ajatteluun* (s. 35-60). Helsinki: Minerva.
- Kirby, M. (1998). Death of a princess. *Capital & Class*, 22(1), 29-41.
- Kjeldsen, J. E. (2019). Royal interventions in the public discourse on immigration: Rhetorical topoi on immigration in the New Year's speeches of the Scandinavian monarchs. *Javnost - the Public*, 26(2), 225-240.
- Krunke, H. (2020a). Day-to-day political functions of the monarchy in Denmark. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 74-79). London: Hart publishing.
- Krunke, H. (2020b). Modern forms of legitimisation of the monarchy. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 214-220). London: Hart publishing.

- Krunke, H. (2020c). The monarch's constitutional functions in Denmark. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 27-32). London: Hart publishing.
- Kullmann, C. (2008). Attitudes towards the monarchy in Australia and New Zealand compared. *Commonwealth & Comparative Politics*, 46(4), 442-463.
- Kuusela, P. (2006). Kansalaisuus, modernisaatio ja globaali aika. Teoksessa M. Saastamoinen & P. Kuusela (toim.), *Kansalaisuuden ääriviivoja hallinta ja muodonmuutokset myöhäismodernilla ajalla* (s. 26-52). Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, Palmenia-sarja.
- Kuusela, P. & Saastamoinen, M. (2006). Kansalaisuuden ulottuvuudet. Teoksessa M. Saastamoinen & P. Kuusela (toim.), *Kansalaisuuden ääriviivoja : Hallinta ja muodonmuutokset myöhäismodernilla ajalla* (s. 9-25). Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, Palmenia-sarja.
- Laine, T. (2018). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos) (s. 29-50). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Laing, J. & Frost, W. (2017). *Royal events: Rituals, innovations, meanings*. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Lippiett, N. (ohjaaja). (2019). *Harry and Meghan: An African journey*. [elokuva.] An ITN Productions with ITV News.
- Marshall, T. H. & Bottomore, T. (1992). *Citizenship and social class*. London: Pluto.
- Mason, J. (2002). *Qualitative researching* (2nd ed). London: SAGE Publications.
- Merrin, W. (1999). Crash, bang, wallop! what a picture! The death of Diana and the media. *Mortality* (Abingdon, England), 4(1), 41-62.
- Mitarca, M. (2012). A televised mythological 'arch': The princess, the beatification, the death. *Revista Româna De Jurnalism Si Comunicare*, 7(3/4), 14-26.
- Morris, B. (2020a). European royal ceremonial functions: Summary. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 108-117). London: Hart publishing.
- Morris, B. (2020b). Regulation of the monarchy: Regulating the size of the royal family, the line of succession, and royal finances. Comparative summary and conclusions. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 180-191). London: Hart publishing.
- Morris, B. (2020c). Regulation of the monarchy: Regulating the size of the royal family, the line of succession, and royal finances. The UK. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 168-175). London: Hart publishing.
- Morris, B. (2020d). Service: How monarchies have to be seen to be believed. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 125-133). London: Hart publishing.

- Mortimore, R. (2020). Regulating monarchy : Pools and public opinion. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 220-235). London: Hart publishing.
- Murphy, P. (2020). State visits made and received by the British and other European monarchical heads of state. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 133-148). London: Hart publishing.
- Nairn, T. (1977). *The break-up of Britain : Crisis and neonationalism*. London: NLB.
- Nairn, T. (1994). *The enchanted glass : Britain and its monarchy* ([New ed.]). London: Vintage.
- Pakkasvirta, J. (2005). Kuvittele kansakunta. Teoksessa J. Pakkasvirta & P. Saukkonen (toim.), *Nationalismit* (s. 70-89). Helsinki: WSOY.
- Pakkasvirta, J. & Saukkonen, P. (2005). Nationalismi teoreettisen tutkimuksen kohteena. Teoksessa J. Pakkasvirta & P. Saukkonen (toim.), *Nationalismit* (s. 14-45). Helsinki: WSOY.
- Palmer, N. & Long, P. (2018). The peculiar attraction of royalty for tourism and the popular culture construction of 'royal tourism'. Teoksessa C. Lundberg & V. Ziakas (toim.), *The Routledge handbook of popular culture and tourism* (s. 170-182).
- Palonen, K. (2008). Kaksi politiikan käsitettä. Teoksessa P. Korvela & K. Lindroos (toim.), *Avauksia poliittiseen ajatteluun* (s. 195-220). Helsinki: Minerva.
- Piper, H. & Garrant, D. (2008). Monarchy, citizenship and tourism. Teoksessa P. Long & N. J. Palmer (toim.), *Royal tourism : Excursions around monarchy* (s. 214-231). Clevedon ; Buffalo: Channel View Publications.
- Pironnet, Q. (2020). Constitutional functions in Belgium. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 45-48). London: Hart publishing.
- Ponton, D. M. (2014). Royal sport and social distance: Television interviews with Prince Andrew and Princess Anne. *International Journal of Language Studies*, 8(2), 51-74.
- Powell, C. (2020). Spain: The coup of February 1981. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 57-59). London: Hart publishing.
- Prochaska, F. (2020). Welfare: The feminisation of the British monarchy. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 120-125). London: Hart publishing.
- Remy, J. (2005). Onko modernisaatio vai etnisyys kansakuntien perusta? Teoksessa J. Pakkasvirta & P. Saukkonen (toim.), *Nationalismit* (s. 48-69). Helsinki: WSOY.
- Renan, E. (1882). What is nation. Teoksessa H. K. Bhabha (toim.), *Nation and narration* (s. 8-22). London: Routledge.
- Repo, J. & Yrjölä, R. (2015). 'We're all princesses now': Sex, class, and neoliberal governmentality in the rise of middle-class monarchy. *European Journal of Cultural Studies*, 18(6), 741-760.

- Ritchie, J. & Markwell, D. (2006). Australian and Commonwealth republicanism. *Round Table (London)*, 95(387), 727-737.
- Ronkainen, J. (2009). *Väliiviivakansalaiset : Monikansalaisuus asemana ja käytäntönä*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Rose, N. (1999). *Powers of freedom : Reframing political thought*. Cambridge, United Kingdom ; New York: Cambridge University Press.
- Rose, N. (2000). Community, citizenship, and the third way. *The American Behavioral Scientist (Beverly Hills)*, 43(9), 1395-1411.
- Rotaru, M. (2010). Royal speech prevents crisis Queen Elizabeth's speech on the death of Princess Diana. *PCTS Proceedings (Professional Communication & Translation Studies)*, 3(1), 41-48.
- Royal Holloway. (2020). Centre for the study of modern monarchy. <https://royalholloway.ac.uk/research-and-teaching/departments-and-schools/history/research/our-research-centres-and-institutes/centre-for-the-study-of-modern-monarchy/>
- Russell, P. H. (2011). Discretion and the reserve powers of the crown. *Canadian Parliamentary Review*, 34(2), 19.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (2010). Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.), *Haastattelun analyysi* (s. 9-36). Tampere: Vastapaino.
- Saastamoinen, M. (2006). Riskitodellisuus ja aktiivisen kansalaisen ihanne. Teoksessa M. Saastamoinen & P. Kuusela (toim.), *Kansalaisuuden ääri viivoja hallinta ja muodonmuutokset myöhäismodernilla ajalla* (s. 53-84). Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, Palmenia-sarja.
- Saastamoinen, M. & Kuusela, P. (2006). Kohti myöhäismodernin kansalaisuuden haasteita. Teoksessa M. Saastamoinen & P. Kuusela (toim.), *Kansalaisuuden ääri viivoja hallinta ja muodonmuutokset myöhäismodernilla ajalla* (s. 137-149). Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, Palmenia-sarja.
- Salo, U. (2015). Simalabim, sisällönanalyysi ja koodaamisen haasteet. Teoksessa S. Aaltonen & R. Högbacka (toim.), *Umpikujasta oivallukseen : Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa* (s. 166-190). Tampere: Tampere University Press 2015.
- Saukkonen, P. (2005). Kansallinen identiteetti. Teoksessa J. Pakkasvirta & P. Saukkonen (toim.), *Nationalismit* (s. 90-105). Helsinki: WSOY.
- Shome, R. (2014). *Diana and beyond - white femininity, national identity, and contemporary media culture*
- Silvasti, T. (2014). Sisällönanalyysi. Teoksessa I. Massa (toim.), *Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen* (s. 33-48). Helsinki: Gaudeamus.
- Silverman, D. (2011). *Interpreting qualitative data : A guide to the principles of qualitative research* (4th ed). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Smith, A. D. (1991). *National identity*. Reno (Nev.): University of Nevada Press.
- Smith, E. (2020). Political functions of the monarchy in Norway. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), *The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared* (s. 82-86). London: Hart publishing.

- Smith, R. M. (2002). Modern citizenship. Teoksessa E. F. Isin & B. S. Turner (toim.), Handbook of citizenship studies (s. 105-116). London: SAGE.
- Sondermann, K. (2008). Kansallislaulujen poliittinen luenta. Teoksessa P. Korvela & K. Lindroos (toim.), Avauksia poliittiseen ajatteluun (s. 111-126). Helsinki: Minerva.
- St. Pierre, E. A. & Jackson, A. Y. (2014). Qualitative data analysis after coding. *Qualitative Inquiry*, 20(6), 715-719.
- The British Royal Family. (2021). Speeches. www.royal.uk/speeches
- The Economist Intelligence Unit. (2021). Democracy index 2020 : In sickness and in health? The Economist. <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020/>
- The International Churchill Society, (ICS). (2002). HM queen elizabeth the queen mother 1900-2002. <https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour/finest-hour-114/hm-queen-elizabeth-the-queen-mother-1900-2002/>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turner, B. S. (2001). The erosion of citizenship. *British Journal of Sociology*, 52(2), 189-209.
- Walesin prinssi Charles. (30.5.1984). A speech by HRH the Prince of Wales at the 150th anniversary of the Royal Institute of British Architects (RIBA), Royal Gala Evening at Hampton Court Palace. <https://www.princeofwales.gov.uk/speech/speech-hrh-prince-wales-150th-anniversary-royal-institute-british-architects-riba-royal-gala>
- Wenander, H. (2020). The King and public power in the minimalist monarchy of Sweden. Teoksessa R. Hazell & B. Morris (toim.), The role of monarchy in modern democracy : European monarchies compared (s. 32-36). London: Hart publishing.
- Widholm, A. & Becker, K. (2015). Celebrating with the celebrities: Television in public space during two royal weddings. *Celebrity Studies*, 6(1), 6-22.
- Williamson, J. (1986). Consuming passions : The dynamics of popular culture. London: Marion Boyars.

TUTKIMUSAINEISTO

The Royal Family Speeches (<https://www.royal.uk/speeches>) sivustolla julkaistut puheet:

A Commonwealth Day Message from Her Majesty The Queen

A speech by The Countess of Wessex at a reception for Women Peacebuilders,
Buckingham Palace

A speech by The Countess of Wessex at the 100 Women in Finance 18th Annual New
York Gala

A speech by The Countess of Wessex at the Commonwealth Women's Affairs
Ministers Meeting, in Nairobi, Kenya

A speech by The Countess of Wessex at The Queen's Birthday Party in Lebanon

A speech by The Countess of Wessex celebrating the work of The Queen Elizabeth
Diamond Jubilee Trust

A speech by The Countess of Wessex in Kosovo

A speech by The Duchess of Cambridge at the 'Back to Nature' festival at RHS
Wisley Garden

A speech by The Duchess of Cambridge at the Action on Addiction Gala Dinner

A speech by The Duchess of Cambridge at the Foundling Museum, London

A speech by The Duchess of Cambridge at the opening of The Nook Children's
Hospice, Norfolk

A speech by The Duchess of Cambridge at the opening of V&A Dundee

A speech by The Duke of Cambridge at a meeting of the Michelin Dundee Action
Group

A speech by The Duke of Cambridge at Al Noor Mosque, Christchurch, New
Zealand

A speech by The Duke of Cambridge at the launch of the National Emergencies
Trust

A speech by The Duke of Cambridge at the London's Air Ambulance Charity gala

A speech by The Duke of Cambridge at the naming ceremony for the RRS Sir David
Attenborough

A speech by The Duke of Cambridge at the opening of BAFTA Piccadilly

A speech by The Duke of Cambridge at the Tusk Conservation Awards

A speech by The Duke of Cambridge the Centrepoint 50th Anniversary Gala

A speech by The Duke of Sussex at a the Commonwealth Youth Roundtable

A speech by The Duke of Sussex at a visit to the Justice Desk, Cape Town, South
Africa

A speech by The Duke of Sussex at The Endeavour Fund Awards

A speech by The Duke of Sussex at the Invictus Games Foundation 5th anniversary
event

A speech by The Duke of Sussex at the OnSide Awards at the Royal Albert Hall

A speech by The Duke of Sussex at the visit to The Princess Diana Orthopaedic
Centre, Huambo, Angola

A speech delivered by The Duchess of Sussex at the Creative Industries and Business Reception, Johannesburg

A speech delivered by The Duchess of Sussex at the launch of the Smart Works capsule collection in London

A speech delivered by The Duchess of Sussex at the visit to The Justice Desk, Nyanga Township, South Africa

A speech delivered by The Duke of Cambridge at a reception hosted by the British High Commissioner to Pakistan

A speech delivered by The Duke of Cambridge at a United for Wildlife Joint Taskforce meeting

A speech delivered by The Duke of Cambridge at the Child Bereavement UK 25th Birthday Gala Dinner

A speech delivered by The Duke of Cambridge at the launch of a new River Thames safety campaign

A speech delivered by The Duke of Sussex at a HALO Trust minefield, Dirico, Angola

A speech delivered by The Duke of Sussex at Founder's Day

A speech delivered by The Duke of Sussex at the Chatham House Africa Programme event

A speech delivered by The Duke of Sussex at the opening game of the ICC Men's Cricket World Cup 2019

A speech delivered by The Duke of Sussex at The Queen's Commonwealth Canopy Dedication in Malawi

A speech delivered by The Duke of Sussex at the Youth Employment Services, Johannesburg

Her Majesty The Queen's Scottish Parliament Speech

Remarks by The Duchess of Cambridge at The Royal Foundation's 'Mental Health in Education' Conference

Remarks made by Her Royal Highness The Duchess of Sussex at the Youth Employment Services, Johannesburg

The Countess of Wessex gives a speech at a Reception to celebrate advances in eye health in India

The Countess of Wessex gives a speech at the Commission on the Status of Women (CSW), UN, New York

The Countess of Wessex's speech at the Sovereign's Parade, Royal Military Academy Sandhurst

The Countess of Wessex's speech at the Commonwealth Day Reception at the Joint Office of the Commonwealth

The Duke of Sussex's speech at the launch of Travalyst in Amsterdam

The Duke of Sussex's speech at the WellChild Awards 2019

The Duke of Sussex's speech at WE Day UK

The Queen's speech at commemorations to mark the 75th anniversary of D-Day

The Queen's speech at the US State Banquet

The Queen's speech on awarding Sir David Attenborough the Chatham House Prize

The Queen's Christmas Broadcast 2018

The Queen's Christmas Broadcast 2019

The Prince of Wales and The Duchess of Cornwall Speeches and Articles
(<https://www.princeofwales.gov.uk/speeches>) sivustolla julkaistut puheet:

- A Foreword by HRH The Prince of Wales for the Holocaust Memorial Day Trust National Commemorative Ceremony programme
- A speech by His Royal Highness The Prince of Wales at a dinner to celebrate The Prince's Trust Group
- A Speech by His Royal Highness The Prince of Wales at The Prince's Trust Awards at the London Palladium
- A speech by HRH The Duchess of Cornwall at a Medals Parade for the 4th Battalion The Rifles
- A speech by HRH The Duchess of Cornwall at a reception for the winners of The Queen's Commonwealth Essay Competition 2019, Buckingham Palace
- A speech by HRH The Duchess of Cornwall at a reception for WOW - Women of the World, Clarence House, London
- A Speech by HRH The Duchess of Cornwall at the commissioning ceremony for HMS Prince of Wales, Portsmouth
- A speech by HRH The Duchess of Cornwall at the final of BBC Radio 2's 500 Words competition, Windsor Castle
- A speech by HRH The Duchess of Cornwall at the naming of Saga's new cruise ship, Spirit of Discovery, Dover
- A speech by HRH The Duchess of Cornwall at the Wines of Great Britain Industry Dinner, Vintners' Hall, London
- A speech by HRH The Duchess of Cornwall for The Queen's Commonwealth Essay Competition, Christchurch, New Zealand
- A speech by HRH The Duchess of Cornwall to Celebrate the 75th Anniversary of ABF The Soldiers' Charity, Buckingham Palace
- A speech by HRH The Duchess of Rothesay, Chancellor, University of Aberdeen at the Elphinstone Hall, King's College
- A speech by HRH The Prince of Wales at a Dinner for The British Asian Trust at Buckingham Palace
- A speech by HRH The Prince of Wales at a Reception for Commonwealth Foreign Ministers, Clarence House, London
- A speech by HRH The Prince of Wales at a Reception for The Prince's Trust International at St James's Palace, London
- A speech by HRH The Prince of Wales at a reception in recognition of Social Prescribing
- A speech by HRH The Prince of Wales at an Amref Health Africa reception, Clarence House
- A speech by HRH The Prince of Wales at an event to celebrate the fortieth anniversary of St Lucia's independence
- A speech by HRH The Prince of Wales at the "Our Planet" premiere, Natural History Museum, London

A speech by HRH The Prince of Wales at the Elephant Family Animal Ball, St James's Palace

A speech by HRH The Prince of Wales at the Governor General's Reception, Basseterre, St. Kitts & Nevis

A speech by HRH The Prince of Wales at the Governor-General's Reception, Kingstown, St. Vincent

A speech by HRH The Prince of Wales at the launch of the Combat Stress 'At Ease' Appeal, Clarence House

A speech by HRH The Prince of Wales at the pre-Chanukah reception at Buckingham Palace

A speech by HRH The Prince of Wales at The Prince's Trust Youth Can Do It event, Phillips Gallery, London

A speech delivered by HRH The Prince of Wales at a reception at Buckingham Palace to celebrate the Cypriot diaspora in the UK, Buckingham Palace

A speech by HRH The Prince of Wales at the Queen's Birthday Party, British Ambassador's Residence, Berlin

A speech by HRH The Prince of Wales at the Re-Opening of Hillsborough Castle

A speech by HRH The Prince of Wales at the Solomon Islands Parliament, Honiara

A speech by HRH The Prince of Wales during a community event focused on Oceans at the Lawson Tama Stadium, the Solomon Islands

A speech by HRH The Prince of Wales on receiving The Special Award at the Fortnum & Mason Food and Drink Awards

A speech by The Duchess of Cornwall to celebrate The Queen's Commonwealth Essay Competition 2019

A toast by HRH The Duchess of Cornwall at a reception for the Oscar Wilde Society, Grosvenor House, London

A toast by HRH The Prince of Wales at a dinner to celebrate St Patrick's Day at the Irish Embassy in London

A toast by The Prince of Wales at a dinner hosted by the Minister-President of Bavaria, Munich

Extracts from Remarks by HRH The Prince of Wales at GCHQ, Cheltenham

Remarks by HRH The Duchess of Cornwall at New Pathways, Rape Crisis and Sexual Abuse Support Services, Cardiff

Remarks by HRH The Duchess of Cornwall at the official launch of the Royal Osteoporosis Society at the Science Museum, London

Remarks by HRH The Prince of Wales at a Reception for Prince's Trust New Zealand, Auckland

Remarks by HRH The Prince of Wales at a reception hosted by the Governor-General in Barbados

Remarks by HRH The Prince of Wales at The Prayer Book Society's 30th Cranmer Awards, Lambeth Palace

Remarks by HRH The Prince of Wales at Waitangi, New Zealand

Remarks by HRH The Prince of Wales for the Christ Church Cathedral Reinstatement Trust, Christchurch, New Zealand

Remarks made by HRH The Prince of Wales at The Morrision Tabernacle Chapel,
Swansea

Remarks made by HRH The Prince of Wales at The Royal Glamorgan Hospital to
launch the Royal College of Nursing Prince of Wales Nursing Cadet Scheme

Remarks made by The Prince of Wales at The Ambassador's Reception, Tokyo

The State of the Global Environment: An Address by HRH The Prince of Wales at
Lincoln University, New Zealand